PRZYCZYNEK

DO FAUNY OWADÓW DWUSKRZYDŁYCH

(DIPTERA).

PRZEZ

J. Sznabla.

(Odbitka z Pamiętnika Fizyjograficznego. Tom VII za rok 1887).

WARSZAWA.
DRUKIEM EMILA SKIWSKIEGO,
przy ulicy Chmielnéj Nr 1530 (26 nowy).

1887.

(*Odbitka z Pamiętnika Fizyjograficznego. Tom VII za rok 1887*).

PRZYCZYNEK DO FAUNY OWADÓW DWUSKRZYDŁYCH (DIPTERA).

przez

J. Sznabla.

Tab. III, IV, V, VI, VII i VIII.

Robineau-Desvoidy w „*Essai sur les Myodaires*" 486. 6. 1830, ustanowił rodzaj *Aricia*; Macquart w „*Histoire naturelle des Insectes Diptères*" T. 2 str. 285, do rodzaju *Aricia* zaliczył gatunki *Anthomyidów*, mające „Style des antennes plumeux. Yeux vélus ou nus. Abdomen ovale, ordinairement muni de soies. Cuillerons assez grands; la valve inférieure dépassant la supérieure. Ailes écartées". Według Meigena, w „*Systematische Beschreibung der zweiflüg. Ins.* T. VII, str. 313, do rodzaju *Aricia* Mg (non Macq. et Ztt.) należą gatunki z oczami uwłosionemi, szczecinką różkową długo- lub krótko-pierzastą, mające odwłok jajowaty, podłużny lub prawie koniczny[1]) i duże szalki. Zetterstedt w „*Diptera Scandinaviae*" T. I, str. 58, rosszerzył pojęcie rodzajowe *Aricia* w sposób jednostronny i oryginalny; wszystkie bowiem gatunki rodz. *Aricia* Mcq. Mg. o ciemno lub czarno zabarwionych nogach pozostawił przy

---

[1]) W dyjagnozie rodzajowéj Meigen wspomina tylko o szczecince różkowéj pierzastéj i o odwłoku jajowatym; zalicza jednakże do rodzaju *Aricia* i gatunki opatrzone szczecinką krótkopierzastą, odwłokiem podłużnym i t. d.

swym rodzaju *Aricia*, do którego włączył również ciemnonogie gatunki dziewięciu rodzajów następnych: *Anthomyia* Mg. Wied., *Lasiops* Meig., *Hylemyia* Desv., *Hydrotaea* Desv., *Spilogaster* Macq., *Hydrophoria* Desv., *Ophyra* Desv., *Limnophora* Desv., *Coenosia* Mg.; wszystkie zaś gatunki o jasno-zabarwionych goleniach, należące tak do r. *Aricia*, jak i do powyższych dziewięciu rodzajów, objął jedną rodzajową nazwą: *Anthomyza* Ztt. Ponieważ opisy Zetterstedta są bardzo dokładne, a przytem swoje obszerne rodzaje *Aricia* i *Anthomyza* podzielił na rozmaite dobrze scharakteryzowane oddziały, przeto nietrudno zoryjentować się w pozornym chaosie gatunków oba rodzaje składających; np. rodzajowi *Aricia* Mg., odpowiadają następujące podziały Zetterstedta:

I. Rodz. *Aricia* Ztt. (T. IV, str. 1372).

Divisio prima: Seta antennarum plumata.

Phalanx 1-ma: Oculi in ♂ hirti (Spec 1—19).

II. Rodz. *Anthomyza* Ztt. (T. IV et V, str. 1626. 1739).

Divisio prima: Species nigricantes, cinerascentes l. grisescentes.

Sectio 1. Corpus ovatum aut oblongum (nec cylindricum).

A. Femora omnia, l. antica, saltem basi nigricantia. Tibiae testaceae.

* Seta antennarum distincte et saepe longe plumata. Oculi in ♂ hirti. Spec. 1—7.

** Seta antennarum breviter plumata. Oculi hirti. 1 Spec. (str. 1629).

B. Femora et tibie omnia et tota flavo-ferruginea. Seta antennarum distincte plumata. Oculi in ♂ hirti. Spec. 65--67 (str. 1630).

Divisio secunda: Species pallescentes (str. 1633, 1634—1739).

A. Antennarum seta sat longe et distincte plumata.

a. Oculi in mare dense hirti. Spec. 123—127.

Schiner w „*Fauna austriaca. Diptera*" I Theil. str. 599, charakteryzuje dosyć dokładnie r. *Aricia in sensu* Mg.; między innemi podaje: „die Augen immer dicht behaart... Borste dicht und langgefiedert,... Hinterleib vierringelig, kurz, eirund oder kegelförmig,... Schüppchen gross, das untere weit über das obere vorragend"...

H. Loew w „*Berlin. Entom. Zeitschr.*" 1873. Sep. str. 599, zalicza *A. aculeata* Lw.=diaphana Wied. do r. *Aricia*, chociaż gatunek ten posiada oczy i szczecinkę różkową krótko uwłosione („Oculis brevius pilosis"... „antennarum seta breviter pilosa"... „Ab Ariciis plerisque seta antennarum non plumosa sed pilosa differt, sed reliquis notis iis tam propinqua est, ut alio generi inseri non possit."

Rondani w „*Diptera Italicae Prodromus.*" Vol. VI, Pars. V, Stirps XVII. *Anthomyinae* 1877, str. 110, zarzuca powszechnie przyjętą nazwę rodzaju *Aricia*,

wyłączywszy zeń gatunki mające urzęsione listewki twarzowe (*facialia v. carinae faciales*), z których to gatunków tworzy rodzaj *Polietes* Rdn.; uszczuplony zaś rodzaj *Aricia* Mg. nazywa *Yetodesia* Rdn., do którego, między innemi, wlącza *Spilogaster fuscata* Fall. i *Spilog. semicinerea* Wdm., opatrzone oczami wyraźnie uwłosionemi. Według Rondaniego, do rodzaju *Yetodesia* należą gatunki, mające: „Oculi in ♂ hirti... Arista antennarum pilosa vel pilosula, non nuda nec subnuda; Calyptrorum squamae superae inferas non omnino tegentes; Alarum... vena ultima postica (odp. ż. 6-éj) margini alarum non producta sed non brevis. Tibiae intermediae retro tantum spinulis paucis in serie unica dispositis armatae".

Meade w „*The Entomol. Month. Mag.*" 1881—82. Vol. XVIII, str. 2, nazwą *Hyetodesia* Mead. obejmuje gatunki r. *Yetodesia* Rdn,, z wyłączeniem tylko *Y. fuscata* Fall., chociaż ostatni posiada oczy wyraźnie uwłosione i różny od Spilogastrów roskład plam na odwłoku; Meade sam przyznaje, że gatunek rzeczony jest „an aberrant species, which differs from all the others in the genus by having only three central triangular spots, placed longitudinally on the dorsum of the abdomen, instead of two lateral ones on each of the middle segments, as in the other species"; o uwłosieniu oczu nic nie wspomina.

Z powyższego można się przekonać, że określenie rodzaju *Aricia* przez Meigena i Schinera bardzo mało się różni od określenia r. *Yetodesia* Rondaniego i *Hyetodesia* Meadego; w każdym razie, wyłączenie dwu gatunków (tworzących rodzaj *Polietes* Rond.) z rodzaju *Aricia* Mg. Schin., nie upoważnia wcale do zarzucenia przyjętéj powszechnie nazwy. W zoologicznéj i botanicznéj systematyce posiadamy mnóstwo przykładów podobnego wyłączenia pewnych gatunków z rodzajów rozmaicie przez różnych autorów pojmowanych, przyczem pierwotna nazwa rodzaju, ściśléj tylko określonego, została utrzymaną; np. z obszernego rodzaju *Anthomyia* Mg. wyłączono mnóstwo gatunków, samę jednak nazwę rodzajową utrzymano dla pewnéj, ściśléj określonéj, nielicznéj grupy gatunków.

Czy spokrewnione gatunki *Anthomyidów* należące do rodzajów: *Aricia* Mg. Schin. in sensu str. (=*Yetodesia* Rdn., *Hyetodesia* Mead.), *Mydaea* Desv., *Spilogaster* Macq., *Limnophora* Desv. i *Trichophthicus* Rd., rzeczywiście tak się różnią cechami plastycznemi, że rozdział ich na pięć oddzielnych rodzajów da się naukowo usprawiedliwić? czy pewne cechy je różniące są rzeczywiście tak ważnemi, że je aż do godności cech rodzajowych podnieść wypada? czy w innych rodzajach rodziny *Anthomyidae* cechy powyższe także stanowią charakterystykę rodzajową, lub też przeciwnie, podlegając różnym zmianom w jednym i tymże samym rodzaju, schodzą do cech gatunkowych? czy wspomniane cechy niby rodzajowe, w samychże wyżéj wspomnianych pięciu rodzajach, w granicach każdego, nie podpadają licznym wahaniom, czyniącym naukowe i nienaciągane określenie każdego z osobna rodzaju, niemożebnem?

Szczegółowe porównanie powyższych pięciu rodzajów przekonywa, że one *cechami plastycznemi wcale się między sobą nie różnią*. U wszystkich widoczne są różne stopnie wzajemnego zbliżenia się oczu u ♂ i ♀; różnorodne kształty odwłoka i nóg wspólne są wszystkim; zmienność w długości różków i uwłosieniu

szczecinki różkowéj, w każdym rodzaju się przytrafia; toż samo stosuje się do użyłkowania skrzydeł i do wielkości łusek, szalki składających. Budowa ogólna zapładniacza (*hypopygium*) u wszystkich jest jednaka, mimo swéj różnorodności gatunkowéj; ogólne uszczecinienie ciała zupełnie jest jednakowe, z wyjątkiem bardzo ważnych różnic gatunkowych.

Ani jeden z powyższych rodzajów nie posiada odrębnych, rzeczywistych plastycznych cech rodzajowych; ani jeden nie przedstawia tak wybitnych cech rodzajowych, jak np. *Hydrophoria* Desv., *Hydrotaea* Desv., *Ophyra* Desv. i t. d., niemówiąc już o *Drymeia* Mg., *Homalomyia* Bouché i t. p.

Czyż tylko dla łatwiejszego(?) determinowania, mamy dowolnie rozdzielać gatunki je składające na osobne sztuczne rodzaje, uwzględniając przytem tak zmienne cechy drugorzędnéj wartości, jak: mniejsze lub większe, albo żadne uwłosienie oczu i szczecinki różkowéj, obecność lub nieobecność plam na odwłoku? narażając się przytem na liczne niepewności co do właściwego umieszczenia wielu gatunków w danych schematycznych rodzajach,—zależnego zresztą zupełnie od indywidualnego zapatrywania się każdego badacza.

Jeżeli z gatunków jasnonogich rodzaju *Aricia*, nie formujemy już osobnego rodzaju, to niepowinniśmy również tworzyć nowego rodzaju i z gatunków nieplamiastych rodzaju *Spilogaster*, grupując je w osobnym rodzaju *Mydaea*.

Rospatrzmy nieco szczegółowiéj, czem się wzajemnie wyróżniają rodzaje *Aricia* in s. st., *Mydaea* Desv., *Spilogaster* Meade (non Macq., Schin.), *Limnophora* Desv. Mead. i *Trichophthicus* Rond.; — czy właściwości ich drugorzędne, łącząc się z sobą w sposób stały dla każdego rodzaju, nadają każdemu rzeczywiście piętno naturalne, zdolne skutecznie zastąpić zupełny brak odrębnych cech plastycznych? lub też przeciwnie, czy grupy gatunków składające je rozdzielone zostały sztucznie, a w istocie składają tylko nieprzerwane ogniwo form spokrewnionych, o jednakich cechach plastycznych, tworzących jeden, niekoniecznie naturalny, lecz dobrze scharakteryzowany rodzaj, wyrównywający co do ważności pozostałym rodzajom rodziny *Anthomyidae*?

Aricia i *Trichophthicus* różnić się mają od *Mydaea*, *Spilogaster* i *Limnophora* oczami uwłosionemi u samców, gdy u trzech ostatnich rodzajów oczy u obu płci mają być zupełnie nagie; *Aricia* od *Trichophthicus* odróżniać się ma szczecinką różkową (*arista*) piórkowatą lub prawie piórkowatą (*seta v. arista plumata v. subplumata*), gdy u ostatniego szczecinka różkowa jest prawie kosmata (*subpubescens*) lub naga; *Aricia* ma różnić się jeszcze od *Mydaea*, *Spilogaster* i *Limnophora* tem, że u *Mydaea* niema plam na odwłoku, u *Spilogaster* i *Limnophora* plamy są zawsze obecne, a u *Aricia* występują bardzo często. (Zetterstedt jednak wspomina, że u *Anthomyza flaveola* Fall., którą Meade zalicza do *Mydaea*: „a b d o m e n a l i q u a n d o m a c u l a h i n c i n d e i n d e t e r m i n a t a, f u s c a"; w rodzaju *Spilogaster* plamy na odwłoku, szczególniéj u samic, są niekiedy bardzo zatarte i niewyraźne). U *Aricia* odwłok bywa owalny (jajowaty), podłużny lub koniczny, u *Mydaea* najczęściéj owalny, chociaż bywa także podłużny lub koniczny, jak np. u *Mydaea flaveola* Fall., *M. nigritella* Ztt., *M. allotalla* Mg.; u *Spilogaster* najczęściéj podłużny lub koniczny, chociaż bywa także i owalny (częściéj

u samic); u *Limnophora* owalny lub koniczny, u *Trichophthicus* odwłok bywa podłużno-owalny lub koniczny.

U *Aricia*, jak wyżéj wspomniano, szczecinka rożkowa ma być piórkowata lub prawie piórkowata, u *Mydaea* piórkowata, u *Spilogaster* piórkowata lub prawie piórkowata, u *Limnophora* słabo-kosmata lub naga, u *Trichophthicus* prawie kosmata lub naga. U każdego jednak z powyższych pięciu rodzajów zdarzają się: odwłok owalny, podłużny lub koniczny, różne (mniéj lub więcéj ścisłe) zbliżenie się oczu u samców, różna długość rożków, różny stopień uwłosienia szczecinki rożkowéj, zmienna wielkość obu łusek szalkowych (*Squamae*), z których górna zawsze znacznie jest mniejszą od dolnéj. U wszystkich żyłka kuprowa (6-a, *Vena analis*) jest znacznie przedłużona, prosta, lecz nigdy nie dochodzi do brzegu skrzydła; u wszystkich kształt ogólny zapładniacza jest jednostajny, podobny, chociaż różny w szczegółach u każdego gatunku.

Uwłosienie oczu [1]) w rodzinie *Anthomyidae*, jako bardzo zmienne w każdym pojedyńczym rodzaju, nie może stanowić cechy rodzajowéj; w dobrze scharakteryzowanym rodzaju *Hydrotaea* Desv., zdarzają się gatunki z oczami gęsto uwłosionemi i oczami nagiemi. Zdaje mi się być słusznem, ażeby przynajmniéj w jednéj i tejże saméj rodzinie, wartości rodzajowe były wszędzie jednaką mierzone miarą.

U wielu gatunków rodzaju *Aricia* s. str., oczy są bardzo charakterystycznie, długo i gęsto uwłosione u ♂, niekiedy i u ♀; zdarzają się jednakże gatunki, u których uwłosienie oczu u ♂ jest rzadkie albo rzadkie i krótkie w najrozmaitszym stopniu, jak np. u *A. fuscata* Fall., *aculeata* Lw, *obscurata* Mg, Ztt, *semicinerea* Wied, *erythrostoma* Ztt, *maculiventris* Ztt, *boleticola* Rdn, *rufiseta* Ztt, *lateritia* Rdn, *semidiaphana* Rdn. Oczy u powyższych gatunków, stosownie do swego uwłosienia są (według wyrażeń autorów): „oculi brevissime hirti", „tenuiter hirti", „hirtuli", „puberuli", „tenuissime hirtuli", „subtilissime puberuli", a nawet mogą być „nudi", jeżeli *A postica v. posticata* Mg, Ztt (=*simplex* Wied), zaliczymy do r. *Hyetodesia* (=*Aricia* in s. str.) jak do uczynił Meade [2]).

W r. *Mydaea* Desv spotykamy nieraz u ♂ bardzo wyraźne (chociaż często dość krótkie i jasne) uwłosienie oczu, a szczególniéj w dolnéj ich części, np. u *M. pagana* uwłosienie jasno-żółte: u *M. impuncta* oczy są uwłosione na całéj przestrzeni tak u ♂ jak i u ♀. W rodzaju *Spilogaster* Meade (non Macq, Schin) zdarzają się również gatunki o oczach mniéj lub więcéj kosmatych lub krótko-uwłosionych, co szczególniéj spostrzegać się daje na dolnéj powierzchni oczu u ♂, chociaż bywa i na całéj powierzchni oczu u *S. duplicata* Mg; u *A. fuscata* Fall, Rdn, zaliczonego przez Schinera i Meadego do *Spilogaster*, uwłosienie oczu jest miernie długie, chociaż rzadkie i jasne. U *Trichophthicus pulcher* Meade, oczy są, według Meadego „tenuiter hirti".

---

[1]) Rospatrywane przez lupę powiększającą 5—6 razy.

[2]) V. v. Röder zwrócił uwagę (w „*Korrespondenz-Blatt des Entom. Ver. zu Halle*", N. 3, 1886), że wszystkie okazy *A. simplex* Wied, zebrane przez niego na Harcu, posiadają zupełnie nagie oczy, zatem powinny należeć do *Mydaea*.

Uwłosienie szczecinki różkowéj jeszcze jest bardziéj zmiennem, aniżeli uwłosienie oczu. U większości gatunków *Aricia* in s. str., szczecinka różkowa jest gęsto i długo-uwłosiona u ♂ (seta v. arista longe et distincte plumata); rzadziéj krótko-uwłosiona lub kosmata („seta subplumata", „breviter plumata", „breviter pilosa", „brevissime pilosula"), jak np. u *A. aculeata* Lw [1]), *abdominalis* Stg, Ztt, Rdn, *magnicornis* Ztt, *semicinerea* Wied, *Wilhelmi* Schn, *consobrina* Ztt, *diluta* Rdn, *lasiophthalma* Macq, Rdn.

U *Mydaea*, która ma się charakteryzować szczecinką różkową piórkowatą („arista plumosa"), zdarzają się gatunki o szczecinie różkowéj krótko uwłosionéj lub tylko kosmatéj, omszonéj lub nagiéj, np. u *M. Sundewalli* Ztt, *separata* Mg, *flaveola* Fall, według wyrażeń autorów, bywa: seta breviter plumata, nudiuscula, nuda, subnuda, puberula (Fall, Mg, Ztt, Mead).

W r. *Spilogaster*, szczecinka różkowa niezawsze jest piórkowata lub prawie piórkowata, jak to umieszczono w odnośnem określeniu rodzajowem. U *S. consimilis* Fall, autor scharakteryzował szczecinkę różkową, jako „seta nudiuscula", u *S. pertusa* Mg, jako „seta antennarum breve plumata", u *S. pertusa* Ztt, jako „seta subtiliter pubescens". Gatunki powyższe, zaliczone przez Schinera do r. *Limnophora* Desv, zostały przeniesione przez Meadego i Verralla[2]) do schematu rodzajowego *Spilogaster* chociaż niebardzo doń pasują; Meade co do *S. consimilis* Fall, tak uzasadnia swoje zapatrywanie: „This species has the arista furnished with such short haires, that it was placed by Schiner in the genus Limnophora; it has, however, all the characters of a Spilogaster". Jeżeli jednak przyjmiemy, wraz z Meadem istnienie pięciu wyżéj wspomnianych schematycznych rodzajów, których dyjagnozy są przez nas samych ściśle określone,—wtedy sądzę, że nie mamy żadnego prawa dowolnie przenosić pewnych gatunków z jednego do drugiego rodzaju, chociażby pod innemi względami gatunki te były bliżéj spokrewnione z gatunkami tego ostatniego rodzaju; inaczéj postępując, jak to właśnie uczynił Meade, zaświadczylibyśmy wyraźnie, że dotychczasowe określenie rodzajowe jest niedokładnem, lub też, że dokładnem być nie może.

U *Limnophora* i *Trichophthicus* szczecinka różkowa niezawsze bywa naga lub prawie kosmata („subpubescens"), np. u *L. depressula*, Zetterstedt powiada: „antennarum seta distincte pubescens v. breviter subplumata", u *L. nana* Ztt: „seta antennarum distincte pubescens"; u *T. cunctans* Mg „seta pubescens"; u *T. subfuscinervis* Ztt, *T. hirsutula* Ztt, *T. separ* Ztt: „seta distincte pubescens v. breviter subplumata".

Obecność lub nieobecność plam na odwłoku, ich kształt lub barwa i t. p. cechy, należące do gatunkowych, mogą charakteryzować tylko pojedyńcze gatunki lub pewne grupy gatunków, dla rodzaju jednak mają znaczenie podrzędne; nie możemy więc, zwracając główną uwagę na te cechy, rozdzielać r. *Mydaea* od *Ari-*

---

1) = *L. diaphana?* Wied, = *A. varians* Ztt, = *Musca flaveola* Fall.

2) Zob. „*The Entomol. Month. Mag.*" Vol. XVIII, s. 65 i Vol. XXII, s. 231.

cia s. str , lub przenosić pewnych gatunków z r. *Limnophora* do *Spilogaster* lub naodwrót.

Z danych powyższych widzimy, że *wszystkie właściwości podrzędne*, stanowiące dotychczasową charakterystykę rodzajów *Aricia*, *Mydaea*, *Spilogaster*, *Limnophora* i *Trichophthicus*, *mogą występować oddzielnie w każdym rodzaju* i jako charaktery zmienne, bo gatunkowe, nie odróżniają dostatecznie i ściśle wspomnianych rodzajów między sobą; nawet, jak to poniżéj zobaczymy, mogą występować *razem*, lecz w *połączeniu odmiennem*, aniżeli w schemacie rodzajowym podano. U *A. aculeata* Lw oczy i szczecinka różkowa są krótko uwłosione; u *A. consobrina* Ztt, szczecinka różkowa krótko-pierzasta i odwłok podłużno-jajowaty; u *A. fuscata*, oczy są rzadko i miernie długo uwłosione, znacznie gęściéj aniżeli u wielu gatunków r. *Spilogaster* i odwłok stożkowaty u ♂ jak u większości gatunków r. *Spilogaster*, a przytem opatrzony na środku jednym szeregiem trójkątnych plam, jak niekiedy u *Aricia*, nigdy u *Spilogaster* (a mimo tego zaliczony przez Meadego do tego ostatniego rodzaju); u *A. erronea* Schn. oczy są dość gęsto uwłosione, a odwłok podłużno-stożkowaty jak u *Spilogaster*, ale bez plam lecz z pręgą, tak jak u *Aricia*; u *A. simplex* Wied (=*posticata v. postica* Meig, Ztt) oczy są nagie jak u *Mydaea*, lecz szczecinka różkowa nie jest pierzastą jak w ostatnim rodzaju, lecz tylko krótko-pierzastą jak u niektórych gatunków r. *Aricia*. U *Mydaea* szczecina różkowa może być krótko-pierzastą, np. u *M. separata* Mg, lub prawie nagą, jak np. u *M. flaveola* Fall, albo krótko-pierzastą obok stożkowatego odwłoku np. u *M. nigritella* Ztt.

I u *Mydaea* mogą być plamy na odwłoku, np. u niektórych osobników *M. impuncta* Fall (Zob. T. VIII Ztt, str. 3315, 69) „abdomen immaculatum, sed variat mas aliquoties abdomine vestigio macularum 2 et 2 subtrigonarum aut subrotundarum fuscarum in segmentis basalibus". U *Sp. consimilis* Fall, odwłok jest stożkowaty jak u *Spilogaster*, szczecinka różkowa kosmata lub prawie naga, jak u *Limnophora*; u *Sp. pertusa* Mg: „odwłok jajowaty, szczecina różkowa krótko-pierzasta".

Fakty wyżéj przytoczone, których liczbę możnaby jeszcze pomnożyć, dostatecznie przekonywają, że rozdział gatunków, mających wiele cech wspólnych, na pięć wyżéj wspomnianych rodzajów, nie da się dostatecznie usprawiedliwić i zamiast ułatwienia, tylko utrudnia poznanie form odnośnych. Już Lamarck w swem wiekopomnem dziele „*Philosophie zoologique*" T. I str. 299, powiada: „Employer toutes les particularités que l'on peut saisir dans les caractères des animaux et des plantes pour multiplier les genres à l'infini, c'est, comme je l'ai déjà dit, encombrer et obscurcir la science au lieu de la servir; c'est en rendre l'étude tellement compliquée et difficile, qu'elle ne devient alors praticable que pour ceux qui voudroient consacrer leur vie entière à connoître l'immence nomenclature et les caractères minutieux, employés pour les distinctions exécutées parmi ces animaux".

Również prof. Fr. Brauer w „*Systematisch-zoologische Studien*" (Sep. s. 19 *XCI T. der Sitzungsb. der Kais. Akad der Wissensch.* I Abth. Mai-Heft 1885, wyraża zdanie: „In einer bestimmten Zeitperiode, z. B. der Jetztzeit,

können Ordnungen und Gattungen etc. nur dann festgehalten werden, wenn sie nicht durch lebende Zwischenformen in ihren Charakteren verbunden werden; denn nur dann sind sie, als in sich abgeschlossene Thiergruppen, vorhanden". Daléj na s. 35: „Mit Rücksicht auf den Werth der Charaktere für die Aufstellung einer systematischen Kategorie, bilden daher nicht — wie das bisher hervorgehoben wurde — Arten, welche ein gemeinsames Merkmal (von was immer für einem Werth) zeigen, eine Gattung etc; sondern dieses Merkmal muss den Werth eines Gattungscharakters haben und innerhalb desselben die Arten nach anderen, für sie besonderen Merkmalen unterschieden werden. Die wandelbaren Charaktere innerhalb der Gattung (Artcharaktere) mussen andere geworden sein".

Oddając więc wszelką sprawiedliwość najnowszym pracom Rondaniego i Meadego, jako ścisłym pod wieloma względami i przyczyniającym się do postępu wiedzy dipterologicznéj, nie zgadzam się z niemi, ze względów wyżéj przytoczonych, na rozdrabnianie niektórych rodzajów, jako należycie nieuzasadnione; zarzut ten dotyczy zarówno rodzajów dawniéj przez Macquarta i Desvoidy ustanowionych: *Spilogaster* Macq (non Meade), *Mydaea* Desv, *Limnophora* Desv (non Meade), jakoteż ich nowych interpretacyj przez Meadego.

Znany i zasłużony dipterolog I. M. F. Bigot w „*Annales de la Société Entomologique de France*" 1885, p. 264, między innemi powiada „Au reste, le genre *Spilogaster* est aussi mal défini et délimité que mal dénommé; car, des *macules*, des *points* plus ou moins obscurs, sur les segments abdominaux, ne sauraient constituer un caractère proprement *générique*, d'autant plus que certains *Anthomyzides*, classées ailleurs, en possèdent d'analogues, et que bon nombre d'autres, actuellement rangées chez les *Spilogaster*, n'en ont pas dutout. Quant au genre *Limnophora*, j'en pourrais dire autant: si l'on voulait le conserver tel qu'il a été présentement diagnosé, il faudrait ajouter que le *chête* présente de grandes variations touchant le degré de villosité. Je crois que sa suppression ou son démembrement n'entraînerait aucun inconvenient, non plus que chez le proche voisin, genre *Limnophora*. Quelle valeur peuvent présenter, au point de vue d'une classification usuelle ou rationelle, soit ces *maculatures*, soit un développement, fréquemment assez peu appréciable, de la *villosité chétale*, soit *l'absence ou la présence de quelques macrochètes* (organes éminemment fugaces et caduques), sur les *tibias et sur les anneaux de l'abdomen*, quand il s'agit de separer deux Genres analogues?".

Rodzaje *Aricia*, in s. st. (*Hyetodesia*, Meade), *Mydaea*, Desv., *Spilogaster* Meade, *Limnophora*, Meade, *Trichophthicus*, Rond, łączę w jeden rodzaj ściśle od pozostałych rodzajów rodziny *Anthomyidae* odgraniczony, pozostawiając mu nazwę *Aricia* in sensu latiori. Z góry jednak winienem nadmienić, że tak samo jak większość dotychczas znanych rodzajów zoologicznych w ogólności, jako też i rodzaje *Aricia* (*Hyetodesia*), *Mydaea*, *Spilogaster*, *Limnophora* i *Trichophthicus* w szczególności, rodzaj *Aricia* in s. lat. również nie jest rodzajem monofyletycznym, ściśle naturalnym, lecz najprawdopodobniéj *polifyletycznym*, gdyż składa się z różnych szeregów form z sobą ściśléj spokrewnionych, o początku monofyletycznym, z których tylko niektóre odpowiadają w całości teraźniejszym rodzajom, jak

np. szereg naturalny form składających rodzaj *Limnophora* Meadego, które mimo to jednak nie mogą stanowić oddzielnego rodzaju, z powodu braku odrębnych cech rodzajowych.

Trudno zaiste, najczęściéj nawet niepodobna, przy obecnym stanie naszych wiadomości, wyświetlić prawdziwe pochodzenie form do siebie zbliżonych i podobnych, należących do jednego rodzaju, a jednakże niepochodzących jedna od drugiéj, albo też podobnych do siebie, najbliżéj z sobą spokrewnionych, których jednak pewne charaktery rodzajowe tak się zmieniły, że formy te stanowią niejako zaczątki nowego rodzaju. Podobne np. do siebie z niektórych względów *A. hirsutula*, Ztt i *A.* („*Trichophthicus*") *pallidisquama*, Ztt, mogą stanowić końcowe i zbliżone do siebie (skutkiem np. jednakowych warunków zewnętrznych, w jakich powstawały) gałązki dwu równoległych szeregów pokrewnych, pochodzących od dwu odmiennych, teraz już nieistniejących rodzajów; lub też przeciwnie, mogą być tylko roschodzącemi się gałązkami jednego i tegoż samego szeregu form podobnych, pochodzącemi od jednego wspólnego rodzaju i dążącemi do wytworzenia nowych rodzajów. Ścisłe zbadanie tym podobnych wątpliwości, jako też ustanowienie prawdziwych gienealogicznych, naturalnych rodzajów, obecnie najczęściéj jest niemożliwem, z powodu poznania zbyt szczupłéj liczby form zaginionych a nawet i obecnie żyjących, przyczem znamy je częstokroć zbyt niedokładnie. Dopóki więc z wszelką pewnością nie będziemy mogli utworzyć rodzajów naturalnych, monofyletycznych, dopóty lepiéj utrzymać rodzaje w znaczeniu obszerniejszem, aniżeli dzielić je bez należytego uzasadnienia na rodzaje pomniejsze, przejściowe, posiłkując się przytem przeważnie cechami gatunkowemi.

R. *Aricia*, in sensu lat. dzielę na pięć oddziałów, odpowiadających mniéj więcéj teraźniejszym pięciu rodzajom, lecz niemających znaczenia rodzajów ani też grup spokrewnionych. Każdy taki oddział, który dla łatwiejszego oryjentowania się możnaby nazwać odpowiednią poprzednią nazwą rodzajową, składa się z mięszaniny różnych gatunków, z których niektóre bardziéj do siebie zbliżone, tworzą *grupy* czyli *skupienia pokrewne* (*Verwandschaftskreise*); przedwczesnem jednak byłoby nazywać je podrodzajami, lub nowotworzącemi się rodzajami; inne znowuż gatunki są odosobnione, mało mając charakterów gatunkowych wspólnych z drugiemi; te ostatnie należą prawdopodobnie do starszéj kreacyi. Gatunki, należące do pewnego skupienia pokrewnego w jednym oddziale, zbliżają się częstokroć pewnemi cechami więcéj do gatunków innych oddziałów aniżeli do gatunków w tymże samym oddziale się znajdujących; są to formy pośrednie, często przejściowe, — stanowią one mniéj lub więcéj wyraźne przejścia od jednego do drugiego oddziału. Takie gatunki przejściowe, stosownie do znanych lub nowoodkrytych cech albo też do indywidualnego zapatrywania się badacza, mogą być dowolnie przenoszone z jednego do drugiego oddziału, co zresztą dla ogólnego określenia rodzajowego będzie rzeczą obojętną.

Charakterystyka rodzaju **Aricia** in sensu latiori.

Głowa w profilu pólokrągła, a raczéj podłużnie okrągławo-czworokątna, potylica płaska lub miernie szczególniéj w części dolnéj wypukła, pokryta dro-

bnemi, w dolnéj części nieco dłuższemi włoskami; czoło dość płaskie lub lekko wypukłe, mało ku przodowi wystające, *u ♂ ku górze i tyłowi bardzo wąskie (linijne), wąskie lub miernie wąskie, u ♀ mniéj więcéj szerokie;* oczy podłużnie jajowate, rzadziéj okrągłojajowate, nieco szersze w części górnéj niż w dolnéj, u ♂ w rozmaitym stopniu uwłosione lub nagie, u ♀ słabo uwłosione lub nagie, *u ♂ na czole stykające się lub mniéj więcéj ściśle zbliżone, u ♀ oddalone. Różki zwisłe (incumbentes*), krótkie lub miernie długie, *zawsze krótsze od twarzy*, kończą się na połowie dolnéj lub tuż poniżéj połowy dolnéj twarzy, częściéj w $^3/_4$ części dolnéj (rzadko na $^5/_6$ dolnéj) twarzy; trzeci członek rożków wąski lub miernie szeroki, spłaszczony, dwa lub trzy razy, rzadko $3^1/_2$ razy, dłuższy od obu członków podstawowych; na drugim członku różkowym znajduje się kilka szczecinek (3 — 4), ostatnia nieraz tak długa jak szczecinka różkowa; szczecinka różkowa (*Arista v. seta antennarum*) *zawsze nasadowa*, składa się z dwu członków nasadowych i właściwéj szczecinki, od dołu zgrubiałéj; szczecinka różkowa bywa piórkowata (pierzasta), prawie pierzasta, włosista (gdy włoski są rzadkie i niezbyt długie), kosmata, prawie kosmata, omszona lub naga. Twarz krótka lub miernie długa, poniżéj oczu zachodząca, rzadko zupełnie płaska lecz najczęściéj nieco zaklęsła w środku lub poniżéj, pionowa lub nieco ku tyłowi cofnięta, w części dolnéj czasami mniéj lub więcéj wysunięta ku przodowi, rzadko zaś bardziéj wysunięta tworzy ryjkowate ku przodowi wydłużenie (np. u *A. lugubris*); na brzegu dolnym twarzy ponad otworem gębowym niema szczecinek gębowych (*Setae orales*, Osten-Sacken non Rond); listewki twarzowe (*Carinae faciales v. facialia*) nagie, (niema szczecinek twarzowych, *setae faciales*, a tylko znajduje się kilka małych szczecinek tuż ponad dużemi szczecinami dolnotwarzowemi, *Vibrissae*), z profilu bardzo lekko esowato zagięte, w części dolnéj nieco ku przodowi wystające, na ich obu mniéj lub więcéj wystających ku przodowi, ostrych lub zaokrąglonych kątach dolnych, znajduje się po jednéj tęgiéj i długiéj szczecinie (*Vibrissae, Knebelborsten*) dolnotwarzowéj; te szczeciny wzajemnie się krzyżują. Obocze dolne (*O. inferior v. genalis*) z każdéj strony szerokie, pokrywa prawie całe lico (*Malae*), którego tylko nieznaczna część widoczna od dołu i wewnątrz; policzki albo jagody (*Genae*) płaskie lub nieco wypukłe, rzadko wąskie, zwykle miernie szerokie, rzadziéj bardzo szerokie, w części dolnéj i wewnętrznéj najczęściéj gęsto lecz krótko uszczecinione, szczecinki te ku dołowi są coraz dłuższe.

Otwór gębowy podłużny, trąbka dość gruba, wystająca, jéj ssawka szeroka, głaszczki (*palpi*) walcowate, dość długie, włosiste; z obu stron brzegów gębowych znajduje się szereg długich szczecin brodowych (*setae mystacinae*), wznoszący się aż do dolnego, wystającego kąta listewek twarzowych. Szczecin ciemieniowych, *setae verticales* (*4*) [1]; s. pozaciemieniowych, *s. postverticales* (*2*); s. przyoczkowych, *s. ocellares* (*2*) t. j. 2 duże i często kilka par małych; s. czołowoobocznych dolnych, *ss. frontoorbitales inferae* (*5—6—14*); s. potylicowoobocznych, *s. occipitoorbitales*, z obu stron głowy po jednym szeregu.

---

[1]) Liczby arabskie w nawiasie oznaczają ilość szczecin: całkowitą, jeżeli szczeciny znajdują się w pośrodku jakiejś części, — lub połowiczną, jeżeli znajdują się na częściach bocznych; toż samo stosuje się i do uszczecinienia tułowia i odwłoku; liczby rzymskie oznaczają okolice pleców.

Tułów miernie wypukły, podłużnie kwadratowy, równéj szerokości lub z tyłu nieznacznie szerszy. Na plecach (*Dorsum thoracis*) szczeciny: I. s. barkowe, *s. humerales* (2—3); s. pozabarkowe, *s. posthumerales* (2); s. wewnątrzbarkowe, *s. intrahumerales* (2). II. s. górnoskrzydłowe, *s. supraalares* (5); s. wewnątrzskrzydłowe, *s. intraalares* (2). III. s. plecowośrodkowe zewnętrzne, *s. dorsocentrales externae* (5—6), a mianowicie: s. plecowośrodkowe zewnętrzne przedszwowe, *s. dorsocentrales praesuturales externae* (2) i plecowośrodkowe zewnętrzne pozaszwowe, *s. dorsocentrales ponesuturales externae* (3—4); s. przedtarczkowe, *s. praescutellares* (2); prócz tych szczecin niekiedy są jeszcze, najczęściéj małe: s. plecowośrodkowe wewnętrzne, *s. dorsocentrales internae*, w rozmaitéj liczbie, tworzące czasami całkowite dwa szeregi środkowe, np. u *A. hirsutula* Ztt, *laeta* Fall, *meridionalis* Rd; niekiedy bywa tylko jedna para małych szczecinek środkowych wewnętrznych przedszwowych (*s. dorsocentrales praesuturales internae*).

Na bokach tułowia (*Pleurae*): s. przedtułowiowe, *s. prothoracales* (2, rzadziéj 3 większe); s. śródboczne, *s. mesopleurales* (8—12); główny szereg śródbocznych szczecin prostopadle idący i złożony ze szczecin dużych i mniejszych, umieszczony jest przy szwie śródbocznym (*sutura mesopleuralis*), reszta szczecin śródbocznych (1—2) stoi przed kątem górnym przednim śródbocza (*Mesopleura*), jakoteż (1 — 2 — 3 większe) przy jego kącie dolnym, tuż przy szczecinach przedtułowiowych, z któremi razem tworzy wiązkę szczecin ponad biodrem przedniem (*Coxa anterior*); s piersioboczne, *s. sternopleurales* (3—5), w części górnéj piersiobocza (*Sternopleura*), a mianowicie: 2—3—4, umieszczone jedna pod drugą przy części górnéj brzegu tylnego, t. j. pod kątem górnym tylnym piersiobocza i 1—2, również jedna pod drugą, przy części górnéj brzegu przedniego albo pod kątem górnym przednim piersiobocza; prócz tego, w części dolnéj brzegu przedniego piersiobocza znajduje się 5—10 lub więcéj szczecin.

Na tarczce (*Scutellum*): s. tarczkowe, *s. scutellares* (4—6—8—10), często nierównéj wielkości, a mianowicie: 2—4—6—8 s. tarczkowych przybrzeżnych, *s. scutellares submarginales* i 2 s. tarczkowe wierzchołkowe, *s. scutellares apicales*.

Odwłok owalny lub jajowaty (*Abd. ovale v. ovatum*), podłużno-owalny (*oblongo-ovale v. oblongo-ovatum*), wydłużony lub podłużny, prawie walcowaty lub stożkowaty (*elongatum, oblongum, sub-cylindricum, sub-conicum, conicum*), u ♂ węższy od tułowia lub równéj z nim szerokości, u ♀ zwykle szerszy od tułowia i ku końcowi zaostrzony; zwykle dłuższy od tułowia, niekiedy nawet znacznie dłuższy ($1\frac{1}{2}$—2 razy). Odwłok bywa bespłamiasty lub opatrzony plamami; plamy te znajdują się albo na środku odwłoku, jako linijne lub trójkątne, lub też na 1, 2 lub 3-ch pierścieniach po jednéj parze, (od 2 do 6 plam różnéj wielkości); co do kształtu, bywają okrągławe, trójkątne, prawie kwadratowe, wyraźnie ograniczone lub stopniowo zlewające się z otaczającą barwą; bywają także plamy mieniące się i mniéj lub więcéj wyraźne, stosownie do położenia, z jakiego są rospatrywane.

Odwłok zawsze złożony z czterech pierścieni; pierwszy pierścień co do długości zwykle wyrównywa drugiemu, czasem dłuższy, niekiedy zaś krótszy od ostatniego; na powierzchni, a szczególniéj na bokach odwłoku, są liczne i tęgie szczeciny (*Macrochetae*); a mianowicie, oprócz zwykłych szczecin brzeżnych pierście-

niowych, (przy brzegu tylnym 1-go pierścienia, często szereg w środku przerwany *s. marginales segmentales*), są jeszcze (wyjąwszy na 1 pierścieniu) albo całkowite, lub też niekompletne poprzeczne szeregi szczecin pleszkowych pierścieniowych, *s. discoidales segmentales* (na 2-im pierścieniu tych ostatnich albo niema lub jest szereg kompletny albo niekompletny, t. j. w środku przerwany; na 3-im pierścieniu 1 lub 2 szeregi, na 4-ym pierścieniu 1—2—3 szeregi, również kompletne lub niekompletne).

Zapładniacz (*Hypopygium*) *zawsze jest schowany w odwłoku i tylko wierzchołek jego od dołu jest widoczny.* Zapładniacz składa się: 1) *z blaszki a raczéj pochewki podstawowéj* (*lamina basalis*), powstałéj z przeobrażonego górnego półpierścienia kupra (*Pygidium v. Podex*), pochewkowato zwiniętego i ścieśnionego z boków, szczególniéj u dołu, zamkniętego u góry, otwartego z tyłu. Blaszka podstawowa składa się z powierzchni górnéj, boków, brzegu przedniego i tylnego, różnie wygiętych, niekiedy brzegu dolnego i dwu wierzchołków różnéj długości zwróconych ku dołowi i przodowi. Powierzchnia górna blaszki podstawowéj mocno wypukła, pokryta najczęściéj długiemi szczecinkami; boki jéj, ku dołowi skierowane, najczęściéj trójkątne, rzadziéj zaokrąglone i t. p., u góry szerokie, zwężają się zwykle nagle ku dołowi, tworząc w części dolnéj od przodu dwa wydłużenia (wierzchołki) najczęściéj wąskie i trójkątnego kształtu, zwrócone ku przodowi i zestawione z podpórką prąciową. Blaszka (pochewka) podstawowa obejmuje od góry cęgę górną, poniżéj dwie cęgi dolne, najniżéj zaś i ku tyłowi część podpórki prąciowéj. Wierzchołki blaszki podstawowéj zestawione są z obu stron z podpórką prąciową w ten sposób, że cały puszkowaty przyrząd zapładniacza może z łatwością poruszać się łukowato w kierunku pionowym.

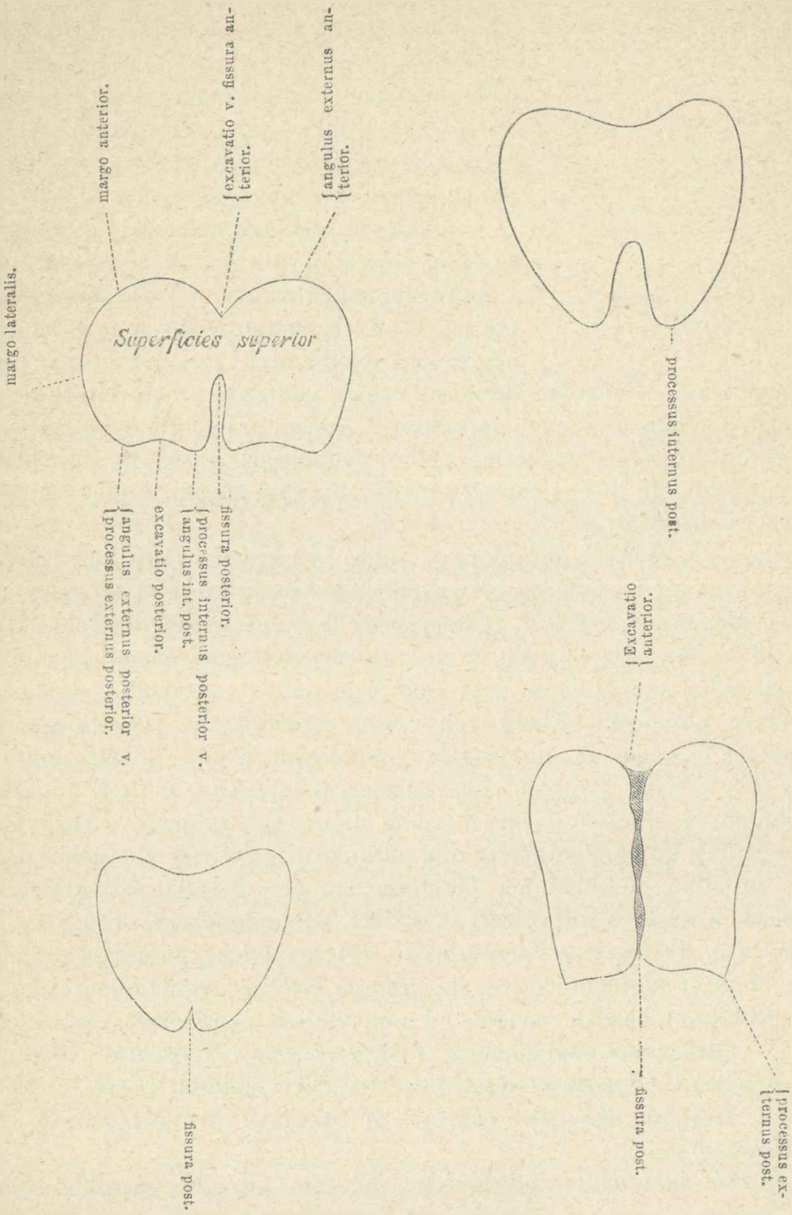
2) *Z podwójnych kleszczyków (forcipes);* ostatnie składają się z *cęgi górnéj pojedyńczéj* (*forceps superior*) i *jednéj pary cęg dolnych* (*f. inferior*).

Cęga górna, złożona z jednéj lub z dwu połączonych z sobą części, porusza się w kierunku pionowym, z góry na dół i odwrotnie; cęgi dolne poruszają się w kierunku poziomym ku sobie, jak kleszcze u raka.

3) *Z podpórki prąciowéj* (*appendix interna v. adminiculum*).

Cęga górna duża, tarczowata, pojedyńcza, niekiedy pozornie rozdwojona, różnego kształtu, czworokątna o mniéj lub więcéj zaokrąglonych kątach, prostokątna, trapezowa, okrągława, rzadziéj eliptyczna lub sercowata; od przodu gruba, z tyłu najczęściéj cieńsza; przedni jéj brzeg w środku najczęściéj lekko wcięty lub łukowato wgięty, rzadziéj równy; tylny brzeg najczęściéj głęboko wycięty, tak że powstaje szczelina tylna, dzieląca tylną część cęgi na dwa płaty (*lobi*), a niekiedy dzieląca całą cęgę na dwie połowy połączone z sobą od spodu chitynowym łącznikiem; tylny brzeg każdego płatu u większości gatunków jest wycięty łukowato i posiada zarys esowaty, przez co powstają *dwa wyrostki* różnéj długości lub mniéj więcéj *zaokrąglone kąty*, a mianowicie: *dwa kąty albo wyrostki tylne zewnętrzne* i odpowiednie *wewnętrzne* tuż przy szczelinie tylnéj; te ostatnie niekiedy bardzo do siebie zbliżone, zaokrąglone i krótkie, wyglądają jak brodawki, niekiedy znów są wydłużone i zaostrzone, czasem oddalone; kąty tylne zewnętrzne najczęściéj są zaokrąglone, lecz zdarzają się i ostre. Brzegi boczne cęgi są albo ró-

wne, a raczéj lekko łukowate i względem siebie mniéj lub więcéj równoległe, lub też ku tyłowi łukowato ku sobie zbliżone, niekiedy w środku nieco zagłębione.

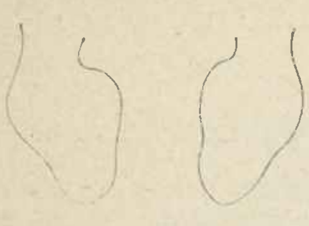

Różne kształty cęgi górnéj.

Wogóle zdarzają się najróżnorodniejsze kombinacyje zagłębień, wygięć, kątów i t. p., *lecz zawsze stałe dla pewnego danego gatunku.* Górna powierzchnią tarczy

cęgowéj najczęściéj jest usiana szczecinkami różnéj długości, szczególniéj od przodu, niekiedy i od tylu, gęsto lub rzadko.

Cęgi dolne dwie, poruszają się poziomo ku sobie; są one wydłużone, niekiedy od cęgi górnéj dłuższe i znacznie od niéj węższe; górny ich brzeg często wklęsły lub naprzemian wypukły i wklęsły; brzeg dolny najczęściéj wypukły; wewnętrzny (którym są ku sobie zwrócone) krótki, zaokrąglony lub wklęsły, zewnętrzny krótki, najczęściéj wypukły. Cęgi dolne najczęściéj są nagie, rzadko tylko nielicznemi szczecinkami pokryte.

Dwie cęgi dolne. (Części ich wystające).

Podpórka prąciowa składa się z kilku chitynowych części, wydłużonych i z sobą, jakoteż z poprzedniemi składowemi częściami zapładniacza połączonych; znajduje się w przedniéj i dolnéj części zapładniacza i jest wsuniętą w ostatnie pierścienie odwłoku. Ponieważ składowe części podpórki prąciowéj są do siebie wogóle bardzo podobne u różnych gatunków r. *Aricia*, przeto dla dyjagnozy gatunków w tym rodzaju mają znaczenie tylko podrzędne; najwięcéj zaś pod tym względem zasługuje na uwagę kształt i uwłosienie cęgi górnéj, mniéj zaś cęg dolnych i blaszki podstawowéj.

Zapładniacz u różnych gatunków r. *Aricia in sensu strictiori*, jest bardzo podobny (niemówiąc już o częściach głównych składowych, które są też same) do zapładniacza u *Mydaea, Spilogaster, Limnophora* i *Trichophthicus* (zob. Tab. VII, VIII, fig. 79, 70, 73 do 84). Przeciwnie, u dobrze scharakteryzowanego rodzaju *Polietes* [1]), chociaż skład zapładniacza jest taki sam jak w rodzajach wymienionych, forma jednakże głównych składowych części zapładniacza tak odbiega, nawet w drobniejszych szczegółach, od kształtów wspólnych pięciu powyższym rodzajom, że już na pierwszy rzut oka widać rdzenną różnicę (fig. 85 do 88); u ostatnich widzimy stopniowe przejścia form od jednéj do drugiéj (nawet w każdym pojedyńczym rodzaju), gdy zapładniacze obu gatunków r. *Polietes* do siebie podobne, są jednak zupełnie odosobnione. Opierając się więc li tylko na kształcie zapładniacza, można z wszelką słusznością twierdzić, że zapładniacze rodzajów *Aricia* n s. str., *Mydaea, Spilogaster, Limnophora* i *Trichophthicus*, posiadają *typ wspólny* i należą nie do 5-iu odmiennych lecz do *jednego rodzaju*; zapładniacze zaś *P. lardaria* i *P. albolineata*, bardzo znacznie od poprzednich się różniące, charakteryzują inny rodzaj. (Zob. także zapładniacze r. *Hydrophoria, Hydrotaea* i *Myospila* fig. 89—94.) — *Szalki* (*Squamae*) *duże* lub średniéj wielkości, *górna ich łuska zawsze od dolnéj mniejsza, niekiedy o połowę;* na brzegach krótkorzęsowate. Przeźmianki (*Halteres*) gołe.

Skrzydła duże, dłuższe od odwłoku, miernie lub dość szerokie; *żyłka ramienna* (*Costa v v. costalis*) *dochodzi do ż. pleszkowéj* (*v. discoidalis s. long.* 4); ż. międzystojna (*v. mediastinalis s. auxiliaris*), wraz z ż. podramienną (*v. subcosta-*

---

[1]) Długo zaliczanego do r. *Aricia* in s. s. i najbardziéj doń podobnego.

lis s. long. 1), biegnąc obok siebie tworzą *żyłkę zdwojoną*, która przy brzegu przednim czyli ramiennym skrzydła, rozdwaja się, formując wydłużony trójkącik; ż. międzystojna na brzegu skrzydła zakończona jest niekiedy dużym lub małym kolcem; ż. podramienna kończy się zwykle tuż przed środkiem przedniego brzegu skrzydła, rzadko w samym środku, bardzo rzadko tuż poza środkiem skrzydła; ż. promieniowa (*v radialis s. long.* 2) kończy się na znacznéj przestrzeni przed wierzchołkiem skrzydła; ż. łokciowa (*v. cubitalis s. long.* 3) kończy się u wierzchołka skrzydła (np. u *A. longipes*) lub nieco przed wierzchołkiem (np. u *A. lucorum*), ż. pleszkowa (*v. discoidalis s. long.* 4) kończy się znacznie poniżéj wierzchołka, stąd też *komórka tylna pierwsza (C. posterior prima s. Area media* Ztt) *u wierzchołka szeroko otwarta.* Żyłka łokciowa i ż. pleszkowa są proste i na przebiegu zewnętrznym do siebie mniéj więcéj równoległe, lub też ż. łokciowa przed samym końcem nieznacznie jest odgiętą (*divergens*); niekiedy ż. pleszkowa przed wierzchołkiem jest ku tyłowi lekko łukowato wygiętą, stąd komórka tylna pierwsza przed krańcem skrzydła trochę rosszerzona, zwęża się następnie nieco u swego wierzchołka, t. j. na brzegu skrzydła (np. u *A. erratica*); ż. tylna (*v. posticalis s. long.* 5) ku brzegowi skrzydła ścieńczona: ż. kuprowa (*v. analis s. long.* 6) *długa, nie dochodzi jednak do brzegu tylnego czyli pachowego skrzydła*; ż. pachowa (*v. axillaris s. long.* 7) bardzo lekko łukowato ku tyłowi wygięta, najczęściéj nieco dłuższa od ż. kuprowéj. Szczeblik środkowy (*v. transversa media*) nieco skośny, prawie pionowy, *zwykle umieszczony znacznie poza środkiem, t. j. na zewnątrz środka komórki pleszkowéj* (*c. discoidalis*) *rzadziéj zaś w środku*, stoi albo *wprost ujścia ż. podramiennéj, lub też na wewnątrz od tego ujścia*, t. j. bliżéj nasady skrzydła, rzadziéj na zewnątrz ujścia; *szczeblik tylny* (*v. transversa posticalis v. ordin.*) *miernie od s. środkowego oddalony* [1]) *i umieszczony mniéj lub więcéj znacznie przed środkiem komórki tylnéj pierwszéj, rzadko na środku* (np. u *A. erronea* Schn i *erratica*): stosunek długości odcinka przedostatniego (krótszego) żyłki pleszkowéj (*v. disc. s. long.* 4) do odcinka końcowego (dłuższego cz. zewnętrznego) téjże żyłki bywa jak 1 : 3 (rzadko), lub nawet nieco więcéj niż 1 : 3 (np. u „*Limnophora*" *litorea*); 1 : $2^1/_2$; 1 : 2 (najczęściéj); rzadziéj 1 : $1^1/_2$ (np. *A. Morio* Ztt, *M. urbana*); najrzadziéj 1 : $1^1/_4$ (jak u *A. erratica*) [2]). Szczeblik tylny zwykle nieco ukośny, bywa

---

[1]) Szczeblik tylny zbliżony jest znacznie więcéj do szczeblika środkowego, aniżeli do ujścia żyłki pleszkowéj.

[2]) Stosunek wzajemny tych dwu odcinków żyłki pleszkowéj nie ma wcale wartości cechy rodzajowéj; np. u 2-u gatunków rodzaju *Polietes* Rond: u *P. lardaria* stosunek jest jak $1^1/_2$: 1, gdy u *P. albolineata* jak 1 : $1^3/_4$.

J. Bigot w „Annales de la Soc. Entom. de France" (séance d. 28 Dec. 1881) podaje starannie opracowaną tablicę synoptyczną europejskich i egzotycznych rodzajów rodziny *Anthomyzidae*; podaję tu jego krótką charakterystykę dyjagnostyczną r. *Yetodesia* (=*Aricia* in s. str.).

„Cuillerons: valves inégales; chête longuement villeux; cuisses et tibias mutiques ♂ ♀; yeux velus ou tomenteux ♂ ♀; Ailes: 1-re nervure transv. (*vena transversa media*) sise avant l'extrémité de la 2-e longitudinale (*v. subcostalis v. 1-re long.* Schin, etc.), et 2-e transversale (*v. transversa posticalis*) sise plus près de la 1-re (*transv.*) que de l'extrémité de la 5-e (*v. discoidalis, v. 4 longitud.* Schin. etc.) longitudinale".

Według téjże tablicy, r. *Yetodesia* Rond różni się od r. *Polietes* (v. *Polyetes*) Rond głównie tem, że

albo zupełnie prosty lub też zgięty esowato w rozmaitym stopniu; odcinek żyłki tylnéj (*v. long.* 5), zawarty między szczeblikiem tylnym a ujściem żyłki tylnéj, bywa zwykle nieco krótszy, niekiedy znacznie krótszy (rzadko równéj długości) od szczeblika tylnego. Oba szczebliki często bywają plamiaste.

Nogi miernéj długości, pokryte mniéj lub więcéj licznemi szczecinami, szczecinkami włoskowatemi i mikroskopowemi włoskami. Na *biodrze przedniem* są zwykle *dwa* pionowe szeregi szczecin różnéj długości u różnych gatunków; niekiedy jeden szereg składa się z tak małych szczecinek, że zdaje się, jak gdyby był tylko 1 szereg szczecin; na *biodrze średniem* jeden lub dwa szeregi szczecin; *na tylnem* najczęściéj dwa szeregi, z których górny pionowy składa się z małych szczecinek, dolny poprzeczny z większych szczecin lub szczecinek włosowatych, skierowanych ku dołowi i tyłowi.

Tak jak wogóle u większości *Anthomyidae* etc., stale znajduje się szereg szczecin na brzegu górnym *ud przednich*, szereg szczecin (rzadko dwa szeregi) długich i gęsto ustawionych na brzegu dolnym *tychże ud* (przytem czasami jeszcze szczecinki włosowate) i szereg szczecin na dolnym brzegu *ud tylnych*. Na powierzchni tylnéj *ud przednich*, szczecin albo wcale niema, lub też znajdują się różnéj grubości i długości szczeciny (stosownie do gatunków), najczęściéj krótkie, niekiedy jednak bardzo długie (np. u *A. aculeata*), ustawione w jednym szeregu poprzecznym (np. *A. aculeata*, *pallida*, *erratica* i t. d.) lub w dwu szeregach; często jeden szereg jest tuż pod brzegiem górnym; niekiedy powierzchnię tylną ud przednich pokrywają liczne szczecinki włosowate (np. *A. lugubris*). Na brzegu górnym *ud środkowych*, najczęściéj brak szczecin, a zamiast nich są gęste, bardzo krótkie szczecinki; niekiedy jednak jest szereg szczecin całkowity (t. j. na całym brzegu), lub niekompletny (na pewnéj części brzegu, jak np. w części nasadowéj ud u *A. hirsutula* lub w środkowéj u *A. perdita*); na brzegu dolnym *ud środkowych* bywają liczne, długie szczecinki włosowate lub (niekiedy obok poprzednich) od jednéj do ośmiu szczecin, niekiedy więcéj, w części nasadowéj uda, albo też jeden do dwu szeregów (całkowitych lub niekompletnych) szczecin różnéj długości (czasem grubych i zarazem bardzo krótkich, jak np. u *A hirsutula*); najczęściéj szereg przedni, niekompletny, składa się z małych szczecinek, szereg tylny (często kompletny) z długich i tęgich szczecin, rzadko ustawionych; na powierz-

---

u ostatniego: 2-e transversale sise plus loin de la 1-re (transv.) que de l'extrémité de la 5-e longitudinale". J. Bigot cytuje poniżéj: Rond Prodr. 1877, vol. VI, skąd powyższe szczegóły co do żyłek skrzydłowych u obu powyższych rodzajów zaczerpnął. Charakterystyka jednakże obu tych rodzajów, jedynie na użyłkowaniu skrzydeł oparta, chociaż krótka i zdaje się jasna, jest niedokładna, a nawet, według mego zdania, zupełnie chybiona; u niektórych bowiem gatunków r. *Yetodesia*, szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj (np. u *A. lucorum*, *4-notata*, *signata*, *serva*, *lasiophthalma*, *longipes-variabilis*, *pallida*, *variegata*, *scutellaris* etc.), a nawet na zewnątrz tego ujścia, t. j. poza niem (np. u *A. marmorata*, *dispar* Fall, *meridionalis*. *laeta*, *fuscata*), u innych znowu gatunków stoi na wewnątrz ujścia czyli przed ujściem (np. u *A. erratica*, *errans*, *erronea* Schn, *perdita*, *obscuratoides* Schn, *Morio* Ztt, *incana*, *umbratica* (v. *carbo* Schin), *Kowarzii* Schn), zupełnie tak samo, jak u obu gatunków rodzaju *Polietes* (*P. lardaria* et *albolineata*).

Z drugiéj znów strony, u *P. albolineata* szczeblik tylny znacznie więcéj zbliżony jest do szczeblika środkowego, aniżeli do ujścia żyłki pleszkowéj, czyli zupełnie tak jak w rodzaju *Yetodesia* Rdn.

chni przedniéj ud środkowych szczecin albo niema, lub jest jeden do dwu szeregów najczęściéj małych szczecin; na powierzchni tylnéj *tychże ud* bywają szczeciny tylko wyjątkowo (np. u „*Trichophthicus*" *pallidisquama* Ztt, w części wierzchołkowéj uda).

Prócz tego przed wierzchołkiem ud środkowych bywają dwie lub trzy większe *szczeciny przedwierzchołkowe* (*S. praeapicales*), skierowane ku tyłowi i na zewnątrz i kilka szczecin małych.

Na brzegu (lub przy brzegu) górnym *ud tylnych* najczęściéj znajduje się jeden całkowity szereg szczecin różnéj długości, skierowanych ku przodowi, górze i na zewnątrz, zwykle ku wierzchołkowi uda coraz dłuższych; niekiedy są dwa szeregi szczecin, z których przedni zwykle całkowity, tylny zaś złożony z niewielu rzadko ułożonych szczecin, umieszczonych bliżéj wierzchołka uda; czasem na brzegu górnym jest tylko kilka szczecin w części wierzchołkowéj uda; na brzegu dolnym *ud tylnych* bywa najczęściéj pojedynczy szereg szczecin różnéj wielkości, częstokroć krótkich, gęsto lub rzadko ustawionych (np. u *A. perdita* tylko 5—6 szczecin), jednostajnéj długości lub też coraz dłuższych ku wierzchołkowi uda; niekiedy jest tylko kilka szczecin w części wierzchołkowéj (czasem rzęsowatych t. j. długich i cienkich); rzadko występują dwa szeregi szczecin całkowite (przedni) lub niekompletne (tylny; szczególniéj w części uda wierzchołkowéj, np. u *A. lucorum*).

Na powierzchni przedniéj *ud tylnych* bywają zwykle bardzo drobne, rozrzucone szczecinki; rzadko występuje tu szereg całkowity dużych szczecin, które w części uda wierzchołkowéj zbliżają się ku dolnemu brzegowi (np. u *A. aculeata* Lw).

Oprócz powyższych są jeszcze szczeciny *przedwierzchołkowe* (najczęściéj dwie, na brzegu górnym).

Golenie przednie najczęściéj nagie (a raczéj tylko omszone), niekiedy na stronie zewnętrznéj bywa jedna szczecina (u *A. lucorum, fuscata*, w środku) lub dwie (u *A. vagans*), albo trzy szczeciny (u *longipes*, powyżéj środka).

Przedwierzchołkowych szczecin zwykle trzy większe i kilka (1—3) mniejszych. *Golenie środkowe* osadzone *na stronie tylnéj*, najczęściéj jednym szeregiem szczecin wzdłuż stojących, złożonym z 2 do 5 szczecin; bywają jednak, chociaż rzadko i *dwa* równoległe szeregi szczecin (z 4 do 8 szczecin złożone; np. u *A. vagans*, *A. aculeata* i t. d.) [1]); na stronie zewnętrznéj *goleni środkowych* szczeciny zdarzają się, lecz bardzo rzadko (np. u „*Trichophthicus*" *pallidisquama* Ztt i t. d.).

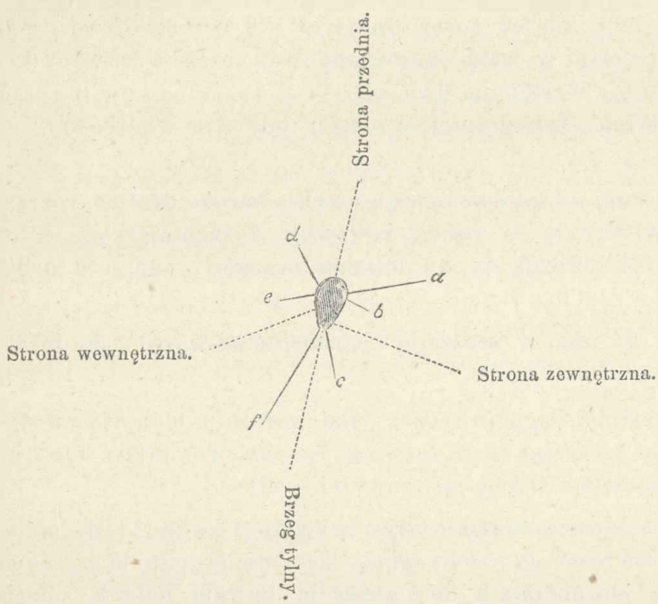
[1]) Obecność jednego szeregu szczecin na stronie tylnéj średnich goleni, według Rondaniego, ma charakteryzować r. *Yetodesia*; tymczasem w ostatnim rodzaju zdarzają się gatunki posiadające i po dwa szeregi szczecin (np. u *Y. vagans*, *Y. morio* Ztt, *Y. aculeata* i *incana*), a z drugiéj strony w rodzajach: *Mydaea*, *Spilogaster*, *Limnophora* i *Trichophthicus*, bywają gatunki mające po jednym szeregu szczecin na stronie tylnéj goleni środkowych.

Uszczecinienie goleni tylnych [1]) *przedstawia najwięcéj urozmaicenia i jest ważne dla odróżnienia pojedyńczych gatunkow. Na stronie zewnętrznéj* (zwanéj także „górną") bywają jeden, dwa lub trzy szeregi szczecin, a mianowicie: w części przedniéj strony zewnętrznéj stoją szczeciny lub szereg szczecin („*zewnętrzno-przednich*") skierowanych najczęściéj ku zewnątrz i przodowi (od 1 do 3, lecz bywa do 9 i więcéj; najczęściéj w środku lub powyżéj środka goleni, rzadziéj na całéj przestrzeni goleni lub od środka do wierzchołka goleni) i z tego powodu za przednie mogłyby być (chociaż mylnie) uważane; w części tylnéj strony zewnętrznéj, t. j. przy brzegu tylnym, szczecin albo wcale niema, lub jest kilka szczecin

---

[1]) *Golenie tylne* na przecięciu poprzecznem mają formę trójkąta, a raczéj klina o zaokrąglonych kątach; rozróżniam na nich: stronę zewnętrzną, wewnętrzną, przednią i brzeg tylny. Jako przykład podaję tu uszczecinienie goleni tylnych u *A. hirsutula* Ztt.

Na stronie zewnętrznéj z przodu: szereg długich (a) szczecin włosowatych, skierowanych nazewnątrz i nieco ku przodowi, idący od $1/4$—$1/3$—$1/2$ górnéj goleni, aż do wierzchołka (szczeciny *zewnętrzno-przednie* tylnych goleni); poza nim (b) następuje szereg małych, krótkich szczecinek, na całéj stronie zewnętrznéj goleni; z tyłu: szereg krótkich, lecz nieco dłuższych od poprzednich szczecin (c) na całéj długości brzegu tylnego (s. *zewnętrzno-tylne*).

Goleń prawéj nogi tylnéj u *A. hirsutula* Ztt.

Na stronie zewnętrznéj w części przedniéj: szereg długich szczecin włosowatych (d), lecz nieco krótszych od sz. zewnętrzno-przednich, skierowanych ku przodowi i na wewnątrz (s. *wewnętrzno-przednie*), na całéj długości goleni lub od $1/3$ górnéj do wierzchołka; tuż poza poprzednim: szereg krótkich szczecin, skierowanych ku dołowi, tyłowi i na wewnątrz, na całéj stronie wewnętrznéj (e). *Na brzegu tylnym:* dwie, rzadziéj trzy duże, tęgie szczeciny (f) *ostrogi* czyli *szczeciny tylne)*, skierowane ku tyłowi i nieco ku dołowi. *U wierzchołka téj goleni* od przodu, znajduje się gruby, tępy kolec średniéj długości, skierowany ku przodowi i dołowi.

Uwaga. Części nóg (ud, goleni) bliższe tułowia, nazywają się *nasadowemi* (*p. basales*), dalsze czyli końcowe: *wierzchołkowemi* (*p. apicales*; lepiéj byłoby nazwać *końcowemi*); nasady więc, czyli podstawy (ud, goleni, stóp) są bliższemi ciała owadu, aniżeli wierzchołki tych części. Z powodu jednakże mniéj lub więcéj pionowego opuszczenia goleni ku dołowi, podstawa ich znajduje się u góry, wierzchołek u dołu i jeżeli mówimy np. części górne goleni, to dlatego, że przy rospatrywaniu takiemi się przedstawiają, chociaż nie odpowiadają one wierzchołkowi, a raczéj końcowi goleni, lecz jéj podstawie.

(od 2 do 6; s. *zewnętrzno-tylne*), jedna pod drugą stojących, albo też kilkanaście szczecin tworzy szereg całkowity (wzdłuż całego brzegu tylnego strony zewnętrznéj) lub niekompletny (ponad połową lub pod połową goleni); najczęściéj są to szczeciny dość wydatne; spomiędzy nich, w środku lub poniżéj środka goleni, wyróżniają się często jedna lub dwie szczeciny swą wielkością, a jako skierowane nazewnątrz i ku tyłowi, podobne są do szczecin tylnych (cz. ostrogowych); w części środkowéj strony zewnętrznéj najczęściéj niema szczecin; czasami jest szereg szczecin krótkich na całéj długości goleni lub od $^1/_3$—$^1/_2$ górnéj do wierzchołka. Niekiedy na stronie zewnętrznéj goleni bywają trzy szeregi szczecin w taki ustawione sposób, że z tyłu połowy górnéj jest szereg drobnych szczecin, z przodu i z tyłu połowy dolnéj stoi po kilka szczecin (np. u *A. aculeata* 4 szczeciny z przodu, 2 z tyłu).

Na stronie wewnętrznéj często szczecin niema (np. u wielu gatunków „*Mydaea*") lub są przy brzegu przednim albo tylnym lub przy obu brzegach i niekiedy na powierzchni (od 1 do 3 szeregów szczecin). Przy brzegu przednim bywają szczeciny w różnéj liczbie, różnéj długości i grubości, skierowane ku przodowi lub tyłowi i umieszczone na różnéj wysokości goleni, niekiedy jest tu całkowity szereg szczecin na całéj długości goleni (s. *wewnętrzno-przednie*); przy brzegu tylnym często bywają szczeciny (lub szereg szczecin) krótkie, niekiedy włosowate, rzadko długie, na całéj długości goleni lub na pewnych jéj odcinkach, np. od podstawy goleni do $^1/_2$—$^2/_3$ dolnéj goleni, lub od $^1/_3$ górnéj, $^1/_2$ lub $^2/_3$ dolnéj goleni do wierzchołka; niekiedy, lecz rzadko, bywa także szereg całkowity lub niekompletny szczecinek (najczęściéj drobnych) na saméj powierzchni strony wewnętrznéj, w jéj środku lub bliżéj przedniego albo tylnego brzegu.

Na stronie przedniéj najczęściéj niema szczecin; jeżeli są, to zwykle albo krótki szereg szczecinek lub pęczek krótkich i cienkich szczecinek na środku goleni.

Na brzegu tylnym goleni tylnych (lub też przy brzegu tylnym powierzchni wewnętrznéj) szczecin albo niema lub jest najczęściéj jedna wielka, tęga szczecina, skierowana ku tyłowi (i niekiedy nieco na wewnątrz), zwana *ostrogą* (*Calcar*) lub *szczeciną tylną*, umieszczona poniżéj, a najczęściéj znacznie poniżéj połowy goleni, t. j. na granicy $^3/_4$—$^2/_3$ górnych z $^1/_4$—$^1/_3$ dolną goleni; rzadko są dwie lub trzy podobne szczeciny, np. u *A. hirsutula* Ztt.

Szczeciny przedwierzchołkowe w różnéj liczbie (5 — 7) i wielkości; tylna najczęściéj najdłuższa i tęga, podobna do ostrogi; w wyjątkowych razach, u wierzchołka goleni tylnych w części przedniéj, znajduje się tęgi, gruby *kolec* (*Aculeus* s. *Spicula*) o tępym (np. u *A. hirsutula*) wierzchołku, skierowany ku przodowi i dołowi; niekiedy składa się on z 2 lub 3 ściśle do siebie przylegających szczecin (np. u *A. aculeata* Lw).

Podział sztuczny rodz. **Aricia** (in sensu latiori).

ODDZIAŁ I. Divisio I-ma.

„**Aricia**" in s. strict. (=*Yetodesia* Rond, *Hyetodesia* Meade).

Odwłok besplamiasty lub opatrzony plamami. Oczy u ♂ mniéj lub więcéj gęsto i długo uwłosione lub słabo uwłosione; u ♀ najczęściéj słabo uwłosione lub nagie.

A. *Odwłok owalny czyli jajowaty, albo podłużno-jajowaty. (Abd. ovatum v. oblongo-ovatum).*

1. Oczy u ♂ gęsto uwłosione, u ♀ słabiéj uwłosione lub gołe, szczecina różkowa wyraźnie (t. j. długo) pierzasta („*distincte plumata*"). Formy typowe.
2. Oczy u ♂ gęsto uwłosione, szczecina różkowa prawie pierzasta („*subplumata*") lub bardzo krótko uwłosiona („*brevissime pilosula*"). Przejście do oddziału 5-go „*Trichophthicus*" A. 1.
3. Oczy u ♂ słabo uwłosione (t. j. krótko i rzadko), szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Przejście do oddziału 3-go „*Spilogaster*" A. 1.
4. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa prawie pierzasta lub bardzo krótko uwłosiona. Przejście do oddziału 3-go „*Spilogaster*" A. 2 i do oddziału 5-go „*Trichophthicus*" A. 3.

B. *Odwłok wydłużony, prawie walcowaty lub stożkowaty. (Abd. oblongum v. subcylindricum v. conicum).*

1. Oczy u ♂ gęsto uwłosione, szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Formy typowe.
2. Oczy u ♂ gęsto uwłosione, szczecina różkowa prawie pierzasta lub bardzo krótko uwłosiona. Przejście do oddziału 5-go „*Trichophthicus*" B. 1.
3. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Przejście do oddziału 3-go „*Spilogaster*" B. 1.
4. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecinka różkowa prawie pierzasta lub bardzo krótko uwłosiona. Przejście do oddziału 3-go „*Spilogaster*" B. 2 i „*Trichophthicus*" B. 3.

ODDZIAŁ II. Divisio II-a.

„Mydaea".

Odwłok najczęściéj besplamiasty; oczy u ♂ i ♀ najczęściéj nagie, lub w częściach dolnych słabouwłosione.

A. *Odwłok owalny albo jajowaty.*

1. Szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Formy typowe; mogą jednak stanowić przejście do „*Spilogaster*" A. 3.
2. Szczecina różkowa prawie pierzasta lub bardzo krótko uwłosiona. Przejście do „*Limnophora*" A. 1 i do „*Spilogaster*" A. 4.

B. *Odwłok wydłużony, prawie walcowaty lub stożkowaty.*

1. Szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Formy typowe — z możliwem przejściem do oddziału 3-go „*Spilogaster*" B. 3.
2. Szczecina różkowa prawie pierzasta lub bardzo krótko uwłosiona. Przejście do „*Spilogaster*" B. 4, „*Limnophora*" B. 1 i „*Trichophthicus*" B. 3.

ODDZIAŁ III. Divisio III-a.

„Spilogaster".

Odwłok plamiasty; oczy u ♂ słabouwłosione lub nagie, u ♀ nagie.

A. *Odwłok owalny (jajowaty) lub owalno-podłużny.*

1. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Przejście do oddziału 1-go „*Aricia*" in s. str. A. 3.
2. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa prawie pierzasta i t. d. Przejście do „*Aricia*" A. 4 i „*Trichophthicus*" A. 3.
3. Oczy u ♂ nagie, szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Przejście do „*Mydaea*" A. 1.
4. Oczy u ♂ nagie, szczecina różkowa prawie pierzasta. Przejście do „*Mydaea*" A. 2 i do „*Limnophora*" A. 1.

B. *Odwłok stożkowaty.*

1. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Gatunki typowe; mogą stanowić przejście do „*Aricia*" B. 3.
2. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa prawie pierzasta i t. d. Przejście do „*Aricia*" B. 4 i „*Trichophthicus*" B. 3.
3. Oczy u ♂ nagie, szczecina różkowa wyraźnie pierzasta. Gatunki typowe; przejście do „*Mydaea*" B. 1.
4. Oczy u ♂ nagie, szczecina różkowa prawie pierzasta i t. d. Przejście do „*Mydaea*" B. 2 i „*Limnophora*" B. 1.

ODDZIAŁ IV. Divisio IV-a.

„Limnophora".

Odwłok plamiasty; oczy nagie u ♂ i ♀.

A. *Odwłok owalny.*

1. Szczecina różkowa kosmata *(pubescens)*. Przejście do *„Spilogaster"* A. 4 i *„Mydaea"* A. 2.
2. Szczecina różkowa naga. Gatunki typowe.

B. *Odwłok stożkowaty.*

1. Szczecina różkowa kosmata. Przejście do *„Spilogaster"* B. 4 i *„Mydaea"* B. 2.
2. Szczecina różkowa naga. Gatunki typowe.

ODDZIAŁ V. Divisio V-a.

„Trichophthicus".

Oczy u ♂ najczęściéj gęsto uwłosione, rzadziéj słabo uwłosione, u ♀ nagie lub prawie nagie.

A. *Odwłok podłużno-jajowaty (Abd. oblongo-ovatum).*

1. Oczy u ♂ gęsto i długo uwłosione, szczecina różkowa kosmata (*pubescens*) lub prawie kosmata (*subpubescens*). Przejście do *„Aricia"* A. 2.
2. Oczy ♂ gęsto i długo uwłosione, szczecina różkowa naga. Gatunki typowe.
3. Oczy ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa kosmata lub prawie kosmata czyli omszona (*subpubescens* v. *puberula*). Przejście do *„Aricia"* A. 4 i *„Spilogaster"* A. 2.
4. Oczy ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa naga.

B. *Odwłok wydłużony, prawie koniczny lub koniczny. (Abd. oblongum, subconicum, conicum).*

1. Oczy ♂ gęsto i długo uwłosione, szczecina różkowa kosmata lub prawie kosmata. Przejście do *„Aricia"* B. 2.
2. Oczy u ♂ gęsto i długo uwłosione, szczecina różkowa naga. Gatunki typowe.
3. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa kosmata, prawie kosmata czyli omszona. Przejście do *„Aricia"* B. 4, *„Spilogaster"* B. 2 i *„Mydaea"* B. 2.
4. Oczy u ♂ słabo uwłosione, szczecina różkowa naga.

Gatunki r. Aricia (in sensu str.) [1].

Jakkolwiek gatunki tu należące są mniéj lub więcéj szczegółowo opisane przez Fallena, Zetterstedta, Meigena, Schinera, Rondaniego i Meadego [2]), to jednakowoż ich dyjagnoza niezawsze jest łatwą i pewną, chociaż osobniki odznaczają się częstokroć pokaźną wielkością. Przyczyną téj trudności dyjagnozowania są albo niedostateczne, niedość szczegółowe opisy, lub też nienależyta ocena wartości dyjagnostycznéj pewnych części owadu albo jego przyrządów. Odnosi się to szczególniéj do uszczecinienia ciała lub goleni tylnych, jakoteż do kształtu zapładniacza wyłuszczonego i rospatrywanego pod mikroskopem; uwzględnienie pierwszego, t. j. uszczecinienia ciała, da nam możność łatwego oznaczenia osobników tak męskich, jakoteż i żeńskich, zbadanie zaś drugiego umożliwi ścisłe odróżnienie gatunków z pozoru nadzwyczaj do siebie podobnych; w przypadkach więc wątpliwych kształt zapładniacza może kwestyją ostatecznie rosstrzygnąć. Ważność ostatniéj cechy, jako gatunkowéj, została uznaną już od dość dawna i w nowszych czasach szczęśliwie zastosowaną została w dipterologii, hymenopterologii i t. d., w pracach Osten-Sackena, Westhoffa, Saundersa, Mc. Lachlana, F. Brauera, Mika, Dziedzickiego, Radoszkowskiego i innych.

Pewne gatunki r. *Aricia* posiadają dużo cech wspólnych i tak z formy ciała, jakoteż z kształtu zapładniacza, uszczecinienia tylnych goleni i t. p. są mniéj lub więcéj do siebie zbliżone, chociaż różnią się barwą, mniejszem lub większem wzajemnem zbliżeniem się oczu u samców, krótszem lub dłuższem uwłosieniem szczecinki różkowéj i t. p. Takowe gatunki tworzą naturalne skupienia pokrewne (*Verwandschaftskreise, grouppes naturelles*) i pochodzą prawdopodobnie od wspólnego prototypu (są to prawdopodobnie gatunki o początku monofyletycznym).

Gatunki r. *Aricia* są wogóle dość jednostajnie zabarwione, najczęściéj szaro, brunatno lub czarno; zwykle nie wyróżniają się one między sobą ani szczególnemi charakterami plastycznemi, ani też szczególnemi rysunkami lub różnokolorowemi plamami na odwłoku lub innych częściach ciała. Pomimo téj ogólnéj z pozoru jednostajności, jeżeli zwrócimy uwagę na drobniejsze szczegóły gatunkowe, spo-

---

[1]) Większość opisanych gatunków znajduje się w mym zbiorze i pochodzi przeważnie z Królestwa Polskiego i gubernij zachodnich Cesarstwa. Dyjagnozy były sprawdzone przez F. Kowarza i H. Loewa; niektóre typy oryginalne Rondaniego, Zetterstedta i t. p., zostały mi łaskawie nadesłane przez F. Kowarza. W niniejszym opisie podaję naprzód niektóre ogólne uwagi, nastręczające się przy dyjagnozowaniu gatunków; poczem następuje szczegółowy przegląd gatunków, przyczem zwracałem uwagę li tylko na te części, które dla dyjagnozy mają największe znaczenie i dotąd mało lub wcale nie były uwzględnione; nie było więc mojem zadaniem opisywanie tych szczegółów, które skądinąd są już dokładnie znane.

[2]) Ostatni autor poczynił bardzo dokładne wzmianki dyjagnostyczne o 5-iu gatunkach rodz. *Hyetodesia* w „*The Ent. M. M.*" Vol. XVIII, str. 3, 4, 5.

strzeżemy wkrótce, że przymioty tych ostatnich i różne ich kombinacyje tak są urozmaicone, że czynią dyjagnozowanie nadspodziewanie łatwem. Chociaż więc kształt zapładniacza najczęściéj wszelką wątpliwość dyjagnostyczną usuwa, to jednakże co do wartości dyjagnostycznéj nie ustępuje mu uszczecinienie pewnych części ciała, a ze względu praktyczności i szybkości w zastosowaniu, jakoteż możności oznaczenia tak osobników męskich jak i odpowiednich żeńskich, ma przed nim niejakie pierwszeństwo. Wogóle jednak, cechy te dopiero w połączeniu z innemi, mają znaczenie decydujące [1]) i, dyjagnozując, nie należy nigdy zbytecznéj przywiązywać wagi do jednego oderwanego, choćby względnie ważnego szczegółu, z pominięciem innych, napozór mało ważnych [2]); inaczéj, niemożnaby uniknąć omyłek. Gdybyśmy np. opierali naszę dyjagnozę wyłącznie na kształcie cęgi górnéj zapładniacza *A. umbraticae* Mg (=*carbo* Schin), wtedy *A. urbana* Mg, mająca cęgi górne bardzo podobne do *A. umbratica*, mogłaby być wziętą za tę ostatnią, chociaż zgoła nie jest do niéj podobną. Z drugiéj strony, jeżelibyśmy uważali *A. vagans* Fall za jedno z *A. urbana* Mg (z powodu wielkiego podobieństwa tych dwu gatunków), nieporównawszy ich zapładniaczy lub uszczecinienia, również popełnilibyśmy błąd dyjagnostyczny. Najczęściéj jednak znaczna różnica w formie zapładniacza, sprowadza także i różnicę w innych szczegółach; np. *A. umbratica* Mg, z pozoru i kształtu ciała tak podobna do *A hirsutula* Ztt, *baicalensis* Schn, *longipes* Ztt i *variabilis* Fall (które, jako pod wieloma względami ściśle do siebie podobne, należą do jednego pokrewnego skupienia), różni się od nich nietylko formą zapładniacza, lecz także i zupełnie odmiennem uszczecinieniem tylnych goleni.

W gatunkach tu należących, najważniejszemi cechami gatunkowemi są: ogólny kształt ciała lub odwłoku, forma zapładniacza, mniejsze lub większe wzajemne zbliżenie się oczu u ♂, wystawanie ku przodowi dolnéj części twarzy i brzegu ust (rzadko czoła), liczba szczecin (3 lub 4) znajdujących się poza poprzecznym szwem pleców (*sutura transversa mesonoti*), w szeregu szczecin zewnętrznym [3]),

---

[1]) W pewnych jednak rodzinach owadów dwuskrzydłych, jak np. *Mycetophilidae*, niektóre gatunki r *Mycetophila*, *Boletina* i t. d., tak ściśle są do siebie podobne we wszystkich szczegółach mikroskopijnych, że Winnertz zaliczał je niejednokrotnie do jednego i tegoż samego gatunku; tymczasem, jak to stwierdził H. Dziedzicki, posiadają one zupełnie różne zapładniacze.

[2]) Pomimo to, tablice analityczne albo synoptyczne mają niezaprzeczoną wartość dla szybkiego (i dokładnego, w razie uwzględnienia szczegółowych opisów) oryjentowania się w chaosie gatunków; nie należy tylko przeceniać ich wartości. W końcu téj pracy podaję tabelkę synoptyczną gatunków należących do r. *Aricia* in s. str., podane są w niéj przeważnie tylko gatunki europejskie. Przy układaniu téj tablicy, w wielu razach nie zwracałem uwagi na cechy stalsze, mniéj zmienne aniżeli ubarwienie, plamy, nalot, smugi i t. p., nieposiadając bowiem znacznéj części gatunków w mym zbiorze, znałem je tylko z opisów mniéj lub więcéj dokładnych. Tablica podana opartą jest głównie na wzorach odpowiednich Schinera i Rondaniego; dopóki więc lepszéj niema, może być w pewnéj mierze użyteczną.

[3]) *Wewnętrznym* („die inneren Dorsalborsten"), według nomenklatury Mika i Kowarza, według zaś Osten-Sackena „*zewnętrznym*" („the outer rows"). Osten Sacken uważając obecność 4-ch szeregów szczecin (mniéj lub więcéj kompletnych w różnych rodzinach) w okolicy środkowo-plecowéj „dorso-central region") za zwykłą u owadów dwuskrzydłych, gwoli jednostajności terminologi (odrzuca dowolne (odpowiednio do obecności lub braku pewnych szeregów) zamiany nazw powyższych,

zawartym między środkowemi a bocznemi smugami (czyli podłużnemi paskami, *vittae*) na tułowiu, różne użyłkowanie skrzydeł, a szczególniéj wzajemny stosunek długości odcinków: ostatniego i przedostatniego żyłki pleszkowéj (*v. discoidalis v. long. 4-a*), roskład szczecin na głowie, tułowiu i odwłoku, jakoteż szczecin i szczecinek włosowatych, czyli rzęs (*ciliae*) na goleniach tylnych, gęstość i niekiedy liczba (w pewnych granicach zmienna) szczecin, dłuższe lub krótsze uwłosienie szczecinki różkowéj. Pozostałe, jakkolwiek mniéj ważne cechy, mogą dyjagnozę znacznie ułatwić; do takich należą kolor tułowia, odwłoku i skrzydeł, smugi na tułowiu, plamy mniéj lub więcéj ograniczone i wyraźne (*maculae*), plamy mieniące się (*tesselli*) lub różnobarwny nalot na odwłoku, plamy na szczeblikach (żyłkach poprzecznych) skrzydeł, barwa nóg, dłuższe lub krótsze uwłosienie oczu u samców i samic. Ostatnio wyszczególnione przymioty odrazu rzucają się w oczy badacza i służyły zawsze za najłatwiejsze wskazówki oryjentacyjne przy oznaczaniu gatunków; podpadając jednakże częstym zmianom, rozważane same przez się mogłyby stać się przyczyną licznych omyłek dyjagnostycznych, wyłącznie zatem na nich opierać się niemożna.

W opisach posiłkowałem się terminami ogólnie przyjętemi; ponieważ jednak niektórzy autorowie, jak Rondani i inni, mają swę własną (częściowo) terminologiją, przeto uważam za stosowne podanie niektórych ważniejszych nazw i ich znaczenia, używanych poniżéj w części opisowéj. W gatunkach tu należących, oczy u ♂ bywają rozmaicie, lecz zwykle ściśle zbliżone, rozróżniamy więc:

1. *Oczy ściśle przylegające czyli ściśle stykające się z sobą* (*Oculi arcte contigui s. arcte cohaerentes*), rozdzielone tylko (na dłuższéj lub krótszéj przestrzeni) oboczem (*orbita*) obu oczu, najczęściéj białem, srebrzystem i bardzo wąskiem,—czyli podwójną, wąską, jasną linijką.
2. *Oczy przylegające* (*Oculi contigui s. cohaerentes*),—jeżeli między obocze (obu oczu) wciska się bardzo wąskie, linijne przedłużenie czoła, barwy najczęściéj ciemnéj lub czarnéj.
3. Oczy prawie przylegające (*Oculi subcontigui s. subcohaerentes*), rozdzielone w pośrodku dość wąską smugą podłużną (również przedłużenie czoła, nieco szersze od poprzedzającego).
4. *Oczy zbliżone* (*Oculi appropinquantes s. approximati*), rozdzielone w pośrodku dość szeroką smugą, lecz bardzo znacznie węższą, aniżeli u odpowiednich samic.

Między temi głównemi formami wzajemnego zbliżenia się oczu, można zauważyć rozmaite przejścia; ostatnie, chociaż bardzo rzadko, mogą zdarzać się i u okazów należących do jednego i tegoż samego gatunku. U samic oczy są zawsze rozdzielone szerokiem lub bardzo szerokiem przedłużeniem czoła.

---

chociażby w danym razie nazwy tak użyte odpowiadały rzeczywistości, np. gdyby z powodu braku szeregu szczecin wewnętrznego u gatunków r. *Aricia*, szereg zewnętrzny szczecin stawał się rzeczywiście wewnętrznym czyli najbardziéj do wewnątrz, albo do linii środkowéj ciała zbliżonym;— chociaż na plecach zachowuje zawsze swoje właściwe położenie.

Obecność lub brak szczecin na różnych częściach ciała, ich ugrupowanie i t. p., stanowi charakterystykę nietylko pojedyńczych gatunków, ale i całych rodzin owadów dwuskrzydłych [1]).

Ogólny roskład szczecin na pojedyńczych częściach ciała należy do charakterów cechujących całą rodzinę, a rzadziéj — pojedyńcze w niéj rodzaje; szczegółowy jednak roskład szczecin, ich liczba i wielkość i t. d., dostarcza ważnych, chociaż niejednakowo stałych cech gatunkowych dla różnych gatunków rodzaju. Podobną wartość dyjagnostyczną, jak liczba szczecin znajdujących się w środkowych, t. j. zewnętrznych szeregach na plecach, posiada także ugrupowanie i liczba (mniéj więcéj stała) szczecin znajdujących się na częściach głowy, na bokach pleców, na bokach tułowia, na tarczce i na odwłoku. Porównajmy np. dwa gatunki do siebie bardzo podobne: *A. variabilis* Fall i *A. longipes* Ztt. U *A. variabilis* na oboczu górnem czyli czołowem (*o. superior v. frontalis*) znajduje się z każdéj strony głowy po 8 do 9 szczecin czołowooboczowych dolnych (Lower fronto-orbital bristles), u *A. longipes* 13 do 14; u obu oprócz jednéj pary szczecinek przyoczkowych większych (Ocellar bristles), znajduje się jeszcze po kilka par mniejszych szczecinek, a mianowicie u pierwszéj 3 pary, u drugiéj 4 pary; u *A. variabilis* na brzegu tylnym śródbocza (*mesopleura*) jest szereg z 5 do 6 większych *szczecin śródbocznych*, u *A. longipes* 7 do 8; roskład i liczba szczecin na piersioboczu i odwłoku u obu gatunków są mniéj więcéj podobne (u *A. variabilis* w części górnéj biodrobocza przedniego czyli piersiobocza (*sternopleura*) jest 5 dużych szczecin, z których 4 w szeregu pionowym przy brzegu tylnym, jedna w kącie górnym przednim; u *A. longipes* 4, rzadziéj 5 dużych szczecin, z których 3 lub 4 z tyłu; na odwłoku, prócz zwykłych szczecin brzeżnych, u obu gatunków, znajduje się jeszcze po jednym szeregu szczecin pleszkowych (discoidal bristles) na 2, 3 i 4-ym pierścieniu odwłoku (tylko u *longipes* bywają 2—3 szeregi na 4 pierścieniu).

Ugrupowanie, jakość, niekiedy ilość (przybliżona) szczecin *na tylnych goleniach*, jakoteż i na innych częściach nóg, są rozmaitsze i wyraźniejsze aniżeli na tułowiu, stąd też nietylko łatwiejsze do zbadania, ale posiadają donioślejszą wartość dla dyjagnozy pojedyńczych gatunków, w których wartości te są zwykle stałe i małym tylko podpadają wahaniom.

Grupy czyli skupienia pokrewne gatunków r. Aricia in s. str.

Gatunki poniżéj opisane należą mniéj więcéj do 7 grup charakterystycznych; gatunki każdéj grupy zbliżone są do siebie głównie cechami plastycznemi i uszcze-

[1]) Jakto pokazał baron v. Osten-Sacken, w swéj pięknéj pracy o uszczecinieniu dwuskrzydłych, pod tytułem: „*An Essay of Comparative Chaetotaxy, or the arrangement of characteristic bristles of Diptera*", w „*Mittheilungen d. Münchener Entomol. Ver.*" 1881; a także F. Kowarz, R. H. Meade i I. Mik, w różnych swych pracach.

cinieniem, poczęści także zabarwieniem i t. p. Niektóre, nieliczne wprawdzie gatunki pewnéj grupy naturalnéj, niezupełnie harmonizują z pozostałemi i nadzwyczaj do siebie zbliżonemi gatunkami; takie gatunki stanowią albo mniéj lub więcéj wyraźne przejścia do grup następnych, jak np. *A. dispar* Fall stanowi przejście od grupy *A. obscuratae* do grupy *A. longipedis*, lub też przeniesione zostały z innych działów sztucznych r. *Aricia*, najczęściéj z działu „*Spilogaster*", jak np. *A. obscurata* Mg, *Wilhelmi* Schn (= *dispar* Ztt), *fuscata* Fall, *erronea* Schn,— do działu *Aricia* in s. str. Gatunki takie oddzielam od gatunków ściśle z sobą spokrewnionych kreską poprzeczną, pozostawiając je jednakże czasowo w téj grupie, do któréj bardziéj są zbliżone, aniżeli do innych.

Zapewne byłoby lepiéj szczegółowo przepatrzyć i przestudyjować wszystkie działy r. *Aricia* odrazu i poskupiać je w odpowiednie grupy pokrewne; brak jednakże odpowiedniego, ściśle według typowych okazów oznaczonego materyjału, a po części także i brak czasu, stanęły temu na zawadzie.

Opracowując z czasem następne działy, można będzie poczynić odpowiednie poprawki.

I. Grupa A. lucorum.

1. *Lucorum* Fall.
2. *quadrinotata* Mg.
3. *lasiophtalma* Rdn.
4. *abdominalis* Staeg in litt.
5. *signata* Mg.

II. Grupa A. laetae.

6. *laeta* Fall.
7. *meridionalis* Rdn.

---

8. *fuscata* Fall.

---

9. *erronea* Schn.

III. Grupa A. obscuratae.

10. *obscurata* Mg.
11. *obscuratoides* Schn.

---

12. *Wilhelmi* Schn (=*dispar* Ztt)

IV. Grupa A. longipedis.

13. *dispar* Fall (=*nivalis* Ztt).

---

14. *longipes* Ztt.
15. *variabilis* Fall.
16. *baicalensis* Schn.
17. *hirsutula* Ztt.
18. *semicinerea* Wied.

---

19. *umbratica* Mg (=*carbo* Schin).

V. Grupa A. morionis.

20. *Morio* Ztt.
21. *basalis* Ztt.
22. *incana* Wdm.

---

23. *lugubris* Mg.

---

24. *serva* Mg.
25. *marmorata* Ztt.

VI. Grupa A. erraticae.

26. *erratica* Fall.
27. *errans* Mg.
28. *perdita* Mg.

VII. Grupa A. scutellaris.

29. *scutellaris* Fall { =*populi* Mg. =*populi* Ztt. =*stolata* Rdn. =*denominata* Ztt. }
30. *variegata* Mg.
31. *Kowarzii* Schn.
32. *flaveola* Fall, Fabr. { = *diaphana* Wied. = *varians* Ztt. = *aculeata* Lw }
33. *pallida* Fabr.

I. Grupa Ar. lucorum.

1. A. lucorum Fall, ♂ ♀.

Czoło cokolwiek wystające; szczecina rożkowa wyraźnie długo uwłosiona („*longe et distincte plumata*"), oczy ♂ przylegające (*cohaerentes v. contigui*), rzad-

ko ściśle przylegające (*arcte cohaerentes v. arcte contigui*) jak np. u 3 okazów ♂ z gubernii Mohylewskiéj i kilku okazów z okolic Warszawy, długo i gęsto uwłosione u ♂, rzadko i krótko u ♀. Obocza czołowe (*orbitae frontales*) wąskie; różki całe czarne, długie, trzeci członek trzy razy dłuższy od nasadowych; kąty dolne listewek twarzowych (*facialia v. carinae faciales*) wystające; policzki czyli jagody (*genae*) miernie szerokie, węższe niż u *A. 4-notata*. Szczegółowe uszczecinienie całego ciała jest następujące [1]:

Głowa [2]. a) 4 *szczeciny ciemieniowe* (*setae verticales*), wewnętrzna para złożona z 2 tęgich, długich szczecin, nieco ku sobie zwróconych (*convergentes*), zewnętrzna zaś z 2 tęgich, nieco krótszych szczecin, z końcami odgiętemi (*divergentes*).

b) 1 para szczecin *pozaciemieniowych* (*setae postverticales*), złożona z 2 małych szczecin, stojących w części górnéj i w środku potylicy (*occiput*), poza szczecinami przyoczkowemi i nieco poniżéj tych ostatnich; nasadą ku sobie zbliżone, wierzchołkami bardzo znacznie oddalone, szczególniéj u ♀.

c) 1 para dużych *szczecin przyoczkowych* (*setae ocellares*) i 3 pary cienkich, delikatnych.

Uwaga. *Szczecin czołowooboczowych górnych* (*setae frontoorbitales sup.*) brak; u ♀ w części górnéj obocza z każdéj strony są 2 szczecinki skierowane ku górze,—lecz zaliczam je do szczecin czołowooboczowych dolnych, gdyż wraz z ostatniemi tworzą jeden ciągły szereg szczecin, a nie dwa, jak to ma miejsce z właściwemi szczecinami czołowooboczowemi górnemi.

d) 6 par szczecin *czołowooboczowych dolnych* (s. *frontoorbitales inferae*), t. j. z każdéj strony głowy na oboczu górnem czyli czołowem (*orbita superior v. frontalis*) po 6 dużych szczecin, skierowanych poziomo lub ku dołowi; prócz tego często jeszcze po 1—2 szczecinek małych (zatem 6—7—8 par).

e) 2 duże szczeciny *twarzowe* (*vibrissae; Knebelborsten*), po jednéj z każdéj strony na dolnym końcu albo kącie listewek twarzowych (*facialia*; *Gesichtsleisten*).

f) szereg złożony z kilkunastu szczecinek *potylicowooboczowych* (s. *occipitoorbitales*) po obu stronach głowy.

Plecy (*dorsum thoracis*).

I. *W okolicy plecowobarkowéj* (*regio dorsohumeralis*), z każdéj strony:

a) 3 *szczeciny barkowe* (s. *humerales*), (z których wewnętrzna mniejsza od

---

[1]) Szczegółowe opisy uszczecinienia wszystkich pojedyńczych części ciała u gatunków w niniejszéj pracy wspomnianych byłyby zupełnie zbytecznemi, dla dyjagnozy bowiem wystarcza opis uszczecinienia tylko tych części, które pod tym względem najczęstszym podpadają zmianom. Ażeby się jednak obeznać z odnośną terminologiją i mieć zarazem dokładne pojęcie o całkowitem uszczecinieniu ciała choćby tylko jednego gatunku r. *Aricia*, sposobem wyjątkowym, podaję poniżéj szczegółowy opis uszczecinienia u *A. lucorum*, zwracając głównie uwagę na szczeciny duże „*Macrochaetae*".

[2]) Wogóle szczeciny głowy u samic są znacznie tęższe i większe niż u samców.

dwu pozostałych), na guzach barkowych (*humeri* v. *calli humerales*) należących do przedplecza (*pronotum*).

b) 2 *szczeciny pozabarkowe* (s. *posthumerales*) tuż ponad *szwem plecowobocznym* (*sutura dorsopleuralis* v. *notopleuralis*) rozdzielającym plecy od boków; w téj okolicy najniżéj położone.

Uwaga. Szczeciny przedszwowéj (s. *praesuturalis*) brak.

c) 2 *szczeciny wewnątrzbarkowe* (s. *intrahumerales*) znajdują się przed szwem poprzecznym pleców (*sutura transversa*) z każdéj strony, nawewnątrz guza barkowego i poza nim, t. j. między tym ostatnim i *zagłębieniem przedszwowem* (*depressio praesuturalis*) z jednéj strony, a zewnętrznym szeregiem *szczecin plecowośrodkowych* (*setae dorsocentrales*) z drugiéj; pierwsza, bliższa guza, mniejsza, druga wielka, położona tuż przed wierzchołkiem zagłębienia przedszwowego i nieco poniżéj. Odpowiadają one szczecinom wewnątrzskrzydłowym (s. *intraalares*) znajdującym się poza szwem poprzecznym tułowia (pleców).

II. *W okolicy plecowoskrzydłowéj* (*regio dorsoalaris*):

d) 5 szczecin *górnoskrzydłowych* (s. *supraalares*), z tych 4 umieszczone na brzegu górnym części przedniéj *jamki nadskrzydłowéj* (*cavitas supraalaris*), a mianowicie: 1-a mała, tuż za szwem poprzecznym i nieco przed nasadą skrzydła; 2-a duża, ponad przednią częścią nasady skrzydła; 3-ia mała, ponad środkiem nasady skrzydła; 4-ta średniéj wielkości, na szczycie listewki skrzydłowéj (*frenum alare*), dzielącéj jamkę nadskrzydłową (*cavitas supraalaris*) na dwie części; 5-ta bardzo wielka, na *guzie pozaskrzydłowym* (*callus postalaris*) [1]).

e) 2 szczeciny *wewnątrzskrzydłowe* (s. *intraalares*), tworzące szereg równoległy do szeregu zewnętrznego szczecin środkowoplecowych; umieszczone między tym ostatnim, a szczecinami górnoskrzydłowemi.

III. *W okolicy środkowoplecowéj* (*regio dorsocentralis*):

f) 2 podłużne szeregi szczecin *plecowośrodkowych zewnętrznych* (s. *dorsocentrales externae*), rozdzielone *szwem poprzecznym śródplecza* (*sutura transversa mesonoti* s. *thoracis*) na *szczeciny plecowośrodkowe zewnętrzne przedszwowe* (*s. dorsocentrales praesuturales externae*) i *plecowośrodkowe zewnętrzne pozaszwowe* (*s. dorsocentrales ponesuturales externae*). Każdy szereg złożony z 6 szczecin, z których 2 przedszwowe, 4 pozaszwowe.

g) dwie *szczeciny przedtarczkowe* (*s. praescutellares*), małe, do siebie zbliżone.

Uwaga. 2-u szeregów szczecin *plecowośrodkowych wewnętrznych* (s. *dorsocentrales internae*, v. s. *acrostichales* Mik) brak.

Uwaga. Prócz powyższych szczecin, z każdéj strony pleców, nazewnątrz i nieco ku przodowi pierwszéj szczeciny plecowośrodkowéj przedszwowéj, znajduje się 1 mała szczecinka, tworząca wraz z małą

---

1) Wszystkie terminy odnoszące się do uszczecinienia głowy i tułowia, podług Osten-Sackena.

wewnętrzną szczecinką barkową szereg poprzeczny, złożony z 4 małych szczecinek, umieszczonych na samym przodzie pleców, tuż poza głową; również nazewnątrz i nieco ku tyłowi ostatniéj szczeciny plecowośrodkowéj pozaszwowéj; z każdéj strony umieszczona jest 1 mała szczecinka, tuż przed *łącznikiem tarczkowym* (*jugum scutellare*), prawie w jednym poprzecznym szeregu ze szczecinkami przedtarczkowemi.

Boki tułowia (*pleurae*).

a) 2 szczeciny większe *przedtułowiowe* (*s. prothoracales*) i kilka małych, szczególniéj u ♂, na bokach *przedtułowia* (*prothorax*), tuż pod *tchawką 1-ą* (*stigma primum*) i ponad *biodrem przedniem* (*coxa anterior*). Tworzą one z 2 szczecinkami *przedniodolnemi śródbocza* (*s. mesopleurales ant. inf.*) pęczek szczecinek ponad biodrem.

b) 11 do 12 *szczecin śródbocznych* (*s. mesopleurales*) na *śródboczu* (*mesopleura*), a mianowicie: 8 s. (z tych 3 pierwsze górne i przedostatnia dolna bardzo wielkie) przy *szwie śródbocznym* (*sutura mesopleuralis*) idącym pionowo od nasady skrzydła ku dołowi i oddzielającym śródbocze od *biodrobocza przedniego* czyli *piersiobocza* (*sternopleura*); 1-a w $^1/_3$ części przedniéj śródbocza, tuż pod *szwem plecowobocznym* (*sutura dorso- v. notopleuralis*), idącym poziomo i oddzielającym plecy od boków; 2 lub 3 większe szczeciny w kącie przednim dolnym śródbocza, poniżéj i poza tchawką 1-ą i kilka szczecinek małych.

c) 9 do 10 *szczecin piersiobocznych* (*s. sternopleurales*), z tych 4 górne, w górnéj części *piersiobocza* (*sternopleura*), tak rozłożone, że każda z 2 większych stoi w kątach górnych (przednim i tylnym) piersiobocza, 2 mniejsze pod niemi i nieco więcéj ku sobie zbliżone, aniżeli poprzednie; prócz tego 5 do 6 szczecin w części dolnéj brzegu przedniego piersiobocza.

Uwaga. Niema szczecin (na *skrzydłoboczu*, *pteropleura*) *skrzydłobocznych* (*s. pteropleurales*) poza śródboczem, ani szczecin na tylnem *biodroboczu* (*hypopleura*) poza piersioboczem czyli biodroboczem przedniem (*setae hypopleurales*), ani też szczecin *zabocznych* (*s. metapleurales*) na *zaboczu* czyli bokach *zatułowia* (*metathorax*) umieszczonych tuż przed *przeźmiankami* (*halteres*) poza skrzydłoboczem i ponad biodroboczem tylnem; na zaboczu znajduje się tylko zbity szereg rzęsowatych, bardzo gęsto stojących i krótkich, równych włosków.

Tarczka (*scutellum*). 8 szczecin tarczkowych (*s. scutellares*), z tych 6 *bocznych* (*s. scutellares marginales*) i 2 wielkie *końcowe* (*s. scutellares apicales*). Prócz tego jeszcze liczne drobne szczecinki *tarczkowe pleszkowe* (*s. scutellares discoidales*).

Odwłok podłużno-jajowaty. (*abd. oblongo-ovatum*). Oprócz zwykłych szeregów *szczecin brzeżnych pierścieniowych* (*s. marginales segmentales*) przy brzegach tylnych pierścieni odwłoka, znajdują się jeszcze szeregi *szczecin pierścieniowych pleszkowych* (*s. segmentales discoidales*), a mianowicie: na bokach 2-go pierścienia (*segmentum abd.*) po kilka (2—3) małych szczecinek, na 3-im pierścieniu 1 szereg całkowity (t. j. w środku nieprzerwany) i na 4 pierścieniu 2 takie szeregi.

Nogi (pedes).

1. *Biodro (coxa).*

Na *biodrze przedniem*: dwa podłużne szeregi szczecin.

Na *biodrze środkowem*: kilka długich szczecin, skierowanych ku dołowi i znaczna liczba małych szczecin.

Na *biodrze tylnem*: liczne włosowate, długie szczecinki, skierowane ku dołowi i tyłowi.

2. *Udo (femur).*

Udo przednie. a) *Na brzegu górnym*: 1 szereg podłużny (t. j. wzdłuż uda idący) nielicznych szczecin, skierowanych ku górze i nazewnątrz

b) *Na brzegu dolnym*: 1 szereg podłużny gęstych, tęgich i bardzo długich szczecin, skierowanych ku dołowi i nieco nazewnątrz i 2-gi szereg, złożony z krótszych i włosowatych szczecinek.

c) *Na powierzchni tylnéj*: 2 podłużne szeregi (górny i dolny) gęsto ułożonych, cienkich i dość krótkich szczecin.

Udo środkowe. a) *Na brzegu dolnym*: podwójny szereg szczecin, z których przedni, dochodzący aż do nasady (*basis*) uda, składa się z małych szczecinek, skierowanych ku dołowi i nazewnątrz, tylny zaś z długich, tęgich, lecz rzadko stojących szczecin, najdłuższych w środku uda i malejących ku jego wierzchołkowi.

b) *Na powierzchni przedniéj*: wzdłuż niéj 2 równoległe szeregi małych szczecinek.

Prócz tego, na udach środkowych znajduje się jeszcze 2 do 3-ch większych szczecin, t. zw. *przedwierzchołkowych* (*s. praeapicales*), skierowanych ku tyłowi i nazewnątrz i kilka małych na brzegu górnym, skierowanych nazewnątrz i ku górze.

Udo tylne. a) *Na brzegu górnym* wzdłuż całego brzegu, szereg tęgich lecz krótkich szczecin, skierowanych ku górze i nazewnątrz.

b) *Na brzegu dolnym*: podwójny podłużny szereg szczecin; przedni (udo rozważane w kierunku poprzecznym) składa się z nielicznych lecz bardzo długich i tęgich szczecin, zwróconych ku dołowi, tyłowi i nieco nazewnątrz, najdłuższych w połowie wierzchołkowéj uda; tylny zaś, stojący w $^1/_4$ cz. wierzchołkowéj uda, składa się z gęstych, dość długich lecz cienkich szczecinek, zwróconych ku dołowi i tyłowi.

c) *Na powierzchni przedniéj*, wzdłuż całéj téj powierzchni rozrzucone liczne i bardzo krótkie szczecinki.

Oprócz powyższych, jeszcze 2 *szczeciny przedwierzchołkowe* na brzegu górnym.

Goleń przednia. a) w środku *strony zewnętrznéj* 1 tęga szczecina, skierowana nazewnątrz, nieco ku tyłowi i dołowi.

Prócz tego 3 tęgie *szczeciny przedwierzchołkowe*, z których jedna, najdłuższa, skierowana ku przodowi i dołowi, druga nazewnątrz i ku dołowi, trzecia ku tyłowi i dołowi.

Goleń środkowa. a) *na stronie tylnéj* 4 (lub 3) tęgie szczeciny, skierowane ku tyłowi i dołowi, z których górna umieszczona powyżéj środka goleni (t. j. bliżéj nasady goleni), trzy zaś (lub dwie) pozostałe—poniżéj środka, lecz nie dochodzą do wierzchołka.

Szczecin *przedwierzchołkowych* 5—6—7 (z tych 4 duże) skierowanych ku dołowi; 2 duże umieszczone nawewnątrz, jedna nazewnątrz i jedna najdłuższa z przodu goleni.

Goleń tylna. a) *na stronie zewnętrznéj*: 2 szeregi szczecin wzdłuż idące; *przedni* („*szczeciny zewnętrzno-przednie goleni tylnych*") umieszczony przy brzegu przednim powierzchni zewnętrznéj, składa się z 3-ch do 5-iu (najczęściéj 4) krótkich lecz tęgich szczecin, z których 2 stoją powyżéj środka goleni, 2 lub 3 nieco poniżéj jéj środka; wszystkie skierowane ku przodowi i nazewnątrz (stąd mylnie mogłyby być uważane jako stojące na stronie przedniéj goleni; niektórzy autorowie zowią je niewłaściwie „*szczecinami górnemi*"); *tylny* („*szczeciny zewnętrzno-tylne tylnych goleni*") szereg, stojący przy brzegu tylnym strony zewnętrznéj, składa się z 2 (lub 3, jak to zauważyłem u jednego bardzo dużego, długiego na $4^1/_2'''$ ♀ osobnika z gubernii Mińskiéj, z których jedna stoi powyżéj środka goleni, dwie pozostałe poniżéj środka) tęgich i nieco dłuższych od zewnętrzno-przednich szczecin, umieszczonych pośrodku goleni (1 nieco powyżéj środka goleni, 2-ga poniżéj) i skierowanych ku tyłowi i nazewnątrz (z tego powodu mogłyby być także nazwane *s. tylnemi*, coby jednak nie odpowiadało rzeczywistości).

b) *Na stronie wewnętrznéj* u ♂ w części przedniéj strony wewnętrznéj stoi szereg niedługich (lub miernie długich) włosowatych szczecinek (6—7—9), ułożonych dość gęsto i skierowanych nawewnątrz, ku tyłowi i dołowi, zajmujący $^2/_3$ cz. górne czyli nasadowe goleni („*szczeciny wewnętrzno-przednie goleni tylnych*").

Uwaga. U *A. lucorum* na *stronie przedniéj*, jakoteż na *brzegu tylnym* goleni tylnych niema szczecin; u niektórych jednak gatunków *Aricia* s. s., oprócz szczecin zewnętrzno-przednich i zewnętrzno-tylnych (na tylnych goleniach) znajdują się jeszcze oddzielne szczeciny *przednie* i *tylne*; pierwsze, umieszczone na *stronie przedniéj*, drugie na *brzegu tylnym* goleni.

U osobników ♀ (tak samo jak i u innych gatunków) rosklad szczecin podobny jest do powyższego, z tą tylko różnicą, że albo zupełnie niema szeregu szczecinek wewnętrzno-przednich na goleniach tylnych, lub też szereg ten składa się z kilku (zaledwie 3—4) szczecinek znacznie krótszych niż u ♂.

Skrzydła (*Alae*).

Żyłka międzystojna (*V. mediastinalis s. auxiliaris*) najczęściéj zakończona małym kolcem; *ż. łokciowa* (*v. cubitalis s. long. 3*) kończy się przed wierzchołkiem skrzydła; *szczeblik środkowy* (*v. transversa media*) stoi wprost ujścia *żyłki podramiennéj* (*v. subcostalis s. long. 1*); stosunek długości odcinka przedostatniego *żyłki*

pleszkowéj (v. discoidalis s. long. 4) do odcinka ostatniego ma się jak 1 : 2 lub 1 : $1^3/_4$; *szczeblik tylny* (*v. transversa posticalis*) najczęściéj mocno esowato zgięty (u niektórych okazów słabiéj zgięty lecz zawsze wyraźnie); odcinek końcowy *żyłki tylnéj* (*v. posticalis v. long.* 5) nieco krótszy od szczeblika tylnego. U ♀ zaciemnienie szczeblika środkowego często jest nieznaczne lub wcale go niema. Jeden z najpospolitszych gatunków. W zbiorze moim znajdują się liczne okazy z gubernii Warszawskiéj (okolic Warszawy i Ciechocinka), Mińskiéj, Mohylewskiéj, również z Austryi i Szląska (Wiedeń, Gräfenberg, Altvater), łowione od Maja do końca Października.

Trzy okazy ♂, pochodzące z gubernii Mohylowskiéj, stanowią bardzo wybitną odmianę; są one koloru znacznie jaśniejszego od zwykłéj *A. lucorum*, więcéj ciemno- albo szaro-popielatego; oczy u nich są bardziéj przylegające, tak, że między niemi niema czarnéj, bardzo wąskiéj linijki (o. *arcte cohaerentes*); skrzydła u przedniego brzegu i u nasady nie są brunatnawe lecz żółtawe, takiegoż koloru jest bardzo lekkie obrzeżenie szczeblika tylnego; szczeblik środkowy wcale nieściemniały. Smugi (*Vittae*) na jasno-popielatem tułowiu, są bardzo wyraźne. Plamy na brzuchu są bardzo mało widoczne, nieograniczone i tylko w pewnym kierunku względem światła rospatrywane występują w postaci nieokreślonéj jako miejsca ciemnobrunatne, mieniące się, na szaro-popielatem tle odwłoku. Szczecinki na wewnętrznéj stronie tylnych goleni są dłuższe i więcéj odstające, aniżeli u okazów zwykłych.

U niektórych znowu okazów z gub. Mińskiéj, nieróżniących się zresztą niczem od okazów zwykłych, oczy są „*arcte cohaerentes*”.

Jedna ♀ z gub. Mińskiéj, odznacza się stosunkowo olbrzymim wzrostem; wielkość jéj = 10*mm.*

Zapładniacz (*hypopygium*) Tab. III, fig. 1 z góry, fig. 2 z boku, fig. 3 u *var. lucorum* z góry, fig. 4 z boku.

Cęga górna z góry rospatrywana, przedstawia się w postaci tarczy kwadratowéj formy, w przedniéj swéj części porosłéj szczecinkami; środkowe jéj wycięcie (*Excavatio*) przednie miernie głębokie, prostokątne; tylne tworzy wąską szczelinę niedochodzącą do środka; dwa wyrostki wewnętrzne tylne krótkie, brodawkowate (będę je nazywał dla krótkości „brodawkami”); kąty tylne zewnętrzne rozwarte, zaokrąglone, nie tworzą kątów ani wyrostków, stąd zagłębienia czyli obustronne wycięcia tylne płytkie. Obie cęgi dolne nagie, krótkie, dolne ich brzegi wypukłe, górne zagłębione. U *var. lucorum* cęgi bardzo podobne do poprzedzających, tylko boczne brzegi cęgi górnéj bardziéj są zaokrąglone i bardziéj spadzisto zbiegają ku wyrostkom tylnym brodawkowatym, tak że kątów tylnych zewnętrznych wcale niema, stąd forma cęgi górnéj bardziéj sercowata, aniżeli kwadratowa.

2. A. quadrinotata Mg ♂, ♀.

Z wejrzenia bardzo podobna do *A. signata*, lecz bardziéj zbliżona do *A. lucorum*; od ostatniéj cokolwiek większa i od niéj jaśniejsza. Tułów więcéj białawo-

popylony, aniżeli u *lucorum*, środkowe czarne smugi na nim węższe i nieco bardziéj od siebie oddalone, aniżeli u téj ostatniéj.

Czoło dość znacznie wystające; oczy u ♂ przylegające, gęsto i długo uwłosione, obocza czołowe srebrzyste, dość szerokie (u *lucorum* w części górnéj wąskie), w części górnéj czoła niestykające się; policzki u ♂ szerokie, u ♀ bardzo szerokie; dolne kąty listewek twarzowych wystające; rożki długie, trzeci członek czarny, 3 razy dłuższy od członków nasadowych, czerwono-żółto zabarwionych; szczecina różkowa wyraźnie długo pierzasta.

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 5—6, u ♀ 5—8.
„ barkowych 3 (między niemi 1 mniejsza).
„ plecowośrodkowych zewn. 6 (pozaszwowych zewn. 4).
„ śródbocznych 7 (4 pierwsze, licząc od góry, duże, następne 2 małe, ostatnia duża).
„ piersiobocznych (w części górnéj piersiobocza) 4, t. j. 2 przednie i 2 tylne).
„ tarczkowych 8 (z tych 2 brzeżne mniejsze).
„ pierścieniowych pleszkowych: na 3-im pierścieniu odwłoka 1 niecałkowity (t. j. bardziéj zredukowany do części bocznych pierścienia) szereg krótkich, szczecin słabych u ♂, tęgich u ♀; na 4-ym pierścieniu 1 szereg tęgich, długich szczecin pleszkowych.

Odwłok podłużno-jajowaty; czarne lub brunatne plamy na nim nie są wyraźnie ograniczone lecz mienią się stosownie do tego, w jakim kierunku trzymamy owad; rospatrywane z tyłu przedstawiają się u ♂ jako 4 plamy podłużne, kątowate, trójkątne, węższe i dłuższe niż u *lucorum*, u ♀ nieregularnie okrągławe; oprócz powyższych, widoczne są jeszcze po bokach odwłoka 4 plamy, jakich często niema u *lucorum* (przy rospatrywaniu od tyłu), nieco skośne i szersze od poprzedzających. Wszystkie plamy na 2 i 3-im pierścieniu u ♀ są bardzo niewyraźne i zlewają się z tłem odwłoka, stąd ♀ jest nadzwyczaj podobną do ♀ *A. signatae*.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich* [1]) 1 całkowity szereg krótkich szczecin; na brzegu górnym i powierzchni przedniéj $^3/_4$ części nasadowéj *ud środkowych* —bardzo krótkie szczeciny.

Na całym brzegu dolnym *ud środkowych* od przodu szereg włosowatych szczecinek, u ♂ dość długich w części nasadowéj; na połowie podstawowéj ud środkowych od tyłu—podłużny szereg 5 do 7 tęgich i długich szczecin, skierowanych ku dołowi.

Na całym brzegu górnym *ud tylnych* szereg krótkich, tęgich szczecin, skierowanych ku przodowi, górze i nazewnątrz; na brzegu dolnym ud tylnych 2 szeregi szczecin rzadko ustawionych; przedni, rozłożony prawie na całym brzegu dolnym, dochodzi aż do wierzchołka uda i składa się z 7 do 9 długich szczecin, skierowanych ku dołowi; tylny, idący od nasady uda aż do granicy $^2/_3$ cz. wewnętrz-

---

[1]) *Uwaga.* O uszczecinieniu brzegów górnych i dolnych ud przednich i ud tylnych, jako najmniéj zmiennem, najczęściéj się nie wspomina w niniejszéj pracy.

nych z $^1/_3$ cz. zewnętrzną, składa się z 4-ch do 6-iu szczecinek krótszych, skierowanych ku tyłowi i dołowi; są tu prócz tego drobne szczecinki włosowate.

Na środku (lub nieco poniżéj) strony zewnętrznéj *przednich goleni* są 2 obok siebie położone szczeciny, skierowane nazewnątrz i ku tyłowi. Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 3 szczeciny, jedna nad połową, druga poniżéj środka goleni. Na stronie zewnętrznéj *goleni tylnych* szereg szczecin *zewnętrzno-przednich*, złożony z 4-ch szczecin (3-ch u ♀) krótkich, z których pierwsza (czyli górna) nad środkiem goleni, 3-ia poniżéj środka; szczecin *zewnętrzno-tylnych* 2; są one dłuższe od poprzednich i blisko siebie stoją na środku goleni. U ♂ są jeszcze 3—4 szczeciny *wewnętrzno-środkowe* (na środku strony wewnętrznéj goleni tylnych), umieszczone na $^1/_3$ cz. środkowéj goleni; są one krótkie lecz dość tęgie. Na brzegu tylnym goleni tylnych 1 tęga, długa szczecina przedwierzchołkowa, podobna do ostrogi, skierowana ku tyłowi i nieco ku dołowi.

U ♀ szczeciny podobnie rozłożone jak u ♂, lecz jak zwykle tęższe.

Skrzydła. Ż. międzystojna kończy się bardzo małym kolcem; ż. łokciowa ku końcowi nieco odgięta, kończy się przed wierzchołkiem skrzydła; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia żyłki podramiennéj; stosunek długości odcinka przedostatniego ż. pleszkowéj do jéj odcinka końcowego, jak 1 : $1^1/_2$; odcinek ż. tylnéj nieco krótszy od szczeblika tylnego; ten ostatni mocno esowato zgięty (mniéj jednakże niż u *A. errans*) tak, że oba łuki zgięcia prawie równe (tak samo jak u kilku okazów *A. lucorum* złapanych w końcu m. Października 1885 r. w Warszawskim Ogrodzie Botanicznym). Oba szczebliki bardzo lekko brunatnawo naleciałe.

Zapładniacz. T. III. fig. 13 z góry, 14 z boku Cęga górna podobna do *lucorum*, ma kształt poprzecznego prostokąta, z przodu pokryta szczecinkami; wycięcie przednie dość płytkie, rozwartokątne; tylne tworzy długą szczelinę przechodzącą poza środek tarczy cęgowéj; 2 tylne wyrostki bardzo krótkie nie tworzą brodawek; kąty tylne zewnętrzne zaokrąglone, mniéj rozwarte niż u *lucorum*, ale nie tworzą wyrostków, zagłębień tylnych prawie niema. Z boku cęga górna węższa niż u *lucorum*. Cęgi dolne bez zagłębień górnych. Porównywałem 7 okazów, 3 ♂ i 4 ♀; z nich 2 pochodziły ze zbioru Kowarza; jeden z nich zaopatrzony własnoręczną kartką Zetterstedta, ze Szwecyi, drugi z *Asch* 29/VIII 78 2 okazy ♀ z okolic Warszawy (Ruda Guzowska 23/VIII 85 i 6/IX 85), 1 okaz ♂ z Ojcowa, złowiony w Lipcu, 1 ♀ z Suliszewa (w okolicach Skierniewic) i 1 ♀ z Ciechocinka, blisko Torunia.

3. A. lasiophthalma Rdn ♂.

Czoło dość wystające, oczy gęsto uwłosione, ściśle stykające się, obocza czołowe wąskie, srebrzyste; różki miernie długie, 3-ci członek $2^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych, szczecina różkowa bardzo krótko pierzasta, czyli wyraźnie omszona (*dist. pubescens*), listewki twarzowe wyraźnie esowato zgięte, dolne kąty ich wystające ku przodowi. Policzki dość szerokie. Ciemne smugi na tułowiu względem siebie dosyć oddalone, szczecinki na tułowiu długie i cienkie, prawie jak u *A. serva.*

Szczecin czołowooboczowych 5—6.
„ barkowych 2.
„ plecowośrodkowych zewn. 6 (pozaszwowych zewn. 4)
„ śródbocznych 4 większe i 3—4 mniejsze.
„ piersiobocznych (zawsze tylko górne liczone) 3, t. j. 1 z przodu i 2 z tyłu.
„ tarczkowych 6 (większych, w których 2 końcowe).

Odwłok jajowaty, niemieniący się, opatrzony na środku 4-ma plamami czarnemi, dość wyraźnie ograniczonemi, z których dwie przednie na 2 pierścieniu są duże, większe od tylnych, okrągłe lub okrągławo-trójkątne, z podstawą zwróconą ku tyłowi; dwie tylne na 3-im pierścieniu okrągłe, bardziéj zbliżone ku tylnemu brzegowi pierścienia. Na bokach 2-go pierścienia jest szereg szczecin pleszkowych, na 3 i 4-ym pierścieniu znajduje się po jednym całkowitym szeregu szczecin pleszkowych.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich* kilka całkowitych szeregów podłużnych, długich szczecinek włosowatych, w różne skierowanych strony: jedne ku górze, drugie poziomo, inne ku dołowi.

Na brzegu górnym i części górnéj powierzchni przedniéj *ud środkowych* szereg krótkich szczecinek włosowatych, skierowanych ku przodowi.

Na brzegu dolnym ud środkowych 2 szeregi szczecin: od przodu 1 całkowity szereg krótkich, gęstych szczecinek włosowatych; od tyłu 5—6 rzadko rozłożonych długich szczecin w $^1/_3$ części środkowéj uda, skierowanych ku dołowi.

Oprócz zwykłego szeregu szczecin (skierowanych ku przodowi) na całym brzegu górnym *ud tylnych* znajduje się jeszcze 1 całkowity szereg rzadkich, miernie długich szczecin na brzegu dolnym, dłuższych ku wierzchołkowi uda i krótki szereg włosowatych szczecinek na brzegu dolnym i powierzchni tylnéj, w części nasadowéj uda.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych* są 3 szczecinki, z których górna znajduje się ponad środkiem, dolna poniżéj środka goleni.

Golenie tylne. *S. zewnętrzno-przednie* 4 (1 nad, 2 w środku goleni, ostatnia poniżéj). *S. zewnętrzno-tylne* 3 długie (1 nad środkiem, 2 zbliżone do siebie poniżéj środka goleni).

S. wewnętrznoprzednie 3 małe, odstające, w środku goleni, ułożone w 1 szereg podłużny.

S. wewnętrzno-tylne od $^1/_3$ cz. górnéj goleni, aż do wierzchołka, szereg bardzo krótkich, włosowatych, przylegających szczecinek, z których 3—4 środkowe dość długie, odstające i dość sztywne, niewłosowate.

Na brzegu tylnym jedna tęga szczecina przedwierzchołkowa, podobna do ostrogi.

Skrzydła bezkolorowe, u nasady nieżółte.

Ż. międzystojna zakończona bardzo małym kolcem; ż. łokciowa kończy się ściśle u wierzchołka skrzydła; odcinki końcowe ż. pleszkowéj = 1 : 2, odcinek końcowy ż tylnéj krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj, nieco ciemno obrzeżony; szczeblik tylny lekko, lecz wyraźnie esowato zgięty, nieco ciemnawo nalieciały.

Zapładniacz. T. V, fig. 63 z góry, 64 z boku.

Cęga górna podobna nieco do *A. incana*, poprzeczno-owalna, dość krótka, z przodu uwłosiona, zaledwie wycięta; szczeliny tylnéj niema, lecz tylko krótkie, ostrokątne wycięcie; 2 wyrostki tylne wewnętrzne, w kształcie krótkich brodawek; zagłębienia tylne bardzo nieznaczne. Cęgi dolne u góry lekko wycięte.

Porównano 2 okazy ze zbioru A. Kowarza, z których 1 jest typem Rondaniego, 2-gi pochodzi z Semlina 10/VI 1871 r.

4. A. abdominalis Staeg in litt. ♂. Ztt V, 1744 126.

Z wejrzenia bardzo podobna do *A.* (*Spilogaster*) *uliginosa*, lecz tęższa. Czoło bardzo mało wystające, oczy bardzo gęsto żółto uwłosione, ściśle stykające się, różki miernie długie, kończą się na dolnéj $^3/_4$ części twarzy, 3-ci członek żółtawo-brunatny, przeszło $2^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych (czerwono-żółtych); szczecina różkowa bardzo krótko-pierzasta (*breviter subplumata*) jak u *A. lasiophthalma*, połowa jéj wierzchołkowa wyraźnie tylko omszona. Dolne kąty listewek twarzowych nieco wystające, zaokrąglone; policzki miernie szerokie, tak jak u *A. signata*, nieco jednak szersze niż u *A. lucorum* i *lasiophthalma*.

Szczecin czołowooboczowych 6; s. barkowych 2 (barki żółtawo-czerwonawe); s. plecowośrodkowych zewn. 6 (4 pozaszwowych zewn.); s. śródbocznych 7—8 (4 większe); s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8 (2 końcowe, 6 brzeżnych, z których 2 większe).

Tułów znacznie wypukły, niebieskawo-popielaty.

Odwłok stożkowato-jajowaty (*conico-ovatum*), dłuższy lecz węższy od tułowia; 4 pierścienie odwłoku równéj długości; pierwsze dwa pierścienie i niekiedy boczne części 3-go pierścienia jasno-żółte, przeświecające (subpellucid.), reszta pierścieni żółtawo-popielata, matowa, 4-ty pierścień mniéj popielaty, więcéj żółtawy, wierzchołek odwłoku cienko żółto obrzeżony. Na 2-im pierścieniu 2 duże trójkątne, brunatne plamy, na 3-im takież same lecz czarne i nieco mniejsze; trójkąty te bokami prostemi są zwrócone ku sobie i ku środkowi odwłoku. Na 2-im pierścieniu 1 szereg szczecin pleszkowych prawie całkowity; na 3 i 4-ym po 1 całkowitym szeregu podobnych szczecin; u nasady szczecinek odwłokowych ciemnobrunatne punkciki.

Nogi. Na *udach przednich* oprócz zwykłych szczecin brzeżnych jest szereg kompletny tęgich szczecin na powierzchni tylnéj; na brzegu górnym *ud środkowych* szereg miernie długich, włosowatych szczecinek; na brzegu dolnym 2 szeregi szczecin; przedni, całkowity, złożony z bardzo krótkich, włosowatych szczecinek; tylny z 6—7 długich, tęgich szczecin, skierowanych ku dołowi, rozmieszczonych w połowie nasadowéj uda. Na *udach tylnych*—zwykłe szeregi szczecin brzeżnych.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 1 szereg złożony z 3 szczecin, z których 1 nad, 2 poniżéj środka goleni.

Golenie tylne. Szczecin zewnętrzno-przednich 3, mniejsza stoi nad środkiem goleni, dwie pozostałe większe poniżéj środka; *szcz. zewnętrzno-tylne* dwie, tęgie,

długie, z których górna nieco krótsza, stoi w środku goleni; między powyższemi dwoma szeregami jest jeszcze całkowity szereg krótkich szczecinek *zewnętrzno-środkowych.* W środku goleni, na *stronie wewnętrznéj,* znajduje się szereg 4 – 5 szczecinek *wewnętrznych* dość krótkich, lecz odstających i sztywnych.

Ostrogi niema, zastępuje ją tęga i dość długa szczecina przedwierzchołkowa na stronie tylnéj goleni.

Skrzydła. Ż. międzystojna (v. mediast.) zakończona bardzo krótkim kolcem; ż. podramienna (v. subcostalis) kończy się w środku przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się u wierzchołka skrzydła; stosunek odcinków ż. pleszkowéj przedostatniego do końcowego = 1 : $2^3/_4$; odcinek końcowy ż. tylnéj znacznie krótszy od szczeblika tylnego. Szczeblik środkowy stoi nieco nazewnątrz ujścia ż podramiennéj, znacznie poza środkiem komórki pleszkowéj; szczeblik tylny cokolwiek w środku zgięty, prawie prosty; oba szczebliki dość szeroko ciemno-brunatno obrzeżone.

Zapładniacz (T. VIII, fig. 95 z góry, 96 z boku) najbardziéj podobny do zapładniacza u *A. 4-notata* Mg i *A.* (*Spilogaster*) *uliginosa* Fall. Cęga górna formy prostokątnéj, krótka i szeroka, z przodu nieco szersza niż z tyłu i w środku nie wycięta, lecz nieco ku przodowi wysunięta; kąty jéj zaokrąglone, powierzchnia pokryta z przodu krótkiemi, rzadkiemi włoskami. Wycięcie tylne środkowe wąskie, nie dochodzi do środka tarczy cęgowéj; dwa wycięcia tylne boczne dość płytkie, stąd dwie wewnętrzne brodawki bardzo krótkie, zaokrąglone; kąty tylne zewnętrzne zaokrąglone, znajdują się powyżéj brodawek wewnętrznych. Cęgi dolne u góry lekko łukowato wycięte.

1 ♂ okaz złowiłem w górach, w okolicach Gorycyi (Görtz), w lesie Tarnowańskim (Tarnowaner Wald) dnia 3 Czerwca 1886 r.

U *A.* (*Spilogaster*) *uliginosa* oczy są nagie u obu płci, zbliżone (o. *approximati*), różki nieco krótsze, szczecina różkowa wyraźnie długopierzasta; szczecin czołowooboczowych najczęściéj 5, szczecin plecowośrodkowych zewnętrznych pozaszwowych 3; policzki są znacznie węższe, tułów mniéj wypukły i znacznie węższy niż u *A. abdominalis*, barwa jego bardziéj szaro-popielata, smugi środkowe na tułowiu krótsze i bardziéj ku sobie zbliżone, przytem są 2 (lub 4) ciemne, duże plamy na tułowiu, tuż poza szwem poprzecznym, jakich niema u *A. abdominalis*; ubarwienie odwłoku u obu gatunków jest bardzo podobne, z wyjątkiem, że u *A. uliginosa* jest jeszcze środkowa, podłużna smuga ciemna, między 4-ma plamami trójkątnemi; na tarczce u ostatniego są 2 duże boczne, ciemne plamy; uszczecinienie tylnych goleni jest odmienne. Skrzydła u obu gatunków są nadzwyczaj podobne, z tą tylko małą różnicą, że u *A. abdominalis* odgiętym jest koniec ż. pleszkowéj, gdy u *A. uliginosa* odgiętym jest nieco koniec ż. łokciowéj; u obu gatunków w miejscu połączenia się ż. promieniowéj (*v. radialis*) z ż. łokciową, znajduje się mała ciemna plamka.

5. A. signata Mg ♂ ♀.

Z uszczecinienia i niektórych cech bardzo podobna do *A. 4-notata* i *A. lucorum*, pomimo, że tylna goleń tego gatunku uzbrojona ostrogą, jakiéj oba gatunki ostatnie nie posiadają.

Czoło nieco wypukłe i nieco wystające (jak u *lucorum*), oczy u ♂ ściśle stykające się, obocza białe, srebrzyste; rożki długie, dochodzą do $^5/_6$ części dolnych twarzy, 3-ci członek czarny, 3 razy dłuższy od żółto-brunatnych członków nasadowych; szczecina różkowa wyraźnie długopierzasta; brzegi listewek twarzowych esowato zgięte, dolne ich kąty ostre i ku przodowi wystające; policzki miernie szerokie (węższe niż u *4-notata* i *lugubris*).

Cztery smugi na tułowiu wyraźniejsze i szersze niż u *A. 4-notata* i środkowe nieco bliżéj siebie położone, aniżeli u ostatniéj.

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 5—6 wielkich i 2—4 małych; u ♀ 6—7 dużych.
„ barkowych 3.
„ plecowośrodkowych z. 6 (4 pozaszwowych).
„ śródbocznych 5 (4 duże przy brzegu tylnym śródbocza, z których 3 w części górnéj obok siebie w jednym rzędzie, niżéj liczne włosowate szczecinki, najniżéj jedna duża szczecina; jedna szczecina w kącie górnym przednim śródbocza).
„ piersiobocznych 3 (jak zwykle 2 z tyłu, jedna z przodu).
„ tarczkowych 8 (przybrzeżnych 6, z których dwie przednie cienkie i mniejsze i 2 końcowe).

Odwłok jajowaty; na 2-m pierścieniu jest 1 szereg niekompletny szczecin pleszkowych, t. j. z boku z każdéj strony po 4 szczeciny najcz. (u *A. 4-punctata* na 2-im pierścieniu niema większych szczecin pleszkowych); na 3 p. jest 1 szereg kompletny szcz. pl.; na 4 p. 1 szereg.

Nogi. Na powierzchni tylnéj *ud przednich* 1 szereg szczecin; na połowie nasadowéj brzegu górnego i powierzchni przedniéj *ud środkowych* liczne, krótkie, włosowate szczecinki; na całym brzegu dolnym ud środkowych, *z przodu*: szereg krótkich, włosowatych szczecinek; *z tyłu*: szereg tęgich, długich szczecin w liczbie 6 do 8 i kilka krótkich szczecinek bliżéj wierzchołka uda. Na brzegu dolnym *ud tylnych*, prócz zwykłego szeregu tęgich i długich szczecin dość rzadkich i stojących wzdłuż części przedniéj tego brzegu, znajduje się jeszcze w części tylnéj szereg dość długich i gęsto ustawionych słabszych szczecin. Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* 1 lub 2 szcz.; górna nieco powyżéj środka lub na środku goleni, dolna mniejsza nieco poniżéj. Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 1 podłużny szereg szczecin, złożony z trzech, rzadziéj 4-ch tęgich szczecin, stojących na $^1/_3$ części środkowéj goleni.

Golenie tylne. Szczecin *zewnętrzno-przednich* 3 (rzadko 4, niekiedy, oprócz powyższych 3, 1 bardzo krótka blisko nasady goleni), z których środkowa w środku goleni; s. *zewnętrzno-tylnych* dwie tęgie, jedna w środku goleni, druga poniżéj; niekiedy 3—4, a wtedy 1 lub 2-ie krótkie blisko nasady goleni, u ♀ od 3 do 6;

s. *wewnętrzno-przednich* (u obu płci) od 4 do 5, lub 6 do 7; są one krótkie, dość rzadko rozłożone na $^1/_3$ cz. środkowej goleni. Na granicy $^4/_5$ górnych z $^1/_5$ dolną brzegu tylnego 1 tęga *ostroga*.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona małym kolcem; ż. podramienna kończy się znacznie przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj nieco odgięty; stosunek odcinków ostatnich ż. pleszkowéj = 1 : $1^3/_4$; odcinek końcowy ż. tylnéj krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj, jest on u obu płci wyraźnie plamiasto obrzeżony; szczeblik tylny mocno esowato zgięty i u obu płci szeroko czarniawo obrzeżony.

Zapładniacz. T. VI fig. 59 z góry, 60 z boku. Cęga górna nieco podobna do *A. laeta*, lecz bardziéj wydłużona w kierunku poprzecznym; jest szeroka i bardzo krótka, formy wąskiego prostokąta, o kątach zupełnie zaokrąglonych, uszczeciniona jak u *laeta*. Wycięcie przednie bardzo płytkie, tylne tworzy krótką szczelinę; 2 wyrostki tylne w postaci dwu grubych i dużych brodawek, stoją na jednym prawie poziomie z kątami (brodawkami) tylnemi zewnętrznemi; te ostatnie więcéj jeszcze brodawkowato wydłużone, aniżeli u *A. laeta*, równe są co do wielkości wyrostkom tylnym wewnętrznym; pomiędzy temi dwoma rodzajami wyrostków brodawkowatych, z każdéj strony jest ostrokątne krótkie zagłębienie tylne.

Cęgi dolne u góry posiadają krótkie zagłębienie kątowate.

Porównałem 14 okazów (9 ♂ i 5 ♀); 2 ok. ze zbioru Kowarza (♂ i ♀; typy Rondaniego); inne z okolic Warszawy (Ruda Guzowska 19/VII, 22/VIII i 6/IX 85 i 86, Łazienki Królewskie 18/IX 85), Ciechocinka (Lipiec) i z gubernii Mińskiéj.

II. Grupa A. laetae.

6. A. laeta Fall ♂ ♀.

betuleti Bouché.
var. *trimaculata* Bouché.

Czoło mało wystające, oczy prawie przylegające (*subcohaerentes*) jak u *A. serva*, lecz bardziéj zbliżone aniżeli u *A. incana*, rozdzielone wąską czarną smugą; u ♂ gęsto uwłosione, u ♀ prawie nagie; obocza czołowe dość szerokie, białawe; u jednego okazu ♂ z gubernii Mińskiéj, obocza czołowe są z sobą zrośnięte tak jak u ♀, tak, że smugi czołowéj środkowéj niema; różki u ♂ długie, dochodzą do $^3/_4$ a nawet prawie do $^5/_6$ części dolnych twarzy, 3-ci członek 3 razy dłuższy od nasadowych; u ♀ bardzo długie i dochodzą prawie aż do górnego brzegu ust, 3-ci członek $3^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa wyraźnie długo pierzasta Listewki twarzowe dość mocno wygięte, dolne ich kąty ku przodowi znacznie wystające; policzki miernie szerokie.

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 5—6 dużych, niekiedy tyleż małych i cienkich, u ♀ 7—8.

S. barkowych u ♂ 3 (u ♂ z gubernii Mińskiéj 2), u ♀ 2—3.

S. plecowośrodkowych zewn. 6 (pozaszwowych zewn. 4).
S. „ wewn. 5 („ wewn. 3).
S. śródbocznych 5 dużych i 6—10 cienkich.
S. piersiobocznych 3.
S. tarczkowych 10 (2 końcowe).

Brzegi boczne tarczki i tylny jéj brzeg żółtawe; w środku u podstawy tarczki znajduje się plamka czarna o wielkości zmiennéj, niekiedy dosyć znaczna; oprócz niéj czasami z obu stron u podstawy tarczki znajduje się po jednéj czarnéj plamce, bardzo wyraźnéj i takiéj wielkości jak środkowa; odmianę tę nazwał Bouché *A. trimaculata.*

Odwłok jajowaty; na 2-im pierścieniu u ♂ i ♀ 1 szereg niekompletny szcz. pleszkowych; na 3-im p. 1 szereg; na 4-ym p. 2 szeregi, u ♀ 1 szereg i szczecinki rozrzucone.

Nogi. Na części górnéj powierzchni tylnéj *ud przednich* 1 rzęd szczecin skierowanych ku tyłowi i nieco ku górze, poniżéj zaś kilka rzędów szczecin włosowatych, miernie długich, skierowanych ku tyłowi i dołowi; na brzegu dolnym ud przednich, oprócz zwykłych długich szczecin, znajduje się rzęd krótkich włosowatych szczecinek, w części przedniéj tego brzegu. Na powierzchni przedniéj *ud środkowych,* są liczne krótkie szczecinki; na brzegu dolnym 2 szeregi szczecin: *przedni* na całym brzegu, składa się ze szczecinek włosowatych miernie długich, skierowanych ku dołowi i przodowi, *tylny* zaś złożony z 8—9 tęgich i długich szczecin, umieszczonych na $^3/_4$ cz. nasadowych uda, skierowanych ku dołowi i nieco ku tyłowi.

Na brzegu górnym *ud tylnych* liczne, dość krótkie, tęgie szczecinki, skierowane ku przodowi i nieco ku górze; na brzegu dolnym oprócz długich, zwykłych szczecin, znajdują się jeszcze poza niemi liczne, bardzo krótkie szczecinki w $^3/_4$ częściach nasadowych uda.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* u ♂ jest 1 lub 2 szczeciny (niekiedy np. na lewéj 1, na prawéj 2 szcz.) umieszczone nad i pod środkiem goleni; u ♀ odm. Mińskiéj, szczecin tych niema wcale.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 1 szereg szcz., składający się u ♂ z 3-ch dużych szczecin (1 nad, dwie pod środkiem gol.), u ♀ z dwu szcz.; (u ♂ odm. Mińskiéj, na prawéj nodze 2, na lewéj 3 szcz.).

Golenie tylne. Szcz. *zewnętrzno-przednich* 4, u ♀ 2 (u odm. Mińskiéj 3); są one dość krótkie, 1-a nad środkiem goleni, 2-a w środku, reszta poniżéj.

Sz. *zewnętrzno-tylne* dwie tęgie i długie; 1-a umieszczona nad środkiem gol., 2-a w środku, między poprzednią, a wierzchołkiem goleni.

Na stronie wewnętrznéj u ♂ szereg tęgich lecz bardzo krótkich szcz. *wewnętrzno-tylnych,* ku dołowi coraz dłuższych, rozmieszczonych od nasady goleni aż do ostrogi.

Na granicy $^4/_5$ górnych z $^1/_5$ dolną brzegu tylnego 1-a tęga i długa *ostroga.*

Skrzydła. Ż. międzystojna najczęściéj kolcem nie zakończona, niekiedy jednak jest bardzo mały, zaledwie widoczny kolec. Ż. podramienna zakończona przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa zakończona nieco przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj odgięty; odcinki żyłki pleszkowéj = $1 : 1^3/_4$;

odcinek końcowy ż. tylnéj krótszy niekiedy znacznie krótszy od szczeblika tylnego; ten ostatni znacznie esowato zgięty; szczeblik środkowy stoi wprost, lub czasami nieco nazewnątrz ujścia ż. podramiennéj. Oba szczebliki w różnym, niekiedy bardzo znacznym stopniu, brunatnawo naleciałe, szczeblik środkowy najwięcéj, tak, że czasami bywa obrzeżony plamiasto.

Zapładniacz. Tab. VI fig. 55 z góry, 56 z boku.

Cęga górna formy krótkiego prostokąta, prawie kwadratowa, w części przedniéj i w środku pokryta szczecinkami; wycięcie przednie płytkie, rozwartokątne, tylne tworzy szczelinę o połowę krótszą niż u *lucorum*; 2 wyrostki tylne wewnętrzne, w postaci dwu bardzo krótkich, płaskich i szerokich brodawek, kąty tylne zewnętrzne brodawkowato wydłużone, wierzchołki brodawek ostre, ku wewnątrz zagięte, stoją na jednym poziomie z wierzchołkami brodawek wewnętrznych, brzegi zagłębień tylnych bardzo płytkich esowato-kształtne. Cęgi dolne u góry mocno łukowato wycięte.

Nadzwyczaj podobna do *A. meridionalis* Rdn; u téj ostatniéj jednak kontrast barw czarnéj i jasnoszaréj są żywsze, smugi na tułowiu czarniejsze i szersze, odblaski czarne na jasnozabarwionym odwłoku tworzą prawdziwe zszeregowane plamy, najczęściéj o trójkątnych zarysach, różki są znacznie krótsze, jagody znacznie węższe, odcinek ostatni żyłki pleszkowéj stosunkowo krótszy; na 4-ym pierścieniu odwłoka jest 1 szereg szczecin pleszkowych u ♂, gdy u ♂ *laeta* są 2 szeregi; na goleniach tylnych niema szczecin wewnętrznych; nogi u *A. mer.* są czarne. Samica *A. laetae* bardzo jest także podobną do ♀ *A. fuscatae;* odróżnienie jednak jest łatwem (zob. poniżéj).

Porównałem 5 okazów; 2 ok. ze zbioru Kowarza, z tych jeden ♂ opatrzony kartką Loewa: *A. trimaculata* Bouché, *laeta* Mg; drugi okaz ♀ z kartką Zetterstedta i napisem *laeta* Ztt, Suecia; na téjże szpilce znajdowała się druga kartka z własnoręcznym napisem Loewa: *laeta* Fall i uwagą: „Schiner zieht *Betuleti* Bouché hinzu". 2 okazy ♂ i ♀ z gubernii Mińskiéj i 1 okaz ♀ z Królestwa Polskiego, z okolicy niewiadoméj. U ♂ odmiany Mińskiéj, mającéj zrośnięte obocza czołowe, nogi są mniéj uszczecinione, aniżeli u ♂ typowych.

7. A. meridionalis Rond ♂.

Czoło mało wystające, oczy gęsto uwłosione, prawie przylegające, rożki miernie długie, dochodzą do $^3/_4$ cz. dolnych twarzy, 3-ci członek $2^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych, szczecina wyraźnie długopierzasta; listewki twarzowe z miernie wystającemi ostremi kątami dolnemi; policzki dość wąskie.

Szczecin czołowooboczowych 6, s. barkowych 3, s. plecowośrodkowych zewn. 6 (pozaszwowych zewn. 4), s. plecowośrodkowych wewn. 5 (pozaszwowych wewn. 3), s. śródbocznych: 4 duże i liczne cienkie, s. piersiobocznych 3, s. tarczkowych 10 (6 dużych, 4 cienkich).

Odwłok jajowaty; s. pleszkowych: na 2-im pierścieniu po bokach para szczecin, na 3-im 1 szereg, na 4-ym 1 szereg.

Uda przednie. Oprócz zwykłych szczecin, jest na tylnéj powierzchni 1 szereg długich i licznych włosowatych szczecin. Na całym brzegu dolnym *ud środkowych* 1 szereg bardzo długich i tęgich szczecin, w liczbie 6-iu, od podstawy, aż do wierzchołka i szereg krótkich włosowatych szczecinek; *uda tylne*—oprócz zwykłych szczecin górno- i dolno-brzeżnych, są jeszcze na całym brzegu dolnym krótkie szczecinki włosowate.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* 2 szczeciny skierowane ku zewnątrz i ku tyłowi; górna, większa, w środku, dolna nieco poniżéj. Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 1 szereg z 3 tęgich szczecin złożony, z których środkowa stoi na środku goleni.

Golenie tylne. S. *zewnętrzno-przednich* 3, środkowa na środku goleni. S. *zewnętrzno-tylnych* dwie tęgie, długie; jedna ponad środkiem, druga nieco poniżéj środka goleni.

Ostroga znajduje się na granicy $^4/_5$ cz. górnych z $^1/_5$ cz. dolną goleni.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona b. małym, zaledwie widocznym kolcem; ż. podramienna kończy się znacznie przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa ku końcowi odgięta, kończy się przed wierzchołkiem skrzydła; ż. pleszkowa 1 : $1^1/_2$ (stosunek odcinków końcowych); odcinek końcowy ż. tylnéj znacznie krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi nazewnątrz ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny mocno esowato zgięty, oba szczebliki szeroko ciemno obrzeżone, szczeblik środkowy czarno-brunatno plamiasty.

Zapładniacz. T. VI fig. 51 z góry, 52 z boku.

Cęga górna podobna nieco do cęgi górnéj u *A scutellaris* var. *populi*, mniéj do *A. laeta* i *A. fuscata*; formy mniéj więcéj kwadratowéj, w części przedniéj mocno kątowato wycięta; szczelina tylna wąska, dochodzi do środka tarczy cęgowéj; wyrostków tylnych wewnętrznych niema, kąty tylne zewnętrzne przedłużone, nieco zaokrąglone; brzegi boczne tarczy cęgowéj lekko łukowato wygięte. Cęgi dolne u góry słabo łukowato wycięte.

1 okaz tego najpiękniejszego gatunku Aricii, został złowiony w Cauterets (Hautes Pyrénées) na wiosnę, przez nieodżałowanéj pamięci entomologa polskiego Jana Wańkowicza.

8. A. fuscata Fall ♂ ♀.

Czoło ku przodowi dość wystające, oczy u ♂ i ♀ na całéj powierzchni dosyć rzadko i krótko, a niekiedy długo uwłosione; uwłosienie jest jasne, stąd częstokroć mało widoczne; oczy zbliżone, różki długie lub bardzo długie, 3-ci członek u ♂ 3 razy dłuższy od nasadowych, u ♀ $3^1/_2$—4 razy dłuższy; rożki dochodzą u ♂ do $^3/_4$ cz. dolnych twarzy, u ♀ prawie do samego brzegu górnego ust; szczecina wyraźnie długo-pierzasta; listewki twarzowe dość mocno esowato wygięte, dolne ich kąty ostre i znacznie ku przodowi wystające; jagody dosyć wąskie.

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 7—8 dużych, lub 6 dużych i kilka małych; u ♀ 4—5 dużych i kilka małych.

S. barkowych 2, s. plecowośrodkowych zewn. 5 (pozaszwowych zewn. 3).

S. śródbocznych 4—5 większych; s. piersiobocznych 3.

S. tarczkowych: 4 większe (2 przybrzeżne i 2 końcowe) i 4 przybrzeżne cienkie.

Odwłok u ♂ stożkowato-podłużny (*subconico oblongum*); u ♀ podłużno-jajowaty albo jajowaty; szczecin pleszkowych na 2 pierścieniu u ♂: na bokach po 1 lub 2 szczeciny, u ♀ 2 szczeciny; na 3-im p. u ♂ 1 szereg niekompletny, u ♀ na bokach po 2 szczeciny; na 4-ym p. u ♂ i ♀ 1 szereg.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich*, oprócz szczecin włosowatych, znajduje się 1 szereg podłużny, złożony z dość długich i tęgich szczecin; na brzegu dolnym *ud środkowych*, oprócz całkowitego szeregu cienkich, włosowatych szczecin, dłuższych u ♂ w części nasadowéj, znajdują się jeszcze poza niemi w połowie nasadowéj uda 2, rzadziéj 3 długie i tęgie szczeciny. Długie i tęgie szczeciny dolnobrzeżne *ud tylnych*, znajdują się tylko w połowie wierzchołkowéj ud; poza niemi, na całym brzegu dolnym są krótkie szczecinki włosowate, dłuższe w połowie uda nasadowéj.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* jest 1, czasem 2 szczeciny (u ♀ najczęściéj 2); górna większa, w środku lub nieco ponad środkiem goleni, dolna mniejsza poniżéj. U jednego okazu z gubernii Lubelskiéj, na goleniach przednich niema wcale szczecin.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 2 tęgie szczeciny, jedna nad, druga poniżéj środka goleni.

Golenie tylne. Szczecin *zewnętrzno-przednich* 3 lub 4 (najczęściéj 3); są one krótkie i rozmieszczone na $^1/_3$ cz. środkowéj goleni; szcz. *zewnętrzno-tylne*: 1, stoi w środku goleni, albo nieco powyżéj lub poniżéj środka; szcz. *zewnętrzno-środkowych* (pomiędzy dwoma poprzedniemi, na środku powierzchni zewnętrznéj goleni) 1 szereg dość krótkich, włosowatych szczecinek, rozłożony od $^1/_3$ cz. górnéj, aż do wierzchołka goleni; szcz. *wewnętrzno-tylnych* 1 szereg, z 5—8 szczecin krótkich, a niekiedy dość długich, na $^1/_3$ części środkowéj goleni. 1 długa *ostroga* na granicy $^3/_4$ górnych z $^1/_4$ dolną goleni,—niekiedy nieco powyżéj.

Skrzydła. Komórka ramienna (*Cel. costalis*) dość szeroka, stąd wewnętrzna część przedniego brzegu skrzydła znacznie więcéj ku przodowi wysunięta, aniżeli część pozostała. Ż. międzystojna najczęściéj bez kolca, rzadko małym zakończona kolcem. Ż. podramienna kończy się przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj nieco odgięty; ż. pleszkowa u ♂ 1 : 2, rzadziéj 1 : $1^3/_4$; u ♀ 1 : $1^3/_4$. Odcinek końcowy ż. tylnéj prawie o połowę krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj, ciemno-plamiasto obrzeżony; szczeblik tylny prawie prosty, często jednak w dolnéj części lub w środku lekko ku wewnątrz wygięty, cały dość szeroko ciemno obrzeżony.

Zapładniacz. Tab. VI, fig. 57 z góry, 58 z boku.

Zapładniacz bardzo podobny do *A. laeta*, wycięcie jednak cęgi górnéj od przodu bardzo nieznaczne, wyrostki brodawkowate wewnętrzne dość krótkie lecz zaostrzone, kąty tylne zewnętrzne zaokrąglone i dłuższe od wyżéj wspomnianych wyrostków. Cęgi dolne u góry nie wycięte.

Porównano 14 okazów: 10 ♂ i 4 ♀; 2 okazy (♂ i ♀) ze zbioru Kowarza, łowione w Maju, 1 ok. ♂ w Ojcowie, w Lipcu 1861; 1 ok. w Radziwiłłowie (blisko Skierniewic), w Kwietniu 1873; 6 ok. z gubernii Mińskiéj, 2 ok. ♀ w okolicach Warszawy, za rogatkami Belwederskiemi, w Lipcu, 1 ok. ♀ w gubernii Lubelskiéj, wieś Białopole, w końcu Maja i 1 ok. ♂ z Gorycyi (Görtz) 1/VI 86.

Gatunek ten z pozoru nadzwyczaj jest podobny do *A. laeta*, szczególniéj do ♀ ostatniego gat., gdyż ♀ *A. fuscatae* ma odwłok podłużno-jajowaty, prawie jajowaty, a charakterystyczne plamki brunatne (u ♂ szeroko trójkątne) na odwłoku ma często zatarte; ♀ *A. fuscata* jednak jest nieco mniejszą od ♀ *A. laeta*, oczy u téj ostatniéj są bardziéj zbliżone, aniżeli u *A. fuscata*; barwa ciała u obu płci *A. fuscatae* jest nieco jaśniejsza, biało-popielata nieco w żółtawą wpadająca, gdy u *A. laeta* wpada bardziéj w barwę jerzynową (*caesius*); smugi (*vittae*) na tułowiu u *A. fuscata*, są bardziéj brunatnawe aniżeli czarne, smugi środkowe przed szwem poprzecznym są o połowę węższe i bardziéj do siebie zbliżone aniżeli u *A. laeta*, boczne zaś smugi są u *A. fuscata* najczęściéj zatarte tak u ♂ jak i u ♀; u ostatniéj przez cały środek tarczki przechodzi brunatna smuga, gdy u *A. laeta* tylko w części podstawowéj tarczki jest jedna, rzadziéj 3 czarne plamy. Ciemne mieniące się plamy na odwłoku u *A. laeta* wpadają w kolor czarny, u *A. fuscata* w brunatny. Niekiedy u ♀ *A. fuscatae* szczeblik środkowy nie jest plamiasto obrzeżony i oba szczebliki są tylko lekko żółtawo-brunatno naleciałe. U *A. laeta* uda wszystkie są ciemne, u *A. fuscata* przednie uda zwykle ciemne, pozostałe zaś żółte; niekiedy jednak u ostatniéj wszystkie uda są żółte (jak np. u 1-go okazu z gubernii Lubelskiéj); u *A. laeta* są 4 szczeciny pozaszwowe zewnętrzne, u *A. fuscata* 3; u ostatniéj niema szeregów szczecin plecowośrodkowych wewnętrznych, a barwa skrzydeł wpada w odcień żółtawy; u *A. laeta* szczeblik tylny jest mocno esowato zgięty, u *A. fuscata* prosty; u pierwszéj są 3 szczeciny na stronie tylnéj goleni średnich i 2 szczeciny zewnętrzno-tylne na goleniach tylnych, gdy u drugiéj są 2 sz. na goleniach średnich i jedna szcz. zewnętrzno-tylna na gol. tylnych; u *A. laeta* ostroga stoi niżéj, aniżeli u *A. fuscata*. Najpodobniejszą jednak do *A. fuscata* jest *A. trigonalis* Mg. U ostatniéj są także 3 szczeciny pozaszwowe zewnętrzne; lecz oczy ma przylegające, a szczeblik tylny mocno zgięty; w środku u podstawy tarczki, posiada, według Meigena, plamkę czarną, według zaś Meadego, po jednéj plamce czarnéj na bokach tarczki; nieposiadając okazu do porównania, nie mogę stanowczo orzec o ile *A. trigonalis* zasługuje na miano oddzielnego gatunku: zdaje mi się jednak, że jest tylko odmianą *A. fuscatae*.

Meade w T. XVIII „The Ent. M. M." str. 5 przytacza, że u *A. laeta* są 3 szczeciny pozaszwowe zewnętrzne; jednakże w T. XXIII, str. 180, przyznaje, że się omylił, biorąc *A. trigonalis* Mg, zamiast *A. laeta*.

9. A. erronea ♂ nov. spec.

Oblonga, grisescente fusca, cinereo pollinosa; oculis subcohaerentibus, flavo distincte hirtis; antennis mediocriter longis, nigrofuscis; arista longe et distincte plumata; genis angustis; thorace vittis 4 abdominisque unica interrupta, angusta, nigrofus-

cis; setis dorsocentralibus ponesuturalibus externis tribus; abdomine oblongo-conico, fusco micante; alarum basi squamisque flavescentibus; vena transversa posticali valde flexa; venae discoidalis alarum proportio segmenti penultimi ad ultimum $=1:1^1/_2$; *vena transversa media satis ante apicem venae subcostalis sita et ad medium cellulae discoidalis posita; pedibus flavis.*

Long. 8 mm.

Gatunek ten z wejrzenia bardzo podobny do „*Spilogaster*", może być zarówno zaliczony do działu ostatniego, jak i do działu *Aricia* in s. str.; chociaż smuklejszy i nieco mniejszy od *A. errans*, tak jest jednakże w niektórych drobniejszych szczegółach do niego podobny, że dotychczasowe dyjagnozy zaledwie wystarczają do odróżnienia go od *A. errans*.

Głowa. Czoło miernie wystające, trójkąt czołowy czarny, oczy pokryte miernie długiemi, żółtawemi włoskami; obocza czołowe miernie szerokie, oczy prawie stykające się; różki czarniawo-brunatne, miernie długie, dochodzą do $^3/_4$ cz. dolnych twarzy, 3-ci członek przeszło $2^1/_2$ raza dłuższy od pozostałych; szczecina różkowa długo-pierzasta, dolne kąty listewek twarzowych dosyć wystające. Lica (*malae*), policzki i obocza srebrzyste, brunatnawo się mieniące; jagody dosyć wąskie, znacznie węższe niż u *A. lucorum*, stosunkowo dwa razy węższe, aniżeli u *A. erratica*; twarz biaława z czarniawym odblaskiem; głaszczki i trąbka czarno-brunatne. Szczecin czołowooboczowych 6—7 u ♂.

Tułów. Na szarawo-brunatnym, mieniącym się i popielato popylonym tułowiu 4 smugi czarno-brunatne, wewnętrzne zbliżone, zewnętrzne przerwane przy szwie poprzecznym, w kształcie plam. Tarczka cała tak zabarwiona jak tułów i również mieniąca się; szalki żółte, przeźmianki żółto czerwone.

Szczecin barkowych 2; s. środkowoplecowych zewnętrznych 5 (są one bardzo długie i cienkie), a między niemi 3 pozaszwowe zewnętrzne; s. śródbocznych 6 większych i kilka mniejszych; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8 długich, w ich liczbie 2 końcowe.

Odwłok podobnie jak tułów jasno zabarwiony, mniéj mieniący się aniżeli u *A. erratica* (są wszakże ciemne, mieniące się plamy), podłużno-stożkowaty; przez środek odwłoka przechodzi wzdłuż wąska, brunatnawo-czarna przerywana smuga. Na 2-im pierścieniu jest 1 szereg niekompletny szczecin pleszkowych; na 3-im również 1 szereg lecz całkowity, na 4-ym są 2 podobne szeregi.

Nogi żółte, część przednia bioder i uda przednie prawie aż do wierzchołka brunatnawo-czarne, w części wierzchołkowéj żółte; stopy brunatne. Na powierzchni tylnéj *ud przednich* podłużny szereg szczecin. Na połowie nasadowéj powierzchni przedniéj i brzegu dolnego *ud środkowych* krótkie szczecinki; poza niemi, na brzegu dolnym kilka (5—6) szczecin dłuższych, od części nasadowéj do środka uda, skierowanych ku dołowi.

Na brzegu górnym *ud tylnych* szereg tęgich lecz dość krótkich szczecin; na brzegu dolnym 2 szeregi szczecin od górnych dłuższych; przedni składa się z cienkich i długich szczecin, tylny z krótszych, włosowatych.

W części tylnéj *goleni średnich* 2 szczeciny, jedna nad, druga pod środkiem goleni. *Golenie tylne*: szczecin *zewnętrzno-przednich* 4 (1 nad, 3 pod połową goleni) krótkich; s. *zewnętrzno-tylnych* 2 tęgie (1-a w środku, 2-ga poniżéj).

Na brzegu tylnym, t. j. na granicy $^5/_6$ cz. górnych tego brzegu z $^1/_6$ cz. dolną: 1 *ostroga* dość krótka, nieco tylko dłuższa od s. zewnętrzno-tylnych.

Skrzydła bardzo lekko żółtawe, najbardziéj u podstawy; żyłki skrzydłowe żółtawe, blade. Ż. międzystojna zakończona bardzo małym, przylegającym i z tego powodu zaledwie widocznym kolcem; ż. podramienna kończy się na środku przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się tuż przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj lekko odgięty; stosunek odcinków ż. pleszkowéj, przedostatniego do ostatniego, jak 1 : 1 $^1/_2$; odcinek końcowy ż. tylnéj nieco krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi ponad samym środkiem komórki pleszkowéj i znacznie na wewnątrz ujścia (t. j. przed ujściem) żyłki podramiennéj; szczeblik tylny bardzo znacznie łukowato w środku ku wewnątrz wygięty.

Zapładniacz. Tab. V, fig. 43 z góry, 44 z boku.

Cęga górna bardzo podobna do *dispar* Fall i *fuscata* Fall, tylko wyrostki brodawkowate tylne wewnętrzne stosunkowo nieco grubsze niż u *dispar* i dłuższe niż u *fuscata*; cała prawie powierzchnia pokryta włoskami. Cęgi dolne dość głęboko kątowato u góry wycięte.

Jedyny ♂ okaz otrzymałem od F. Kowarza, z dyjagnozą *A. errans* Mg, pochodzi ze Styryi, z miejscowości Obdach, Aug. 1855.

III. Grupa A. obscuratae.

10. A. obscurata Mg, Ztt ♂.

Czoło mało wystające, oczy zbliżone lecz znacznie mniéj aniżeli u *A. dispar* Fall (=*nivalis* Ztt), *A. Wilhelmi* Schn (=*dispar* Ztt) i *A.* („*Spilogaster*") *quadrum* Fabr. Obocza czołowe dość szerokie, oczy wyraźnie lecz dość krótko i dość rzadko żółto uwłosione; różki miernéj długości, 3-ci członek 2 $^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych, dochodzi do $^3/_4$ cz. dolnych twarzy; szczecina różkowa wyraźnie długo-pierzasta; dolne kąty listewek twarzowych wystające; policzki miernie szerokie.

Szczecin czołowooboczowych 8; s. barkowych 2.
„ plecowośrodkowych 6 (pozaszwowych z. 4).
„ śródbocznych 6 i kilka cienkich.
„ piersiobocznych 4 (2 z przodu i 2 z tyłu).
„ tarczkowych 8 (4 duże).

Odwłok podługowaty, prawie stożkowaty (*subconico-oblongum*); na 2-im i 3-im pierścieniu po 1 szeregu szczecin diskoidalnych, na 4-ym p. 2 szeregi.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich*—szereg szczecinek. Na brzegu górnym *ud środkowych* niema szczecin; na brzegu dolnym 3 szeregi szczecin: przedni, prawie kompletny, składa się z dość długich włosowatych szczecin, w połowie nasadowéj uda dłuższych, skierowanych ku dołowi i nieco ku przodowi; tylny szereg całkowity, składa się z cienkich i włosowatych szczecin i prócz tego z 3-ch do 4-ch tęgich i sztywnych szczecin, umieszczonych w części nasadowéj uda, skierowanych ku dołowi i tyłowi; między obu powyższemi szeregami znajduje się jeszcze całkowity szereg krótkich włosowatych szczecinek.

Oba brzegi *ud tylnych* uszczecinione w sposób zwykły; dolny szereg złożony z bardzo długich szczecin. Na powierzchni tylnéj *goleni środkowych*—2 podłużne (t. j. wzdłuż goleni idące) szeregi szczecin; rząd wewnętrzny złożony z dwu szczecin stojących na $^1/_3$ cz. środkowéj goleni (jedna nad, druga pod środkiem); rząd zewnętrzny również z dwu szczecin, podobnie jak tamte rozmieszczonych, złożony.

Golenie tylne. 4 tęgie szcz. *zewnętrznoprzednie*, z których 1-a stoi nieco poniżéj nasady goleni, reszta poniżéj jéj środka; 2 tęgie szczeciny *zewnętrznotylne*, dłuższe od poprzednich, 1-a nad, 2-ga poniżéj środka goleni; 4 miernie długie szczeciny *wewnętrznoprzednie*, z których górne dwie małe; wszystkie rozmieszczone od nasady aż do środka goleni. Ostrogi niema, a zastępuje ją tylna i tęga szczecina przedwierzchołkowa.

Skrzydła. Żyłka międzystojna, zakończona dość długim kolcem; szczeblik środkowy stoi nieco nawewnątrz od ujścia żyłki podramiennéj; ujście ż. łokciowéj znajduje się nieco przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj nieco odgięty; stosunek długości odcinków żyłki pleszkowéj jak 1 : 2; odcinek końcowy ż. tylnéj, co do długości, prawie równy szczeblikowi tylnemu; ten ostatni mocno esowato zgięty; oba szczebliki zlekka brunatno żółtawo naleciałe.

Gatunek ten z wejrzenia bardzo jest podobny do *A. obscuratoides* Schn (od tego ostatniego niemożliwy, według dotychczasowych dyjagnoz, z wyjątkiem dyjagnozy Zetterstedta, do odróżnienia [1]), *A. lucorum* Fall, *A. dispar* Fall, *A. Wilhelmi* Schn i *A.* (*Spilogaster*) *quadrum* Fabr.

Do obejrzenia otrzymałem 1 okaz od F. Kowarza, z kartką własnoręczną H. Loewa: *A. obscurata* Mg, Schin i datą 27/VII, z uwagą, że od *A. lucorum* najlepiéj odróżnić, bacząc na szerokie czoło u *obscurata.*

Zapładniacza figury nie podaję, nie miałem bowiem pozwolenia na jego ekstyrpacyją.

11. A. obscuratoides ♂ nov. spec. [2]).

A. obscuratae valde similis, sed minor; oculi dense hirti; fronte magis prominente, setis dorsocentralibus externis ponesuturalibus tribus, setis abdominalibus segmentalibus discoidalibus seria unica in tertio et quarto segm. abdominis. Tibiis intermediis retro invenitur seria unica setarum (3—4); parte interiore tibiarum posticarum reperitur seria unica setarum, ex plurimis setis composita, quae dispositae sunt in $^1/_6$—$^1/_4$ *parte superiore usque ad* $^3/_4$ *inferiorem. Caeterum simillima A. obscuratae.* Long. 6—7 *mm.*

---

[1]) W dyjagnozie *A. obscuratae*, Zetterstedt wspomniał: „*seta distincte plumata, oculi tenuiter hirti*", co jest zupełnie zgodne z typem Loewa, ale czy zgodne z typem Meigena?

[2]) Z góry przyznaję się do grzechu, który zresztą bardzo wielu popełniło, dodania do przymiotnika łacińskiego, zakończenia greckiego; wyraz tak utworzony jest przez wszystkich naturalistów zrozumiały, najlepiéj rzecz oddaje i nie da się innym zastąpić; jest on także hybrydem *sui generis*, a czyż w naturze mało mamy hybrydów?

Nadzwyczaj podobna do *A. obscurata* Mg, lecz nieco mniejsza i czoło nieco więcéj wystające, szczeciny pokrywające ciało są delikatniejsze i krótsze, oczy gęściéj żółto-brunatno uwłosione, lecz oddalenie wzajemne oczu u 2 okazów zupełnie jak u poprzedniego gatunku, u 1-go okazu z gubernii Mohylewskiéj „o. subcontigui"; różki, szczecina różkowa, listewki twarzowe i policzki, jak u *A. obscurata.*

Szczecin czołowooboczowych 6—7.
„ plecowośrodkowych z. 5 (pozaszwowych z. 3).
„ barkowych 2.
„ śródbocznych 5 i kilka małych.
„ piersiobocznych 4.
„ tarczkowych 6.

Odwłok podłużny, prawie stożkowato-podłużny; na 2-m p. szereg niekompletny szczecin, na 3 i 4-ym pierścieniu po 1 szeregu szczecin pleszkowych (u *obscurata* na 4-ym pierśc. są 2 szeregi takich szczecin).

Uszczecinienie *ud* jak u *A. obscurata*; na powierzchni tylnéj *goleni środkowych*—3 do 4-ch szczecin, w jednym podłużnym szeregu stojących, 1-a powyżéj środka (téj brak u 1-go okazu), 2-a w środku, następne poniżéj.

Golenie tylne. Szcz. *zewnętrzno-przednie*: 4—5 (rzadziéj 3, jak np. u okazu z gub. Mohyl.) tęgie, zaczynają się nieco powyżéj środka goleni i dochodzą do jéj wierzchołka. Sz. *zewnętrzno-tylne*: 2 tęgie, jedna nad, druga poniżéj środka goleni. Sz. *wewnętrzne*: poza brzegiem przednim powierzchni wewnętrznéj, 1 szereg kilkunastu sztywnych szczecinek miernie długich, skierowanych ku dołowi i nawewnątrz (jak u *A. lucorum*), zaczynający się od $^1/_6$—$^1/_4$ górnéj części goleni i dochodzący do $^3/_4$ cz. dolnych. *Ostrogi* niema.

Skrzydła są nieco ciemniejsze niż u *A. obscurata*, żółtawo brunatne; ujście ż. łokciowéj znajduje się nieco przed wierzchołkiem skrzydła; stosunek odcinków ż. pleszkowéj = 1 : 2; odcinek ż. tylnéj prawie równy szczeblikowi tylnemu; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny mocno esowato zgięty; oba szczebliki lekko brunatno żółtawo obrzeżone.

Zresztą niczem innem (może zapładniaczem?) nie różni się od *A. obscurata*.

Zapładniacz. T. III, fig. 5, 7 z góry, 6, 8 z boku.

Cęga górna podobna nieco do *lucorum*, formy kwadratowéj, z przodu pokryta szczecinami; rozdzielona podłużnie na dwie połowy (u okazu z gub. Mohyl. nierozdzielona) ściśle do siebie przylegające, lub też nieco oddzielone i złączone od przodu i dołu chitynowym łącznikiem; wycięcie przednie (łączące się ze szczeliną tylną) jest bardzo głębokie i ostrokątne, tylne dość krótkie, ostrokątne; 2 wyrostki tylne krótkie, wąskie; kąty tylne zewnętrzne i zagłębienia tylne jak u *lucorum*. Cęgi dolne krótkie, u góry łukowato wycięte.

Posiadam 3 okazy ♂; 2 z Ciechocinka (saliny na Kujawach, blisko Torunia), złowione w Lipcu i na początku Września; 1 okaz stanowiący wybitną odmianę z gubernii Mohylewskiéj, ze wsi Zaczernie, w pocz. Lipca.

A. obscurata i *A. obscuratoides* podobne są do *A.* „*Spilogaster*" *quadrum*; u ostatniéj oczy są „*subcohaerentes*" i znacznie rzadziéj i krócéj uwłosione, przytem uszczecinienie środkowych i tylnych goleni jest odmienne; barwa ciała u *A.*

quadrum jest znacznie jaśniejsza, więcéj żółtawo-popielata, odwłok wysmuklejszy i bardziéj koniczny, skrzydła jaśniejsze, blado-żółtawe, szczeblik tylny nieco mniéj zgięty; stosunek odcinków żyłki 4-éj i 5-éj jak u *A. obscurata*; golenie żółte, gdy u poprzednich dwu gatunków nogi całe są czarne; u *A. quadrum—s. humerales* 3, *s. ponesuturales ext.* 4 (u *A. obscurata* 4, u *obscuratoides* 3); na 2-m pierścieniu odwłoka niema (większych) szczecin pleszkowych, na 3-im i 4-ym po 1 szeregu (na 4-ym szereg szczecin nieregularnie ustawionych). Obadwa gatunki (lecz najbardziéj *A. obscuratoides*) są również podobne do *Myospila meditabunda*, ostatnia jednakże, nienależąca już do rodziny *Anthomyidae*, różni się użyłkowaniem skrzydeł.

12. A. Wilhelmi ♂ ♀ nov. spec.

dispar Ztt, *Zetterstedtii* Schn.

A. Wilhelmi można załączyć do grupy „*Spilogaster*"; z wejrzenia, wielkości i wielu innych cech nadzwyczaj podobna do *A. dispar* Fall (=*nivalis* Ztt); długość ciała 6 *mm*. Potylica bardziéj wypukła niż u *dispar* Fall (=*nivalis* Ztt), czoło mało wystające, oczy u ♂ prawie nagie, zaledwie u dołu nieco omszone (*subpubescentes*), u ♀ zupełnie nagie; u ♂ zbliżone, tak jak u *A. dispar* Fall; różki dość krótkie (krótsze niż u *dispar* Fall), kończą się nieco poniżéj połowy twarzy, 3-ci członek 2 razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa u ♂ prawie pierzasta (*subplumata*), u ♀ wyraźnie omszona; kąty dolne listewek twarzowych dosyć wystające, policzki miernie szerokie (jak u *dispar* Fall), u ♀ dość wąskie, o połowę węższe niż u ♂.

Szczecin czołowooboczowych 10 (bardzo długie).
„ barkowych 2; plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych 4).
„ śródbocznych 4 większe, piersiobocznych 2 większe.
„ tarczkowych?

Odwłok u ♂ prawie stożkowaty, u ♀ podłużno-jajowaty; 4 czarne kwadratowe plamy na odwłoku u ♂ (po dwie na 2-im i 3-im p.) są wyraźniejsze, aniżeli u *dispar* Fall, z powodu, że są czarniejsze i odbijają wyraźniéj od jaśniejszego tła odwłoku: na 2-im pierścieniu są duże i znacznie większe od tylnych, kwadratowe; na 3-im są długie, prostokątne, o połowę węższe od poprzednich i tak samo, jak te ostatnie są ku sobie nieco ukośnie zwrócone, tak, że kąty przednie ich są bardziéj zbliżone od tylnych; powstaje stąd na środku odwłoka wyraźna jasnopopielata smuga, rosszerzająca się nieco ku brzegom tylnym 2-go i 3-go pierścienia, bardzo wąsko szarawo obrzeżonym; u jedynego ♀ okazu, pochodzącego ze Szwecyi (ze zbioru Kowarza, z kartką Zetterstedta), plam na odwłoku niema, a tylko mieniące się miejsca.

Na 2-m, 3-m i 4-ym p. odwłoku: po 1 szeregu szczecin pleszkowych.

Uszczecinienie *ud przednich* i *tylnych* jak u *dispar* Fall.

Na brzegu górnym *ud środkowych*, szereg bardzo krótkich szczecinek, schodzących na powierzchnię przednią; na brzegu dolnym 2 całkowite szeregi szczeci-

nek, przedni złożony z krótkich szczecinek włosowatych, tylny rozłożony na całym brzegu dolnym, składa się z kilkunastu (10—12) długich i tęgich szczecin.

Na stronie zewnętrznéj *goleni środkowych*—1 szczecina poniżéj środka goleni; na stronie tylnéj—2 szczeciny, 1-a powyżéj środka, 2-a w środku; na stronie wewnętrznéj—1 szczecina poniżéj środka.

Golenie tylne. S. *zewnętrzno przednich* 3 (1-a powyżéj środka, dwie zbliżone do siebie, poniżéj środka goleni).

S. *zewnętrzno-tylne*—dwie, 1-a nad, 2-a pod środkiem goleni.

Ostrogi niema.

Szalki i *przeźmianki* jak u *dispar* Fall.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona małym kolcem; ż. łokciowa kończy się tuż przed wierzchołkiem skrzydła; odcinki ż. pleszkowéj =1 : 2; odcinek ż. tylnéj krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny w środku dość znacznie zgięty, bardziéj niż u *A. dispar* Fall.

Skrzydła i żyłki ich brunatnawo naleciałe, jak u *dispar*, lecz w mniejszym stopniu, więcéj brunatnawo-żółte.

Zapładniacza nie ekstyrpowano.

Porównałem 2 okazy (♂ i ♀) ze zbioru Kowarza, pochodzące ze Szwecyi, opatrzone własnoręcznemi kartkami Zetterstedta.

Uwaga. *A. dispar* Fall, *Wilhelmi* Schn, *obscurata* Mg i *obscuratoides* Schn, z wejrzenia bardzo są podobne do siebie i do *A. lucorum* Fall; dwie pierwsze już na pierwszy rzut oka różnią się od *lucorum* wielkością ciała (są znacznie mniejsze), kształtem i wielkością plam na odwłoku, a wszystkie cztery odmiennem zbliżeniem się oczu, uszczecinieniem tylnych goleni i t. p., u *A. dispar* Fall, szczecinki na zewnętrznéj i wewnętrznéj stronie *goleni tylnych* (jak wogóle w grupie *A. longipedis*) są bardzo długie i włosowate, u *A. Wilhelmi* na stronie zewnętrznéj goleni tylnych jest tylko kilka krótkich szczecin, na wewnętrznéj stronie wcale niema szczecin; u *A. obscurata* Mg, na stronie zewnętrznéj goleni szczecinki jak u *A. Wilhelmi*, na stronie zaś wewnętrznéj jest tylko kilka szczecin rozłożonych od podstawy aż do środka goleni; u *A. obscuratoides* Schn, na stronie zewnętrznéj goleni są szczecinki nieco liczniejsze (co do ilości, mniéj więcej jak u *lucorum*) niż u dwu ostatnich gatunków, lecz również krótkie, szczecinki zaś na stronie wewnętrznéj rozłożone są prawie tak, jak u *A. lucorum*, na przestrzeni od $^1/_4$ cz. górnéj, do $^3/_4$ cz. dolnych goleni; u *dispar* Fall są bardzo długie i liczne szczecinki na *powierzchni przedniéj* goleni tylnych, czego żaden z wyżéj wymienionych gatunków nie posiada; wszystkie, oprócz *A. Wilhelmi*, posiadają najmniéj 3—4 szczecin na stronie tylnéj *goleni środkowych*, stojących w pojedyńczym (lub podwójnym, np. u ♂ *A. obscurata* Mg) szeregu, gdy u *A. Wilhelmi* są tylko 2 szczeciny na stronie tylnéj goleni środkowych; *A. Wilhelmi* posiada jeszcze po jednéj szczecinie na stronie wewnętrznéj i zewnętrznéj goleni środkowych, gdy u reszty wymienionych gatunków niema odpowiednich szczecin. U *lucorum* oczy u ♂ są przylegające, rzadziéj ściśle przylegające, u *obscurata*, *obscuratoides*, *dispar* i *Wilhelmi*: oczy są zbliżone (u 1 okazu *obscuratoides* z gubernii Mohylewskiéj „*oculi subcontigui*"), lecz u dwu ostatnich gatunków więcéj zbliżone, aniżeli

u dwu poprzedzających; u *obscurata* ♂ oczy są dość rzadko i krótko uwłosione, u *Wilhelmi* tylko omszone, u reszty gęsto uwłosione; u *Wilhelmi* jest „Arista *subplumosa*", u ♀ „*pubescens*"; u *lucorum* różki są długie, u *Wilhelmi* krótkie, u reszty miernie długie; u *lucorum* są 3 szczeciny barkowe, u reszty 2—3; u *obscuratoides* i *dispar* są po 3 sz. pozaszwowe zewnętrzne, u reszty po 4; u ♂ *lucorum* odwłok jest podłużnie jajowaty, u reszty prawie stożkowaty i stożkowato podłużny; u *lucorum* i *obscurata* są 2 szeregi szczecin pleszkowych na 4-ym pierścieniu odwłoka, gdy u reszty wspomnianych gatunków tylko po jednym; u *dispar* Fall stosunek odcinka przedostatniego żyłki pleszkowéj do jéj odcinka końcowego, ma się jak 1 : $2^1/_4$: 3, gdy u reszty pozostałych *najwyżéj* jak 1 : 2; u *A. Wilhelmi* odcinek końcowy ż. tylnéj jest znacznie krótszy od szczeblika tylnego, gdy u pozostałych prawie równy co do długości.

Zapładniacze u *lucorum, obscurata* i *dispar* są dosyć podobne. U *dispar* Fall i *Wilhelmi* Schn 4 plamy na odwłoku są duże, zajmują całą długość pierścieni i są kwadratowe, kańczaste, gdy u *lucorum* Fall, *obscurata* Mg i *obscuratoides* Schn, plamy są znacznie mniejsze, okrągławe i najczęściéj o mniéj wyraźnych konturach.

IV. Grupa A. longipedis.

13. A. dispar Fall ♂.

nivalis Zett.

Potylica dość płaska, czoło miernie wystające (bardziéj niż u *lucorum*), oczy u ♂ gęsto uwłosione, zbliżone tak jak u *A. Wilhelmi*, lecz bardziéj aniżeli u *obscurata* i *obscuratoides* (rozdzielone są dość szeroką, czarną linijką). Różki miernéj długości, dochodzą do $^3/_4$ cz. dolnych twarzy; 3-ci członek $2^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych; szczecinka różkowa długo lecz rzadko pierzasta, policzki miernie szerokie, niekiedy zaś dość wąskie; dolne kąty listewek twarzowych wystające.

Szczecin czołowooboczowych 8—9; s. barkowych 2—3; s. plecowośrodkowych zewnętrznych 5 (3 pozaszwowych); s. śródbocznych 4 większych i kilka mniejszych; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8 (4 większe).

Odwłok prawie walcowato-podłużny („*subcylindrico oblongum*"); na bokach 2-go pierścienia kilka dłuższych szczecin; na 3 i 4-ym pierścieniu po 1 szeregu sz. pleszkowych.

Cztery plamy na odwłoku *duże*, brunatne, takiéj wielkości jak u *A. Wilhelmi*, zaczynają się prawie od przedniego brzegu pierścieni (2-go i 3-go) i dochodzą aż do tylnego ich brzegu, z przodu zatem każdéj plamy jest wąski pasek białawo-szarawy, należący do tła odwłoku (u *A. Wilhelmi* plamy zaczynają się od przedniego brzegu pierścienia i dochodzą prawie do tylnego brzegu,—zatem jasny, wąski rąbek znajduje się z tyłu plamy; tylna para plam jest również prawie kwadratowéj formy, małoco węższa od przedniéj; po bokach odwłoka ciemne plamiaste refleksy przedstawiają się w postaci nieokreślonych plam).

Uda przednie: na stronie tylnéj jest szereg szczecin i szczecinki włosowate; na brzegu górnym *ud środkowych* niema szczecin; na powierzchni przedniéj szczecinki; na brzegu dolnym 3 szeregi szczecin i szczecinek włosowatych, z których *przedni* składa się z kilkunastu dość długich włosowatych szczecinek; *średni*—z krótkich szczecinek włosowatych, *tylny*—z kilku (4—5) tęgich, dość długich szczecin w połowie nasadowéj uda, skierowanych ku dołowi i tyłowi; *uda tylne*: prócz zwykłych szczecin na brzegu górnym i dolnym (ostatnie są długie), jest jeszcze drugi szereg włosowatych krótkich szczecinek na brzegu dolnym.

Golenie średnie: 4—5 szczecin (niekiedy 3) na stronie tylnéj, górna największa, ponad środkiem, reszta poniżéj.

Golenie tylne. S. *zewnętrzno-przednie* rozmieszczone od $^1/_4$ cz. górnéj aż do wierzchołka, 7—8 (u jednéj odmiany 4) bardzo długich włosowatych, lecz dość tęgich szczecin, skierowanych nazewnątrz, ku przodowi i dołowi; s. *zewnętrzno-tylne*: 2 tęgie szczeciny, o połowę krótsze od poprzednich; 1-a w środku goleni, 2-ga poniżéj. *S. wewnętrzno-przednie*, skierowane nawewnątrz, ku przodowi i dołowi: 1 szereg gęstych, bardzo długich (10—12) włosowatych lecz dość tęgich szczecin (tak długich jak s. zewnętrzno-przednie), rozmieszczonych jak te ostatnie. *S. przednie*: kilkanaście szczecin (u jednéj odmiany 5—6) bardzo długich i cienkich, rzęsowatych, rozmieszczonych jak szczeciny zewnętrzno-przednie i wewnętrzno-przednie. *Ostrogi* niema.

Szalki białawo żółte; przeźmianki żółte.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona długim kolcem; ż. łokciowa kończy się nieco przed wierzchołkiem skrzydła; stosunek odcinków żyłki pleszkowéj $= 1 : 2^1/_4 : 3$; odcinek końcowy ż. tylnéj prawie równy szczeblikowi tylnemu; szczeblik środkowy stoi nazewnątrz lub nieco nawewnątrz albo wprost ujścia ż. podramiennéj i nazewnątrz środka komórki pleszkowéj; szczeblik tylny w środku miernie zgięty. Nasada i przedni brzeg skrzydła brunatne; wszystkie żyłki prócz końcowych odcinków ż łokciowéj i pleszkowéj, brunatnawo obwiedzione.

Zapładniacz. T. III fig. 9 z góry, 10 z boku.

Cęga górna podobna bardziéj do cęgi u *marmorata* aniżeli u *lucorum*, kwadratowa, z przodu nieco szersza i uwłosiona; wycięcie przednie ostrokątne, dość głębokie; szczelina tylna dość krótka (jak u *lucorum*); dwa wyrostki tylne wewnętrzne długie, tworzą wąskie wydłużone brodawki; kąty tylne zewnętrzne wydłużone w postaci dwu grubych, dość długich i nieco śpiczastych brodawek; wierzchołki ostatnich stoją powyżéj brodawek wewnętrznych; zagłębienia tylne głębokie, ostrokątne. Cęgi dolne u góry lekko łukowato wycięte.

Porównano 3 okazy; 1 okaz ♂ złowiony dnia 17 Maja 1864 r., w gubernii Mińskiéj, przez ś. p. Jana Wańkowicza; 2-gi ok. ♂ w okolicach Lublina; 3-ci ok. ♂ w okolicach Kalisza; dwa ostatnie okazy stanowią dwie odmiany.

2-ga odmiana A. dispar. Wielkość 5*mm*. Policzki dość wąskie; szczecin czołowooboczowych 6—7, s. barkowych 3; 4 plamy czarno brunatne na odwłoku, bardzo wyraźnie ograniczone, na 2-im pierścieniu duże, kwadratowe, zajmują całą długość pierścienia; na 3-m p. mniejsze, trapezowe, prawie trójkątne, wierzchołkiem nie dochodzą do przedniego brzegu pierścienia.

Na *goleniach środkowych* 3 szczeciny tylne; na *goleniach tylnych* — 4 szczeciny zewnętrznoprzednie, bardzo długie, włosowate; 2 szczeciny zewnętrznotylne; 9—11 s. wewnętrznych, bardzo długich, włosowatych; 5—6 s. przednich, bardzo cienkich, krótszych od poprzednich.

Szczeblik środkowy stoi nieco na *wewnątrz* ujścia ż. podramiennéj, tuż poza środkiem komórki pleszkowéj, stąd stosunek odcinków ż. pleszkowéj = 1 : 2¹/₄.

W okolicach Lublina pod Bychawą, złowiony w pierwszéj połowie Sierpnia przez E. Majewskiego.

3-a odmiana. Wielkość 6,5*mm.* Policzki miernie szerokie, szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj; stosunek odcinków żyłki pleszkowéj = 1 : 2¹/₄; zresztą zgodny z gatunkiem typowym. Złowiony w Czerwcu, w okolicach Kalisza (Błaszki) przez F. Osterloffa.

Zapładniacze obu tych odmian nie różnią się niczem od gatunku typowego.

14. A. longipes Ztt ♂ ♀.

Czoło mało wystające, oczy przylegające, lecz niekiedy prawie przylegające, (np. u wszystkich okazów Białoruskich); u ♂ gęsto uwłosione, u ♀ nagie; różki krótkie, kończą się nieco poniżéj połowy twarzy, 3-ci członek 2 razy dłuższy od nasadowych, szczecina wyraźnie długopierzasta, listewki twarzowe w środku wygięte, dolne kąty ich nieco wystające; policzki dość wąskie, lecz stosunkowo szersze niż u *A. semicinerea* Wied.

Szczecin czołowooboczowych 13—14 u ♂; 6—8 u ♀.
„ barkowych 2; s. śródbocznych 7—8; s. piersiobocznych 3—4 od tyłu, 1 z przodu.
„ plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. tarczkowych 6.

Na 2-im pierścieniu odwłoka 1 szereg niekompletny sz. pleszkowych, na 3-m p. 1 szereg całkowity; na 4-m p. u ♂ 2 lub 3 szeregi szczecin; u ♀ 1 szereg.

Odwłok u ♂ prawie walcowato-podłużny, u ♀ jajowato-podłużny.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich* 1 szereg szczecin i szczecinek włosowatych, dość długich; na brzegu górnym połowy nasadowéj *ud środkowych* u ♂ kilkanaście szczecin dość długich, skierowanych ku górze i przodowi. Na brzegu dolnym 2 szeregi dość rzadkich szczecin i szczecinek włosowatych dość krótkich, skierowanych ku przodowi, dołowi i tyłowi. Na brzegu górnym *ud tylnych* szereg całkowity tęgich szczecin miernéj długości, skierowanych ku przodowi; na części górnéj powierzchni tylnéj u ♂, szereg włosowatych długich szczecinek, skierowanych ku tyłowi; na całym brzegu dolnym u ♂ długie szczecinki włosowate, skierowane ku dołowi i nieco ku tyłowi i od ¹/₃ części nasadowéj do wierzchołka uda szereg tęgich szczecin, bardzo długich, skierowanych ku dołowi i nieco ku przodowi.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich,* powyżéj ich środka: u ♂ 2 lub 3 (rzadziéj 1) [1]) szczeciny, skierowane nieco nazewnątrz, u ♀ 1 szczecina powyżéj

[1]) Np. okazy ♂ z Zakopanego, mają na jednéj goleni 1 lub 2 szczeciny, a na drugiéj 1 lub żadna.

środka goleni; na *stronie tylnéj goleni środkowych*, poczynając od ich środka (lub nieco powyżéj) aż do wierzchołka: u ♂ 1 podłużny szereg, złożony z 3-ch dłuższych szczecin i niekiedy jeszcze dwu krótszych między niemi; u ♀ zaś są tu dwa szeregi podłużne szczecin: *tylno-zewnętrzny*—składa się z 2 lub 3 szczecin, skierowanych nazewnątrz i ku tyłowi i zaczyna się powyżéj lub też poniżéj środka goleni—i *tylno-wewnętrzny* (t. j. bliższy linii środkowéj owadu aniżeli rzęd poprzedni) złożony z 4—5 szczecin, z których pierwsza nad środkiem goleni, 2-ga w środku lub poniżéj.

Golenie tylne. U ♂ szereg szczecin *zewnętrzno-przednich* bardzo długich, włosowatych, dość rzadko ułożonych (7—8 s.), skierowanych ku przodowi i nazewnątrz; zaczyna się powyżéj środka goleni i nie dochodzi do wierzchołka; u ♀ są tylko 2 lub 3 tęgie, dość krótkie szczeciny zewnętrzno-przednie, dość blisko siebie stojące, z których górna w środku goleni; szereg szczecin *zewnętrzno-środkowych* (między szeregiem przednich a tylnych szczecin, na stronie zewnętrznéj goleni), dość krótkich i stojących na wysokości poprzedniego szeregu; powyżéj nich jest szereg krótkich włosowatych szczecinek, skierowanych ku dołowi; dwie tęgie szczeciny *zewnętrzno-tylne* u ♂, poniżéj środka goleni, skierowane ku tyłowi i nazewnątrz; u ♀ 3—4, rzadziéj do 6-iu i są nierównéj wielkości; 2—3—4 są bardzo tęgie i długie i najczęściéj tak rozłożone, że jedna lub dwie większe stoją nad środkiem goleni, reszta poniżéj.

Na stronie wewnętrznéj: szereg szczecin *wewnętrzno-przednich*, składający się z 11—13 szczecin bardzo długich, włosowatych, skierowanych nawewnątrz i nieco ku przodowi, rozłożonych od $^1/_3$ cz. górnéj goleni i niedochodzących do wierzchołka; na całym *brzegu tylnym* powierzchni wewnętrznéj szereg bardzo krótkich włosowatych szczecinek, skierowanych ku dołowi, w części górnéj goleni dłuższych (s. *wewnętrzno-tylne*).

Na *stronie przedniéj* u ♂: od $^1/_3$ części górnéj goleni aż prawie do wierzchołka, 1 szereg, złożony z miernie długich i gęsto ułożonych szczecinek włosowatych, skierowanych ku przodowi i nawewnątrz.

Na *brzegu tylnym* u obu płci: 1 długa ostroga, nieco powyżéj granicy $^3/_4$ cz. górnych z $^1/_4$ dolną, skierowana ku tyłowi i nieco nawewnątrz.

Skrzydła. Ż. łokciowa kończy się ściśle u wierzchołka skrzydła; stosunek dwu odcinków końcowych ż. pleszkowéj$=1:2^1/_2$ u ♂; $1:2$ lub $1:1^3/_4$ u ♀; odcinek końcowy ż. tylnéj u ♂ krótszy od szczeblika tylnego, u ♀ ostatniemu co do długości równy; szczeblik środkowy stoi wprost ż. podramiennéj, szczeblik tylny zupełnie prosty.

Zapładniacz. T. IV, fig. 31 z góry, 32 z boku.

Cęga górna krótko-prostokątna, prawie kwadratowa, z przodu bardzo lekko łukowato wycięta; brzegi boczne wygięte łukowato; szczelina tylna bardzo krótka, 2 wyrostki tylno-wewnętrzne bardzo małe, kąty tylne zewnętrzne wydłużone, wierzchołki ich nieco zaokrąglone. Cęgi dolne lekko łukowato u góry wycięte.

Porównałem 30 okazów, 16 ♂ i 14 ♀, w téj liczbie 7 ok. ♂ z gub. Mohylewskiéj (wieś Zaczernie, Wiszniak, las Horbowski), złowionych w Czerwcu; 1 okaz ♂ z Marienbadu (Czerwiec); 8 okazów ♂ i 14 ♀ z Tatrów (wieś Zakopane, w Lipcu); ostatnie złowione przez młodego entomologa Wład. Wrześniowskiego.

15. A. variabilis Fall ♂.

Mniejsza od *A. longipes* i znacznie jaśniejszéj barwy z powodu jasnego nalotu na całem ciele.

Czoło mało wystające, oczy ściśle przylegające, u ♂ gęsto uwłosione; różki i szczecina różkowa jak u *longipes*; policzki wąskie (jak u *A. semicinerea*), znacznie węższe niż u *longipes*; listewki twarzowe w środku wygięte, dolne ich kąty nieco wystające.

Szczecin czołowooboczowych 8 - 9; s. barkowych 2; s. śródbocznych 5—6.
„ piersiobocznych 4 od tyłu, 1-a z przodu; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych 4).
„ tarczkowych 4 (większych, z których 2 końcowe i 2 brzeżne).
„ pleszkowych na 2-im, 3-im i 4-ym pierścieniach odwłoka po 1-ym szeregu szczecin (na 2-im niekompletny).

Odwłok u ♂ prawie walcowato-podłużny; czarna środkowa smuga na odwłoku bardzo wąska, mniéj widoczna niż u *longipes*.

Uszczecinienie nóg nadzwyczaj podobne do uszcz. u *longipes*, szczeciny jednakże są stosunkowo krótsze i mniéj gęsto rozłożone. Na tylnéj powierzchni *ud przednich* 1 całkowity podłużny szereg szczecin; na górnym brzegu połowy nasadowéj *ud środkowych*—szereg rzadkich długich szczecin (9—12) skierowanych ku górze i przodowi, bliżéj nasady uda dłuższych i stojących tu w zdwojonym szeregu; na całym brzegu dolnym jest rzadki szereg, złożony z kilkunastu szczecin, o połowę krótszych od górnych, a prócz nich jeszcze drugi szereg krótkich szczecinek włosowatych.

Na całym brzegu górnym *ud tylnych* szereg miernie krótkich szczecin, skierowanych ku przodowi, nazewnątrz i nieco ku górze; w górnéj części powierzchni tylnéj szereg szczecinek włosowatych miernie długich, skierowanych ku tyłowi, dołowi i nieco nazewnątrz. Na całym brzegu dolnym *od przodu* — szereg kilkunastu długich, tęgich szczecin; *od tyłu*—szereg krótszych szczecinek włosowatych.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich*, powyżéj środka: 1 szczecina skierowana ku tyłowi i nieco nazewnątrz; w części tylnéj *goleni środkowych*: 3 szczeciny (u *longipes* najczęściéj do 5-iu), z których 1-a stoi powyżéj środka goleni i dwie do siebie zbliżone, poniżéj środka.

Uszczecinienie *goleni tylnych* podobne jak u *A. longipes*, lecz rzadsze i szczecinki krótsze.

S. *zewnętrzno-przednie*: 1 szereg włosowatych s. (6—7) skierowanych nazewnątrz i ku przodowi, zajmujących $^1/_3$ cz. środkową goleni, krótszych niż u *longipes*; dwie tęgie sz. *zewnętrzno-tylne*, jedna powyżéj, druga poniżéj środka goleni.

S. *wewnętrzno-przednie* zajmują przestrzeń nieco powyżéj środka goleni, aż prawie do wierzchołka ostatniéj; szereg ten składa się z 7—9 szczecin włosowatych, skierowanych nawewnątrz i nieco ku przodowi; równe co do długości szczecinom zewnętrzno-przednim; s. *wewnętrzno-tylne*: na całym brzegu powierzchni wewnętrznéj goleni; są to bardzo krótkie i skierowane ku dołowi szczecinki. Na *stronie przedniéj* goleni, a mianowicie na jéj $^1/_3$ cz. środkowéj: szereg gęstych szczecin dość krótkich, skierowanych ku przodowi.

Na *brzegu tylnym* 1 długa ostroga, na granicy $^2/_3$ cz. górnych z $^1/_3$ dolną.

Skrzydła. Stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj $=1:2^3/_4:3$; odcinek końcowy ż. tylnéj bardzo mało krótszy od szczeblika tylnego, prawie równéj długości; zresztą jak u *A. longipes.*

Zapładniacz bardzo podobny do *A. longipes* i *zupełnie podobny* do *A. hirsutula* var. (Zob. rys. zapładniacza téj ostatniéj, T. IV, fig. 27 z góry, 28 z boku).

Porównałem 2 okazy; 1 okaz złowiony w Karlsbadzie, d. 24 Czerwca 1871 (ze zbioru F. Kowarza), 2-i w Graeffenbergu, na Szląsku austryjackim, w końcu Czerwca 1885, przez D-ra H. Dziedzickiego.

16. A. baicalensis nov. spec. ♂.

Valde similis et affinis A. hirsutulae et longipedi. Oblonga, nigricans; oculis hirtis cohaerentibus, aristis longe et distincte plumatis; thorace nigro, antice in media parte et ad latera grisescente; abdomine cinerascente, sub-cylindrico v. sub-conico, linea dorsali media angusta, interrupta nigra; alis basi squamisque albo-flavis; vena transversa posticali recta; venae discoidalis alarum proportio segmenti penultimi ad ultimum =1 : 2; venae posticalis segmento ultimo multo breviore (fere dimidio) venae transversae posticalis; halteribus luteis; femoribus posticis longitudine abdominis gracilibus leviter curvis; tibiis posticis in medio valde incurvatis, undique erecto-longe pilosis. Long. corp. 6,5—7mm.

Patria: Sibiria orientalis (Chamardaban Ms).

Głowa czarna, potylica płaska, czoło bardzo mało wystające, oczy przylegające i otoczone wąskiemi srebrzystemi oboczami, o czarnych refleksach, gęsto i długo uwłosione; twarz dość płaska, od dołu prawie niewystająca, ciemno-popielata z czarniawemi odblaskami; policzki dość wąskie (szersze jednak niż u *A. semicinerea*) srebrzyste z takiemiż odblaskami; różki krótkie, czarne, kończą się na środku twarzy, 3-ci członek dwa razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa długo-pierzasta; szczecin czołowooboczowych dolnych od 10 do 12.

Tułów czarny, połyskujący, od przodu (szczególniéj w pośrodku i okolicy barkowéj) i na bokach pokryty nalotem jasno popielatym; szczecin barkowych dwie; szczecin grzbietowośrodkowych zewnętrznych 6, z których 4 poza szwem poprzecznym; tarczka opatrzona 4-ma dużemi szczecinami (2 końcowe i 2 boczne).

Odwłok jasno-popielaty, przy pewnem położeniu jasno-białawo-popielaty, podłużno-stożkowaty (jak u *A. longipes* i *A. hirsutula*); środkowa smuga (*vitta*) na odwłoku czarna, tak wyraźna jak u *A. hirsutula* lecz węższa aniżeli u ostatniéj, przy brzegach pierścieni przerywana, pod tarczką nieco rossze rzona; na 3 i 4-ym pierścieniu po 1 szeregu szczecin pleszkowych.

Nogi smolisto czarne; uda tylne równéj długości z odwłokiem; golenie tylne w pośrodku mocno łukowato zgięte, z wypukłością ku tyłowi zwróconą.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich* 1 całkowity szereg szczecin; na stronie dolnéj *ud środkowych*—całkowity szereg krótkich, dość sztywnych, rzadko ustawionych szczecinek; na brzegu górnym *ud tylnych*: całkowity szereg dość krótkich szczecin; na brzegu dolnym: całkowity szereg długich szczecin, w części wierz-

chołkowéj dłuższych i skierowanych ku przodowi ... dołowi, a prócz tego jeszcze dwa całkowite szeregi długich i bardzo cienkich szczecinek włosowatych, dłuższych w części uda wierzchołkowéj, z których szereg przedni skierowany ku dołowi, tylny ku dołowi i nieco ku tyłowi.

Na powierzchni tylnéj *goleni środkowych*: 3—4 szczeciny, z których górna ponad środkiem goleni, druga w środku.

Uszczecinienie *goleni tylnych* bardzo podobne do uszczecinienia u *A. longipes* i *hirsutula*; na stronie *zewnętrznéj* stoją 3 podłużne szeregi szczecin, zajmujące na goleni mniéj więcéj jednakową i odpowiednią przestrzeń; s. *zewnętrzno-przednie*: tworzą rzadki szereg, złożony z 6—8 bardzo długich włosowatych szczecin, skierowanych więcéj ku przodowi niż nazewnątrz; szereg zaczyna się powyżéj środka goleni i kończy się nieco ponad jéj wierzchołkiem; szereg szczecinek *zewnętrzno-środkowych* do poprzedniego równoległy, składa się z rzadko ustawionych i o połowę aniżeli w poprzednim szeregu krótszych szczecinek, skierowanych nazewnątrz; 1-a lub 2-ie sz. *zewnętrzno-tylne*, skierowane nazewnątrz i więcéj ku tyłowi: jedna duża na środku goleni, mało co krótsza od ostrogi — i niekiedy jeszcze ponad nią druga, krótsza; 1 szereg włosowatych szczecin *wewnętrzno-przednich* (w części przedniéj strony wewnętrznéj), składający się z 11—15 bardzo długich szczecin, skierowanych ku wewnątrz i przodowi, na wysokości goleni odpowiedniéj dwu pierwszym szeregom zewnętrznym, lub też (u 1-go okazu) na całéj stronie wewnętrznéj. Na całym *brzegu tylnym* krótkie, rzęsowate szczecinki, skierowane ku dołowi i 1 długa *ostroga* poniżéj połowy goleni, t. j. na granicy $^2/_3$ górnych z $^1/_3$ dolną, skierowana ku tyłowi i nieco nawewnątrz na tymże brzegu, tuż ponad szczecinami przedwierzchołkowemi stoi 1 dość duża szczecina, skierowana ku tyłowi i nieco nazewnątrz. Na *stronie przedniéj*: szereg szczecinek włosowatych, miernie długich, rozmieszczonych na $^2/_3$ cz. dolnych goleni.

Skrzydła lekko żółtawo naleciałe, u podstawy i z przodu bardziéj żółtawe niż brunatnawe; ż. międzystojna kończy się bardzo małym kolcem; ż. podramienna kończy się przed środkiem skrzydła; ż. łokciowa zakończona ściśle u wierzchołka skrzydła, koniec jéj nie odgięty; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż podramiennéj i poza środkiem (t. j. nazewnątrz środka) komórki pleszkowéj; szczeblik tylny prosty; stosunek długości odcinka przedostatniego ż. pleszkowéj do jéj odcinka końcowego, jak 1 : 2 lub 1 : $2^1/_5$; odcinek końcowy ż. tylnéj bardzo znacznie krótszy (prawie o połowę) od szczeblika tylnego (u *A. hirsutula* równéj długości, u *A. longipes* i *A. semicinerea* tylko nieco krótszy, a u téj ostatniéj często równéj długości).

Szalki białawo żółte; *przeźmianki* żółte.

Zapładniacz. Tab. IV, fig. 29 z góry, 30 z boku.

Cęga górna bardzo podobna do *longipes*, z tą tylko nieznaczną różnicą, że brzeg jéj górny jest mocno kątowato wycięty, brzegi boczne bardziéj łukowato albo beczułkowato wypukłe, wyrostki tylne wewnętrzne cokolwiek dłuższe. Cęgi dolne u góry okrągło wycięte.

3 okazy ♂ złowione przez prof. Benedykta Dybowskiego w Syberyi Wschodniéj, na stokach gór Chamardaban, w pobliżu Bajkału.

Uwaga. A. baicalensis jest znacznie większą od *A. hirsutula* Ztt; oczy u pierwszéj są zbliżone mniéj ściśle, szczecina różkowa jest długo uwłosiona, gdy u *A. hirsutula* tylko kosmata; u *A. baicalensis* jest znacznie więcéj szczecinek czołowooboczowych i na brzegu dolnym ud środkowych niema charakterystycznego szeregu krótkich i grubych szczecinek, jakie są u ♂ *A. hirsutula* (i *semicinerea*); tylne golenie u *A. baicalensis* są mocno łukowato zgięte, a uszczecinienie ich chociaż do *hirsutula* podobne, lecz stosunkowo dłuższe i rzadsze (u *hirsutula* np. niema przedniego szeregu szczecin; u *baicalensis* jest tylko jedna szczecina zewnętrzna, rzadziéj dwie, gdy u *hirsutula* jest cały szereg małych szczecin i t. d.); u *baicalensis* jest 1 ostroga (lub 2-ie, jeżeli za ostrogę poczytamy 1-ną szczecinkę, umieszczoną tuż ponad szczecinami przedwierzchołkowemi, lecz w inną stronę skierowaną aniżeli ostroga), u *hirsutula* 2 lub 3 ostrogi; u *baicalensis* brak tęgiego, sztywnego kolca, znajdującego się u *hirsutula*, u wierzchołka goleni tylnych od przodu. Stosunek odcinków ż. pleszkowéj i tylnéj u obu gatunków jest różny. Odwłok u *baicalensis* jest jasno-popielaty, u *hirsutula* barwy jerzynowéj (*caesius*) lub szarawo-popielato-żółtawéj. Zapładniacze u obu gatunków bardzo są do siebie podobne.

Od *A. longipes* i *variabilis*, do których również jest bardzo podobną, jest mniejszą, mniéj połyskującą i znacznie jaśniejszą z powodu białawego nalotu na tułowiu i odwłoku; stosunek długości odcinków końcowych ż. pleszkowéj u *baicalensis* 1 : 2 (lub $2\frac{1}{5}$), u *longipes* 1 : $2\frac{1}{2}$ do 1 : $2\frac{3}{4}$, u *variabilis* najczęściéj 1 : 3. Odcinek końcowy ż. tylnéj znacznie krótszy niż u *longipes* i *variabilis*.

U *longipes* ♂ na stronie zewnętrznéj goleni przednich są 3 szczeciny (rzadziéj 2—1 lub 0), u *variabilis* 1 szczecina, u *baicalensis* niema szczecin; u *baicalensis*, oprócz 1-éj ostrogi, skierowanéj jak zwykle ku tyłowi i nawewnątrz, jest jeszcze na brzegu tylnym goleni tylnych, jak powyżéj wspomniano, 1-a szczecina, skierowana ku tyłowi i nazewnątrz; téj ostatniéj brak u *longipes* i *variabilis*;— uszczecinienie goleni tylnych u wszystkich trzech wspomnianych gatunków, chociaż jest podobne, lecz w szczególach różne.

17. A. hirsutula Ztt ♂.

Z wielu względów (np. kształtu i uszczecinienia ciała, formy zapładniacza etc.) spowinowacona z *A. semicinerea, longipes, variabilis* i *baicalensis*. Z wejrzenia podobna do *A. longipes*, lecz prawie o połowę od niéj mniejsza. Kształt głowy, czoło, twarz, zbliżenie gęsto uwłosionych oczu u ♂, zupełnie jak u *A. semicinerea* Wied; różki bardzo mało krótsze niż u ostatniéj, dochodzą nieco poniżéj połowy twarzy, 3-ci członek dwa razy dłuższy od nasadowych; szczecinka różkowa jeszcze krócéj pierzasta, aniżeli u *semicinerea* i można ją określić jako „*arista breviter sub-plumata s. distincte (longe) pubescens*". Listewki twarzowe od dołu bardzo mało wystające, policzki wąskie, lecz nieco szersze niż u *A. semicinerea*.

Uszczecinienie głowy, tułowia i odwłoka zupełnie podobne jak u *A. semicinerea* (zob. nast. gatunek), z tym wszakże wyjątkiem, że drobne szczecinki, pokrywające całą powierzchnię górną pierścieni brzusznych u *A. hirsutula*, jakoteż

szczecinki pozaszwowe wewnętrzne na plecach, u obu gatunków słabo rozwinięte i w liczbie nieokreślonéj, są tęższe u *hirsutula* aniżeli u *semicinerea.* Nalot na odwłoku barwy popielato-niebieskawéj (jerzynowéj, *caesius*); dość wąska czarna smuga na środku odwłoka, rosszerza się nieco ku brzegom tylnym 2-go i 3-go pierścienia.

Uszczecinienie *nóg przednich, ud środkowych* i *tylnych,* podobne jak u *A. semicinerea,* brak tylko szeregu szczecin na brzegu górnym *ud środkowych,* na brzegu zaś dolnym tychże w połowie nasadowéj stojące szczeciny są tęższe; prócz tego, szereg szczecinek krótkich, znajdujących się w $^2/_3$ cz. nasadowych uda, składa się z grubszych i nieco dłuższych szczecinek, aniżeli u *A. semicinerea,* przyczem są one nieco zgięte; szczecinki włosowate są również dłuższe; na brzegu dolnym *ud tylnych,* szczeciny są znacznie dłuższe i tęższe niż u *A semicinerea;* rozłożone są one na całym brzegu dolnym, lecz przy wierzchołku uda najdłuższe.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych* jest podłużny szereg, złożony z 4, rzadziéj 3-ch szczecin. Uszczecinienie goleni tylnych zupełnie różne od odpowiedniego u *A. semicinerea* (zob. przy opisie rodzaju *Aricia* w ogólności) i bardziéj zbliżone do uszczecinienia goleni tylnych u *A. baicalensis, longipes* i *variabilis.*

Skrzydła. Ż. międzystojna najczęściéj zakończona bardzo małym kolcem; ż. podramienna kończy się nieco przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się u wierzchołka skrzydła i bieży zupełnie równolegle do pleszkowéj; szczeblik środkowy i stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj zupełnie jak u *semicinerea;* odcinek końcowy ż. tylnéj tak długi jak szczeblik tylny.

Porównano 18 okazów ♂; 16 złowiłem w m. Czerwcu i Lipcu, w gubernii Mińskiéj (w pobliżu wsi Olchówki, 7 wiorst od majątku Zazierze, w lesie sosnowym z trochą świerków, w gęstem podszyciu zielnem) i Mohylowskiéj (wieś Zaczernie); 2 okazy ♂ złapał Dr H. Dziedzicki, na stokach góry Altvater, na Szląsku Austryjackim, 29 Czewca 1885; 2 te okazy stanowią wybitną odmianę *A. hirsutulae;* są one nieco mniejsze od poprzednich (tylko 5*mm,* gdy poprzednie dochodzą do 6*mm*), oczy u nich są mniéj ściśle zbliżone (nie „*arcte cohaerentes*" lecz „*cohaerentes*„), t. j. oddzielone bardzo wąską, czarną linijką, odwłok pokryty nalotem szarawo-popielato-żółtawym, a nie niebieskawym, szczecinki rzęsowate na tylnych goleniach są stosunkowo gęstsze i dłuższe; zapładniacz także bardzo mało się różni od zapładniacza u typowych okazów, zresztą identyczne z okazami typowemi.

Zapładniacz. Tab. IV, fig. 23, 25 z góry, 24, 26 z boku, fig. 27 (var.) z góry, 28 z boku.

Zapładniacz bardzo podobny do *longipes* i *baicalensis;* cęga górna z przodu wycięta jak u *baicalensis,* wyrostki brodawkowate tylne wewnętrzne, tak nieznaczne jak u *longipes,*brzegi boczne mocno łukowato wygięte; kąty tylne zewnętrzne nardziéj wydłużone i zaostrzone aniżeli u *longipes* i *baicalensis.*

U odmiany ze Szląska, cęga górna bardziéj poprzeczno-prostokątna, szczelina tylna nieco dłuższa, kąty tylne zewnętrzne nieco krótsze i więcéj zaokrąglone. Cęgi dolne u góry okrągło wycięte.

Uwaga. Zapładniacz u *A. variabilis* niczem się nie różni od *hirsutula,* mianowicie odmiany Szląskiéj.

18. A. semicinerea Wied, Mg ♂ ♀.

hyalinata Fall.

Potylica dość płaska, czoło bardzo mało wystające, oczy ♂ ściśle przylegające i gęsto uwłosione, u ♀ prawie nagie; smuga czołowa (*vitta fr.*) u ♀ czerwona lub brunatno czerwonawa; różki dość krótkie, kończą się na $^3/_4$ cz. dolnych twarzy, trzeci członek 2—2$^1/_4$ razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa prawie pierzasta; twarz krótka, dość płaska; listewki twarzowe mało wystające; policzki wąskie.

Szczecin czołowooboczowych 5—6; s. barkowych 2; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. śródbocznych 6—7 (między temi 3—4 większe); s. piersiobocznych 4 (3 z tyłu, jedna z przodu); s. tarczkowych 4 (2 przybrzeżne).

Odwłok u ♂ prawie walcowato-podłużny, u ♀ podłużno jajowaty; na 1-m p. 1 szereg niekompletny szczecin; na 3 i 4 pierścieniu u ♂ po 1-ym szeregu szczecin pleszkowych. U niektórych okazów z gubernii Mohylowskiéj, czarne poprzeczne prążki, znajdujące się na tylnéj części każdego pierścienia odwłoka, są dość szerokie i połyskujące, u okazów zaś pochodzących z innych okolic, prążków takowych częstokroć niema, lub też są bardzo wąskie i niekiedy widziane są tylko przy rospatrywaniu w pewnym kierunku; czasami niema także i smugi środkowéj podłużnéj, czarnéj, na odwłoku; ostatnia widzianą bywa u większéj części okazów tylko przy rospatrywaniu owadu od tyłu, przyczem jest bardzo wyraźną; u dwu okazów z góry Altvater na Szląsku czarno-brunatna smuga na grzbiecie odwłoka jest dość szeroką i we wszystkich kierunkach widzialną; tu składa się ona z 3-ch wydłużonych trójkącików (1 na każdym pierścieniu), ku tyłowi każdego pierścienia się rosszerzających i obróconych podstawami ku tylnym brzegom pierścieni; u tych także okazów, czarne, poprzeczne prążki na odwłoku są szerokie, a szczecinki włosowate, znajdujące się na stronie wewnętrznéj tylnych goleni, są znacznie tęższe, aniżeli u wszystkich okazów, pochodzących z innych okolic.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich*, blisko brzegu górnego, jest poprzeczny, całkowity szereg szczecin; na brzegu górnym w $^1/_3$—$^1/_2$ nasadowéj *ud środkowych* szereg gęstych u ♂, rzadkich u ♀ i dość tęgich szczecin; na całym brzegu dolnym: szereg krótkich, grubych, ząbkowatych szczecin u ♂ i oprócz niego, tak u ♂, jak i u ♀: szereg nieco dłuższych od poprzednich, lecz włosowatych szczecinek; oprócz tych szczecinek na brzegu dolnym (a raczéj na powierzchni tylnéj tuż przy brzegu dolnym), w $^1/_4$ cz. nasadowéj *ud środkowych* są jeszcze dłuższe i tęższe szczeciny. Na brzegu górnym *ud tylnych*: w części nasadowéj i wierzchołkowéj uda, są dłuższe szczeciny; na całym brzegu dolnym tychże ud, znajdują się cienkie i krótkie szczecinki włosowate, a tylko w $^1/_3$ cz. wierzchołkowéj są dłuższe szczeciny. Na stronie tylnéj *goleni środkowych*: 3 szczeciny, z których górna powyżéj, 2-ga z rzędu poniżéj połowy goleni; u ♀, prócz ostatnich, jest często jeszcze 1 szczecinka krótka na stronie zewnętrznéj, poniżéj środka goleni. Na stronie zewnętrznéj *goleni tylnych*, od przodu: 5 do 7 szczecin *zewnętrzno-prze-*

dnich u ♂, 3—4 u ♀, nieco ku przodowi skierowanych, czasem dość tęgich; są one rzadko ustawione od $^1/_4$ części górnéj, aż do końca goleni; od tyłu są 2 szczeciny *zewnętrzno-tylne*, 1-a powyżéj, 2-ga poniżéj połowy goleni, z których górna dłuższa; u ♀ obie są tęgie; na stronie wewnętrznéj, w $^2/_3$ cz. górnych goleni u ♂: 1 szereg rzadkich, włosowatych szczecinek (6 do 8) miernéj długości; na brzegu tylnym, a mianowicie na granicy $^2/_3$ cz. górnych z $^1/_3$ cz. dolną, 1 długa ostroga.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona najczęściéj bardzo krótkim kolcem; ż. podramienna kończy się przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się u wierzchołka skrzydła, bieży ona równolegle do ż. pleszkowéj; stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj =1 : $2^1/_2$; odcinek końcowy ż. tylnéj takiéj długości (szczególniéj u ♀) jak szczeblik tylny lub nieco krótszy; szczeblik środkowy stoi nieco nawewnątrz ujścia żyłki podramiennéj; szczeblik tylny prosty.

Zapładniacz. T. IV. fig. 21 z góry, 22 z boku.

Zapładniacz bardzo podobny do zapładniacza u *A. hirsutulae* Ztt i prawie zupełnie identyczny z zapładniaczem *A. hirsutula var.*, z tą tylko jedynie różnicą, że szczelina tylna u gatunku opisywanego jest znacznie (2 lub 3 razy) dłuższą.

Porównano 61 okazów, między któremi 35 ♂ i 26 ♀; okazy te pochodzą z okolic Warszawy (Gocławek, w Maju), Ojcowa, w krakowskiem (Czerwiec), z Ciechocinka (w Czerwcu), z gubernij: Lubelskiéj (wieś Żdżanne, w Czerwcu i Lipcu), Mińskiéj (wieś Zazierze, w Czerwcu) i Mohylowskiéj (wieś Zaczernie, w Czerwcu), jakoteż 2 okazy z góry Altvater, na Szląsku Austryjackim, złowione 29 Czerwca 1885 r.

19. A. umbratica Mg ♂ ♀.

carbo Schin.

Czoło mało wystające, cokolwiek wypukłe; oczy przylegające, u ♂ gęsto uwłosione, u ♀ dość rzadko i krótko uwłosione; różki miernéj długości, dość szerokie, kończą się na $^3/_4$ cz. dolnych twarzy, 3-ci członek $2^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych; szczecina wyraźnie długopierzasta; twarz dość krótka, dolne kąty listewek twarzowych miernie lub nieznacznie wystające; policzki wąskie.

Szczecin czołowooboczowych 5 dużych; s. barkowych 3 (2 duże, 1 krótka); s. plecowośrodkowych 6 (4 pozaszwowe zewn.); s. śródbocznych 4 dłuższe, dwie krótkie; s. piersiobocznych 3 (przednia i tylna dolna mała, tylna górna bardzo długa i tęga); s. tarczkowych 8 (4 duże i 4 małe).

Odwłok u ♂ jajowato-podłużny, u jednego okazu ♂ z gub. Mińskiéj jajowaty, u ♀ jajowaty; na 2-m pierścieniu 1 szereg niekompletny szczecin; na 3 p. 1 szereg; na 4 p. 1 (2?) szereg u ♂ i 1 szereg u ♀.

Nogi. Uszczecinienie *ud przednich* zwykłe; na połowie nasadowéj dolnego brzegu *ud środkowych*: 3—4 długie szczeciny; na brzegu dolnym *ud tylnych*, zamiast całkowitego szeregu szczecin, znajdują się zwykle tylko 4 długie szczeciny w części wierzchołkowéj tego brzegu.

Golenie przednie nagie; na stronie tylnéj *goleni środkowych* — 2 szczeciny, z których górna stoi w środku goleni.

Golenie tylne. Szcz. *zewnętrzno-przednich* 2; są one bardzo krótkie (niekiedy u ♀ tylko jedna s.); obie są zbliżone ku sobie, górna stoi w środku goleni lub poniżéj. Szcz. *zewnętrzno-tylne*: jedna dość długa, w środku goleni; ostrogi niema.

Skrzydła. Ż. międzystojna bez kolca, lub zakończona bardzo krótkim kolcem; ż. podramienna kończy się przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się u wierzchołka skrzydła i zupełnie równoległa do ż. pleszkowéj; stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj = 1 : 2$^1/_2$, rzadziéj 1 : 2$^1/_4$ lub 1 : 2$^3/_4$; u jednéj ♀ = 1 : 2; odcinek końcowy ż. tylnéj krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi ponad $^1/_3$ cz. wewnętrzną komórki pleszkowéj i znacznie nawewnątrz ujścia (u ♀ niekiedy wprost ujścia) ż. podramiennéj; szczeblik tylny zupełnie prosty.

Zapładniacz. T. VII, fig. 67 z góry, 68 z boku; bardzo podobny do zapładniacza u *A.* (*Mydaea*) *urbana* Mg, T. VII, fig. 69, 70, a także nieco do zapładniacza u *Hydrotoea meteorica*, T. VIII, fig. 91, 92.

Cęga górna formy sercowatéj, z przodu szeroka i lekko-łukowato wycięta, w części przedniéj boków wypukła, w tylnéj nagle zwężona w ten sposób, że niema wcale kątów zewnętrznych tylnych, a tylko 2 długie wyrostki brodawkowate wewnętrzne, rozdzielone dość szeroką i miernéj długości szczeliną. Cęgi dolne u góry łukowato wycięte.

Uwaga. Gatunek powyższy najmniéj spowinowacony z grupą *A. longipedis*. Według Meigena i Zetterstedta, kształt odwłoka u obu płci *A. umbraticae* jest jajowaty; określenie to jest w największéj liczbie przypadków niedokładnem, gdyż tylko u ♀ odwłok jest jajowaty, a nawet krótko-jajowaty, u ♂ jest zwykle jajowato-podłużny, b. rzadko krótko-jajowaty; sam Zetterstedt wspomina, że *A. umbratica* jest podobną do *A. longipes* i *A. variabilis*, a tylko odwłok ma więcéj jajowaty aniżeli ostatnie; Schiner także wspomina (chociaż, zdaje się, nie znał *A. umbratica*), że *A. umbratica* Mg jest spokrewnioną z *A. longipes*. Z drugiéj strony, Schiner w opisie swéj *A. carbo* podaje „*Hinterleib kurz eiförmig*"; takim jest rzeczywiście odwłok u ♀ *A. umbraticae*; ponieważ jednak opisy *A. umbraticae* Mg, Ztt i *A. carbo* Schin zgadzają się ze sobą we wszystkich szczegółach, a także w zupełności zastosować się dają do opisanego przezemnie powyżéj gatunku, którego 1 okaz z mego pochodzący zbioru, otrzymałem od F. Kowarza, z dyjagnozą: *A. carbo* Schin,—sądzę, że moje okazy są rzeczywiście *A. umbratica* Mg, Ztt i że ta ostatnia jest identyczną z *A carbo* Schin. P. I. Porczynsky jest tegoż samego zdania.

Porównałem 16 okazów,—11 ♂ i 5 ♀. Długość ciała 4,5*mm* do 5,5*mm*. Pochodzą one z Ciechocinka (20 Sierpnia i w początku Września) i Kujaw (Chodecz, Czerwiec), z gubernii Mińskiéj (Czerwiec) i Mohylowskiéj (Lipiec).

V. Grupa A. Morionis.

20. A. Morio Ztt ♂ ♀.

Dolna część potylicy nieco wypukła; czoło miernie wypukłe, ku przodowi nieco wystające, oczy u ♂ *„subcohaerentes"*, smuga czołowa u ♂ dość wąska, czarna, nie tworzy jednak wąskiéj linijki i jest nieco szersza od otaczającego ją srebrzystego obocza. Oczy ♂ są gęsto i długo uwłosione, u ♀ bardzo krótko i rzadko uwłosione, u góry prawie nagie. Różki krótkie, dochodzą do połowy twarzy, 3-ci członek dwa razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa u ♂ krótkopierzasta, u ♀ wyraźnie omszona. Twarz dość płaska, w części dolnéj u ♂ i ♀ bardzo znacznie ku przodowi wysunięta (jak u *incana* ♂ ♀ i *marmorata* ♀), nie tworzy jednak tak długiego ryjkowatego wydłużenia, jak u *lugubris*; dolne kąty listewek twarzowych zaokrąglone, nie tworzą jednak tak jak u *lugubris* prostego kąta z górnym brzegiem ust, lecz więcéj rozwarty; policzki szerokie, jak u *lugubris*.

1. Głowa w profilu u *A. morio* ♂ ♀, *A. incana* ♂ ♀ i u *marmorata* ♀.
2. Głowa w profilu u *A. lugubris* ♂ ♀.

Szczecin czołowooboczowych dolnych 9—10 długich i kilka krótkich; u ♀ 6—7 długich; s. barkowych 3; s. plecowośrodkowych zewn. 6 (pozaszwowych zewn. 4); s. śródboczne bardzo liczne; s. piersiobocznych 3 (2 z tyłu, 1 z przodu); s. tarczkowych 8 (s. t. przybrzeżnych 6).

Na tułowiu u obu płci są 4 czarne smugi, bardzo wyraźne; przestrzenie między niemi przedstawiają się w postaci 3-ch wyraźnych, dość szerokich (równéj szerokości, z czarnemi smugami) szarawo-białych smug; z ostatnich środkowa jest z przodu mniéj wyraźną niż z tyłu, dwie zaś boczne są bardzo wyraźne; guzy barkowe takiego koloru jak smugi; u ♂ *lugubris* 3 jasne smugi są daleko mniéj wyraźne, aniżeli u *Morio*, są bowiem bardzo wąskie i ciemniejsze, środkowa zaś jest widoczną tylko w części tylnéj; tylko u ♀ *lugubris*, jasne smugi są bardzo wyraźne. Boki tułowia, jak również i odwłok u *Morio* ♂, są bardzo wyraźnie biaława popylone; u *lugubris* ♂ boki są czarne, odwłok brunatnawo-żółto popylony, formy tak jak u *Morio* podłużno-jajowatéj, lecz krótszy. Pierwszy pierścień odwłoka czarny, reszta u ♂ czarna z białawym odblaskiem; u *lugubris* cały odwłok jest jednostajnéj żółtawo-brunatnéj barwy, z jaśniejszemi odblaskami, stosownie do położenia, z wyjątkiem tylko przedniéj, ciemniejszéj części 1-go pierścienia. Na 2-im pierścieniu jest 1 całkowity szereg szczecin pleszkowych; na 3-im pierścieniu 2 szeregi, z których przedni niecałkowity, z małych szczecin złożony, tylny całkowity, z dużych szczecin; na 4-ym pierścieniu u ♂ są 3 szeregi szczecin ustawionych dość nieregularnie, środkowy składa się z największych szczecin.

Nogi. Uszczecinienie nóg przednich u ♂? (brak obu nóg przednich u jedynego ♂ okazu); u ♀ na stronie zewnętrznéj goleni przednich, ponad środkiem: po prawéj stronie 2 szczeciny, po lewéj 1.

W części środkowéj brzegu dolnego *ud środkowych*, od przodu, stoi kilka (4—5) szczecin tęższych; od tyłu zaś, na całym brzegu dolnym uda u ♂, oprócz licznych krótkich szczecinek rzęsowatych, są jeszcze tęgie i długie szczeciny, w liczbie 6—7, z których 3 cieńsze, obok siebie stojące, znajdują się blisko nasady uda, reszta zaś szeroko jest rozstawioną na pozostałéj części brzegu, niedochodząc do wierzchołka. *Uda tylne* uszczecinione w sposób zwykły.

Na stronie zewnętrznéj *goleni środkowych* u ♂ stoją 2 tęgie szczeciny, skierowane nazewnątrz i ku przodowi, dolna także ku dołowi; górna poniżéj środka goleni, dolna pośrodku między poprzednią a wierzchołkiem goleni; u ♀ są 4 tęgie szczeciny zewnętrzne, z których 2-a z kolei stoi w środku goleni; u ♀ prócz tego są jeszcze 2 szczeciny na stronie przedniéj goleni środkowych; górna mała, dolna duża w połowie goleni, obie skierowane ku przodowi i nazewnątrz; na stronie tylnéj goleni środkowych: 2 równoległe podłużne szeregi szczecin, każdy (tak u ♂ jak i ♀) złożony z 2-u szczecin; szereg zewnętrzny składa się z dwu tęgich i bardzo długich szczecin (u ♀ miernie długich) skierowanych ku dołowi, tyłowi i u ♂ nieco ku zewnątrz, z których górna stoi nieco powyżéj środka goleni, dolna u ♂ pośrodku między górną a wierzchołkiem goleni, u ♀ w środku goleni; obie szczeciny szeregu wewnętrznego są krótsze od innych szczecin goleni środkowych i skierowane ku dołowi, tyłowi i nieco nawewnątrz; 1-a stoi poniżéj środka goleni, 2-ga między nią i wierzchołkiem.

Na stronie zewnętrznéj *goleni tylnych* u ♂: 4 tęgie, niedługie szcz. *zewnętrzno-przednie*, z których 3-ia z rzędu stoi w środku goleni; u ♀ 3 szczeciny dość krótkie lecz tęgie, umieszczone w $^1/_3$ cz. środkowéj goleni tylnych; szcz. *zewnętrzno-tylne* u ♂: 2 tęgie i długie, 1 nad, 2-ga poniżéj środka goleni; u ♀: 4 szczeciny, z których dwie małe umieszczone w bliskości nasady goleni, 3-ia w środku b. duża, 4 takiéjże wielkości, nieco poniżéj. Na stronie *wewnętrznéj goleni tylnych* u ♂: 2 szeregi złożone z krótkich, dość gęsto ułożonych szczecinek, na przestrzeni $^2/_3$ cz. górnych goleni; u ♀ jest tylko jedna lub dwie krótkie, tęgie szczecinki *wewnętrznotylne* (u jedynego ♀ okazu: na goleni lewéj jedna, na prawéj dwie).

Ostroga dłuższa nieco od szczecin zewnętrzno-tylnych, znajduje się na granicy $^3/_4$ górnych z $^1/_4$ dolną tylnego brzegu goleni tylnych; u ♀ na granicy $^4/_5$ z $^1/_5$.

Skrzydła u ♂ przy nasadzie nieco bardziéj żółtawo-brunatno zabarwione niż u *lugubris;* ż. międzystojna zakończona bardzo małym, zaledwie widocznym kolcem; ż. podramienna zakończona nieco przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj nieco odgięty; stosunek odcinków ż. pleszkowéj = 1 : $1^1/_2$; stosunek odcinka końcowego ż. tylnéj do szczeblika tylnego = 1 : $1^1/_3$—$1^1/_2$; szczeblik środkowy stoi tuż przed ujściem ż. podramiennéj, u ♀ wprost ujścia; szczeblik tylny u ♂ miernie lecz bardzo wyraźnie esowato zgięty (zaokrąglony dolny kąt zagięcia bardzo wyraźny); u ♀ bardzo słabo zgięty, prawie prosty. Oba szczebliki są lekko brunatnawo obrzeżone.

Zapładniacza nie ekstyrpowano.

1 okaz ♂ i 1 ♀ miałem ze zbioru F. Kowarza; okaz ♂ opatrzony był 3-ma kartkami; jedna z własnoręcznym napisem Zetterstedta: *A. Morio* Ztt, Laponija; na drugiéj kartce jest własnoręczna uwaga H. Loewa: „NB. Befiederung der Fühlerborste"; na 3-éj kartce inna uwaga Loewa: „die Befiederung der Fühlerborste wohl nur defect"; przekonałem się jednakże dostatecznie, że różki u ♂ nie są uszkodzone i takież same posiada drugi okaz ♀, opatrzony napisem: *A. Morio* Ztt, Laponija.

Uwaga. *A. Morio* Ztt z wejrzenia tak jest podobną do *A. lugubris* Mg, że dotychczasowe opisy obu tych gatunków, zaledwie mogłyby posłużyć do ich odróżnienia; nic więc dziwnego, że Meade niemając typowych okazów, uważał te 2 gatunki za jeden i *Morio* zaliczył do *lugubris*; przytem Meade wspomina: „the internal transverse vein being placed before the centre of the discoidal cell in lugubris, and therofore somme way before the termination of the auxillary vein", co nie jest zgodne z rzeczywistością, gdyż tak u *lugubris*, jak i u *Morio*, szczeblik środkowy stoi poza środkiem komórki pleszkowéj i tylko u ♂ *Morio* stoi cokolwiek przed ujściem żyłki podramiennéj (tę ostatnią zowie Meade „*auxilliary vein*"), co bywa rzadko u *lugubris*.

Przy opisie *A. lugubris* zobaczymy, że oprócz powyżéj wspomnianych mniéj ważnych, lecz już na pierwszy rzut oka dostrzeganych różnic między *A. Morio* a *lugubris*, zachodzą jeszcze inne liczne i ważniejsze między niemi różnice, szczególniéj w zbliżeniu się oczu, wystawaniu dolnéj części twarzy, uwłosieniu szczecinki różkowéj, uszczecinieniu tułowia, odwłoka i w użyłkowaniu skrzydeł; z pozoru tak różna *A. basalis*, daleko ściśléj jest spokrewniona z *A. Morio*, aniżeli ta ostatnia z *A. lugubris*.

21. A. basalis Ztt ♂ ♀.

Gatunek bardzo zmienny co do wielkości, wzajemnego zbliżenia się oczu, użyłkowania skrzydeł i ubarwienia nóg; stałe cechy przedstawiają uszczecinienie nóg i kształt zapładniacza. Wielkość od 6 do 9*mm*.

Czoło bardzo mało wystające; oczy ♂ ściśle stykające się (u 16 ♂) lub tylko przylegające (u 11 ♂), bardzo rzadko prawie przylegające (u 1 okazu ♂); u ♂ gęsto i długo uwłosione, u ♀ bardzo rzadko i krótko uwłosione w dolnéj części; różki czarne, dość krótkie i wąskie, dochodzą zaledwie do $^3/_4$ cz. dolnych twarzy, 3 ci członek $2^1/_2$ raza krótszy od nasadowych; szczecina różkowa wyraźnie długopierzasta; dolna część twarzy u ♂ znacznie ku przodowi wysunięta, lecz u ♀ jeszcze bardziéj, tak jak u *Morio*; dolne kąty listewek twarzowych znacznie wysunięte; policzki dość wąskie, głaszczki czarne, u nasady najczęściéj czerwonawo-brunatne.

Szczecin czołowoobocznych u ♂ i ♀ 6 większych i kilka mniejszych; s. barkowych 3; s. plecowośrodkowych z. 6; (pozaszwowych z. 4); s. przedtarczkowych 1 para; s. śródbocznych 6—7 większych i kilka cienkich; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 6 dużych i 2 (pierwsze przybrzeżne) cienkie.

Odwłok podłużno-jajowaty; na 2-im pierścieniu u ♂ i ♀: 1 szereg szczecin niecałkowity; na 3-im pierśc. 1 szereg całkowity; na 4-ym pierśc. 2 szeregi. Szczeciny na odwłoku bardzo długie i tęgie.

Nogi zabarwione najczęściéj żółto lub czerwono-żółto, niekiedy uda są brunatnawo-żółte, a golenie żółte; czasem całe nogi są czarniawo-smolistego koloru, jak np. u 2 okazów z gubernii Mińskiéj, jednego okazu z Graeffenberga i jednego z Ussuri (we wschodniéj Azyi).

Na powierzchni tylnéj *ud przednich*—1 szereg szczecin.

Na brzegu dolnym *ud środkowych*—w połowie nasadowéj uda 6 tęgich i długich szczecin, prócz tego szereg cienkich i dość krótkich szczecinek włosowatych. Uszczecinienie *ud tylnych* zwykle.

Golenie przednie: na stronie zewnętrznéj 2 lub 3 szczeciny; 1-na najdłuższa nad, 2-ga pod środkiem goleni; górnéj często brak. *Golenie środkowe*: na stronie tylnéj dwa szeregi szczecin; szereg zewnętrzny składa się z 3-ch (niekiedy 4 lub 5-iu) tęgich i długich szczecin, z których jedna lub 2 górne, stoją ponad środkiem goleni; jeżeli więcéj jest szczecin niż 3, wtedy pozostałe są zwykle krótkie; szereg wewnętrzny składa się z 3-ch, u ♀ najczęściéj 2-u tęgich i długich szczecin, rozmieszczonych na $^1/_3$ cz. środkowéj goleni; dolna niekiedy poniżéj.

Golenie tylne. Szczecin *zewnętrzno-przednich* 4—5 u ♂, często 3 u ♀, dość krótkich lecz tęgich, ustawionych na środkowéj $^1/_3$ cz. goleni; szcz. *zewnętrzno-tylne*: 2 tęgie i długie; (oprócz tych bywają jeszcze, szczególniéj u ♀ 1 lub 2 krótkie szczeciny przy nasadzie goleni), górna w środku goleni, dolna nieco poniżéj; szcz. *wewnętrzno-tylne*: kilkanaście bardzo krótkich szczecinek, zaczynających się nieco poniżéj nasady goleni i dochodzących do *ostrogi*; ta ostatnia stoi na granicy $^3/_4$ górnych z $^1/_4$ dolną goleni, jest tęga i długa.

Skrzydła u nasady żółte; ż. międzystojna u ♂ najczęściéj zakończona bardzo małym kolcem, u ♀ dłuższym; ż. podramienna kończy się przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła; stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj najczęściéj $= 1 : 1^3/_4$, rzadziéj $1 : 2$, u ♂ najrzadziéj $1 : 1^1/_2$, u ♀ zaś najczęściéj; odcinek końcowy ż. tylnéj krótszy, a niekiedy znacznie krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi wprost lub nieco nawewnątrz ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny lekko, czasami zaś znacznie esowato zgięty; oba szczebliki czasami są bardzo lekko żółtawo-obrzeżone.

Zapładniacz. Tab. VII, fig. 71 z góry, 72 z boku.

Cęga górna formy kwadratowéj, rozdzielona szczeliną tylną na dwie podłużne części, połączone z sobą od spodu; przednie brzegi każdéj części zaokrąglone, boczne w środku lekko łukowato wycięte; tylne kąty zewnętrzne przedłużone i zaostrzone; brzeg tylny bardzo lekko wycięty, włoskami porosły; wyrostki tylne wewnętrzne zaledwie widoczne. Cęgi dolne u góry i dołu okrągło wycięte.

Porównano 41 okazów, 28 ♂ i 13 ♀; pomiędzy niemi 16 okazów ♂ było z oczami ściśle stykającemi się; 11 okazów ♂ z oczami przylegającemi; 1 okaz ♂ z ocz. prawie przylegającemi. 24 okazów z gub. Mohylowskiéj (we wsi Zaczernie, w pierwszych dniach Lipca 1884), między któremi 13 okazów ♂ z oczami ściśle przylegającemi, 4 ok. ♂ z oczami przylegającemi i jeden okaz złowiony tamże w połowie Czerwca 1881, z oczami prawie przylegającemi; 4 okazy (1 ♀)

z Graeffenberga, złowione w początkach Lipca, z których 1 z oczami ściśle przylegającemi, 2 z oczami przylegającemi; 1 okaz z Ussuri, z oczami ściśle przylegającemi, 2 okazy ♂ z Cauterets (Haut. Pirenées) z ocz. przylegającemi; 1 okaz ♂ z gubernii Mińskiéj, z ocz. przylegającemi; 2 okazy ♂ i 2 ♀ z Warszawy (ogród Kaźmirowski, Czerwiec, ♂ z ocz. przylegającemi); 2 ok. ♀ z gub. Lubelskiéj (Żdżanne, w końcu Czerwca), 1 ok. ♀ z Polesia.

Uwaga. Dla sprawdzenia dyjagnozy ekstyrpowano różnych odmian 18 okazów; zapładniacze u wszystkich były bez wyjątku do siebie podobne i identyczne.

22. A. incana Wiedm ♂ ♀.

Wieloma cechami zbliżona najbardziéj do *Morio*: lecz znacznie jaśniéj od niéj zabarwiona; z pozoru bardziéj podobna do *variabilis* (nieraz jako taka dyjagnozowana), lecz znacznie od niéj większa, tęższa i inaczéj uszczeciniona.

Czoło miernie wypukłe, nieco wystające; oczy u ♂ prawie zbliżone, więcéj wzajemnie oddalone aniżeli u *Morio, serva* i *laeta*, lecz mniéj niż u *dispar, obscurata* i *obscuratoides* (z wyjątkiem rzadkiéj odmiany téj ostatniéj); różki dość krótkie, dochodzą do połowy twarzy lub nieco poniżéj, 3-ci członek dwa razy dłuższy od nasadowych; szczecina wyraźnie długo uwłosiona.

Twarz w dolnéj części u obu płci bardzo mocno ku przodowi wysunięta (tak jak u *Morio*, lecz mniéj niż u *lugubris*), tworzy bardzo krótki, gruby ryjek; policzki dość wąskie.

Szczecin czołowooboczowych 8—9 u ♂, 5 dużych i 4 małych u ♀; s. barkowych 2—3; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. śródbocznych 8—10 większych; s. piersiobocznych 3 (1 z przodu, 2 z tyłu); s. tarczkowych 8. Na tułowiu 4 bardzo wyraźne, białawe smugi.

Odwłok jajowaty; szczeciny pleszkowe na odwłoku tylko u samca; na 3-im pierścieniu 1 szereg całkowity szczecin pleszkowych, na 4-ym pierścieniu 2 szeregi (lub 1).

Na powierzchni tylnéj *ud przednich*: 1 szereg długich szczecin, oprócz nich u ♂ są jeszcze liczne krótsze włosowate szczecinki. Na brzegu dolnym *ud środkowych*, w połowie nasadowéj uda od tyłu 4 długie szczeciny i prócz tego na całym brzegu od przodu: liczne krótsze szczeciny i szczecinki włosowate. Uszczecinienie *ud tylnych* zwykłe.

Golenie przednie. Często na stronie przedniéj $^1/_3$ cz. wierzchołkowéj goleni, jest 1—2 do 4 krótkich, tęgich szczecinek, ułożonych w szeregu podłużnym, u obu płci. Na stronie zewnętrznéj 1 lub 2 tęgie szczeciny długie; 1 ponad środkiem lub w środku, 2-ga poniżéj środka; u ♀ 1-na umieszczona powyżéj środka.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych*, u obu płci: 2 szeregi szczecin wzdłuż goleni idące; szereg zewnętrzny składa się z 2—3, rzadziéj 4 szczecin, z których górna stoi ponad środkiem goleni; szereg wewnętrzny z 2—3 szczecin, z których górna bardzo długa, stoi powyżéj środka lub na środku goleni, średnia poniżéj środka, dolna bardzo nisko. Na stronie zewnętrznéj goleni środkowych, u obu płci,

jest 1-na (rzadziéj 2) krótka szczecina poniżéj środka goleni, jeżeli dwie, to wtedy górna stoi w środku goleni; 3 szczeciny przedwierzchołkowe są bardzo długie.

Golenie tylne. Szczeciny *zewnętrzno-przednie* u ♂ 3 lub 4, niedługie, stoją na środkowéj $^{1}/_{3}$ cz. goleni, u ♀ dwie; szcz. *zewnętrzno-tylnych* u ♂ 3, długie; górna najkrótsza, stoi ponad środkiem goleni; u ♀ 2—4-ch, z których dwie górne małe; oprócz wyliczonych, u ♂ są jeszcze szcz. *zewnętrzno-środkowe* (tak jak u *Morio*, lecz u ostatniéj są o połowę krótsze i cieńsze) w liczbie kilkunastu; są one cienkie, nieco krótsze od zewnętrzno-przednich i stoją wzdłuż całéj goleni.

Na *brzegu tylnym*, na granicy $^{4}/_{5}$ cz. górnych z $^{1}/_{5}$ cz. dolną, stoi *ostroga*. Szczecin wewnętrznych niema.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona bardzo słabym kolcem u ♂, dość długim u ♀; ż. podramienna kończy się przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj wyraźnie odgięty (*divergens*); stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj $=1^{1}/_{4}—1^{1}/_{2}$; odcinek ż. tylnéj mało co krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi znacznie przed ujściem ż. podramiennéj; szczeblik tylny bardzo mocno esowato zgięty. Oba szczebliki, jakoteż i wszystkie żyłki podłużne, żółto-brunatnawo naleciałe.

Zapładniacz. Tab. III i IV, fig. 15—17 z góry, 16, 18 z boku.

Cęga górna poprzeczno-owalna, z przodu i w środku uwłosiona; wycięcie przednie miernie głębokie, rozwartokątne; zamiast szczeliny tylnéj krótkie lub bardzo krótkie ostrokątne wycięcie; 2 brodawki tylne wewnętrzne krótkie, zaokrąglone; zagłębienia tylne rozwartokątne, krótkie. Cęgi dolne u góry 2 lub 3 razy krótko wycięte.

Porównano 6 okazów, między którémi 2 typy (♂ ♀) Zetterstedta ze Szwecyi; 3 okazy ♂ z gubernii Mińskiéj i 1 okaz ♂ z okolic Warszawy (Gocławek).

23. A. lugubris Mg ♂ ♀.

Z uszczecinienia bardziéj zbliżona do *serva* aniżeli do *Morio*.

Czoło miernie wypukłe, ku przodowi nieco wystające; oczy przylegające, smuga czołowa u ♂ węższa od obocza; to ostatnie czarniawe. Oczy gęsto i długo u obu płci uwłosione. Różki krótkie, dochodzą do połowy twarzy, 3-ci członek 2 razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa wyraźnie długopierzasta. Twarz u obu płci bardzo znacznie ku przodowi wysunięta, w postaci długiego ryjkowatego wydłużenia; dolne brzegi listewek twarzowych ku przodowi wysunięte, z górnym brzegiem ust spotykają się pod kątem prostym. Policzki szerokie.

Szczecin czołowooboczowych 6 grubszych, długich i tyleż lub więcéj długich, cienkich; s. barkowych 3; s. plecowośrodkowych z. 5 (pozaszwowych z. 3); s. śródboczne bardzo liczne; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8 (s. przybrzeżnych 6); pierwsza nadbrzeżna szczecina znacznie cieńsza i krótsza aniżeli u *Morio*.

3 smugi jasne na tułowiu (*vittae*) u *lugubris* są daleko mniéj wyraźne aniżeli u *Morio*, są bowiem bardzo wąskie i ciemniejsze niż u ostatniéj, środkowa smuga jest tylko w części tylnéj wyraźna; tylko u ♀ *lugubris*, smugi jasne tułowia są bardzo wyraźne. Boki tułowia u ♂ czarne.

Odwłok podłużno-jajowaty, krótszy niż u *Morio*; cały odwłok jednostajnéj żółtawo-brunatnéj barwy, z jaśniejszemi odblaskami, stosownie do położenia, z wyjątkiem tylko przedniéj, ciemniejszéj części 1-go pierścienia. Na 2-im pierścieniu 1 niecałkowity szereg szczecin pleszkowych (t. j. po bokach kilka szczecin i w środku pierścienia 2 długie szczeciny); na 3-im p. 2 szeregi, na 4-ym p. 3 szeregi.

Nogi. Całą powierzchnię tylną i brzeg dolny *ud przednich* i *środkowych* u ♂ pokrywają liczne, długie włosowate szczecinki, krótsze na powierzchni tylnéj *ud środkowych* i w połowie uda wierzchołkowéj; u ♀ krótkie. Uda tylne uszczecinione w zwykły sposób.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* u ♀, są 2 szczeciny, z których 1-na umieszczona powyżéj środka, 2-ga poniżéj środka goleni. Na stronie tylnéj *goleni środkowych*: 1 szereg z 3-ch tęgich szczecin złożony, z których środkowa najdłuższa umieszczona u ♂ w środku, u ♂ poniżéj środka goleni; u ♀ na stronie przedniéj goleni środkowych są jeszcze 2 szczeciny, z których 1-na stoi w środku, 2-ga pomiędzy nią a wierzchołkiem goleni.

Golenie tylne. Sz. *zewnętrzno-przednie* dwie, długości jak u *Morio*; 1-sza stoi w środku goleni, 2-ga między nią a wierzchołkiem goleni (lecz bliżéj środka); tak samo rozmieszczone są 2 duże i długie szczeciny *zewnętrzno-tylne* (u ♀ 3), z których górna krótka stoi powyżéj środka goleni; szczecinki *wewnętrzne* u ♂ takie jak u *Morio* lecz nieco rzadsze i zajmują środkową $^1/_3$ część goleni; u ♀ ich niema; ostroga jak u *Morio*.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona bardzo małym kolcem u ♂, wyraźniejszym jednak niż u *Morio*; u ♀ kolec jest dość długi. Ż. podramienna zakończona nieco przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj nieco odgięty; stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj$=1:1^3/_4-2$ u ♂; $1:1^1/_2$ u ♀; stosunek odcinka końcowego ż. tylnéj, do szczeblika tylnego jak $1:1^1/_3—1^1/_2$; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia (bardzo rzadko nieco przed ujściem) ż. podramiennéj; szczeblik tylny zaledwie esowato zgięty, niekiedy prawie prosty, kąty zagięć niewidoczne. Oba szczebliki lekko brunatnawo obrzeżone.

Zapładniacz. Tab. IV, fig. 19 z góry, 20 z boku.

Cęga górna podobna do *incana*, lecz nieco szersza; formy krótko prostokątnéj o zaokrąglonych nieco bokach i kątach, z przodu pokryta włoskami; wycięcie przednie łukowate miernie głębokie; zamiast szczeliny tylnéj bardzo krótkie ostrokątne wycięcie; 2 wyrostki tylne wewnętrzne bardzo małe, ponieważ tylne brzegi tarczy cęgowéj zaledwie są esowato wygięte, prawie proste; zagłębienia tylnego prawie niema. Cęgi dolne u góry lekko łukowato wycięte.

Porównałem 19 okazów, 8 ♂ i 11 ♀, między któremi 1 ok. ♂ ze zbioru Kowarza (Eisenach, Maj), 1 ok. ♂ z gubernii Mohylowskiéj (Zaczernie, początek

Czerwca), 2 ok. ♀ z tejże gubernii (wieś Stanisławów), 15 ok., w téj liczbie 6 ♂, z Tatr, złowionych w m. Lipcu i Sierpniu, przez ś. p. Jana Wańkowicza.

24. A. serva Mg ♂ ♀.

Z pozoru podobna do *A. marmorata*, lecz mniejsza.

Czoło nieco wystające, oczy prawie przylegające, odzielone dość szerokim czarnym paskiem; różki krótkie, dochodzą tylko do połowy twarzy, 3-ci członek dwa razy dłuższy od nasadowych, szczecina wyraźnie długopierzasta, twarz dość krótka, dolne kąty listewek twarzowych przytępione, mało wystające; policzki miernie szerokie.

Szczeciny na tułowiu i odwłoku, a szczególniéj na pierwszym stosunkowo cieńsze i dłuższe aniżeli u innych gatunków r. *Aricia*.

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 6—7 większych, u ♀ 7—8.
„ barkowych 3, plecowośrodkowych z. 5 (pozaszw. z. 3).
„ śródbocznych 5 większych i 5—7 mniejszych.
„ piersiobocznych 3 (2 tylne), s. tarczkowych 8 (przybrzeżnych 6).

Odwłok u ♀ jajowaty, u ♂ prawie podłużno-jajowaty; na środku 2-go pierścienia u ♂ 2 szczeciny dłuższe, u ♀ na 2 p. szereg szczecin niekompletny; na 3-im p. 1 całkowity szereg dość nieregularnie stojących szczecin; na 4-m p. 3 szeregi u ♂, składające się z bardzo długich i cienkich szczecin, u ♀ 2 całkowite szeregi i liczne szczeciny rozrzucone.

Nogi. Na tylnéj powierzchni *ud przednich*, szeregi licznych, dość długich u ♂ cienkich szczecin, skierowanych ku tyłowi, ku górze i ku dołowi.

Na brzegu dolnym *ud środkowych* u ♂: 3 szeregi dość krótkich i cienkich, gęsto ułożonych szczecin, z których szereg środkowy, zajmujący $^2/_3$ cz. nasadową uda, składa się ze szczecinek dłuższych od pozostałych i skierowanych ku dołowi; reszta tego szeregu składa się z bardzo krótkich szczecinek; szereg przedni stanowią szczecinki najkrótsze, skierowane ku dołowi i nieco ku przodowi; szereg tylny skierowany ku dołowi i tyłowi; szeregi te zajmują $^2/_3$ cz. nasadowe uda. U ♀ na $^2/_3$ części nasadowéj brzegu dolnego ud środkowych, jest 6 długich i tęgich szczecin; prócz nich są i małe włosowate szczecinki, krótsze i rzadsze niż u ♂. Na brzegu dolnym *ud tylnych*, oprócz dużych zwykłych szczecin od przodu, znajdują się liczne krótkie włosowate szczecinki, od tyłu, w części nasadowéj uda u ♀, jest krótki szereg większych szczecin.

Na *goleniach przednich* niema szczecin; na stronie tylnéj *goleni środkowych*: szereg złożony z 4-ch, niekiedy 3-ch szczecin u ♂, najczęściéj 3 u ♀, zaczynający się nieco powyżéj środka goleni; na stronie zewnętrznéj u ♀, są niekiedy dwie szczeciny, jedna nad, druga poniżéj połowy goleni.

Golenie tylne. Sz. *zewnętrzno-przednich* 3, u ♀ niekiedy 2; górna mniejsza nad środkiem goleni, dwie poniżéj środka. Szcz. *zewnętrzno-środkowych* (tylko; u ♂) 8—9, dość krótkich i cienkich, od $^1/_3$ cz. górnéj goleni, aż do wierzchołka; sz. *zewnętrzno-tylnych*: 2 tęgie, długie, pierwsza w środku, druga nieco poniżéj, oprócz nich, w części tylnéj $^1/_3$ górnéj powierzchni zewnętrznéj goleni u ♂

znajdują się liczne krótkie, cienkie włosowate szczecinki. Szcz. *wewnętrzno-tylnych* 8—12 u ♂, są one dość krótkie i cienkie i zajmują $^1/_3$ cz. środkową goleni, dochodząc do ostrogi (Meade utrzymuje, że u *A. serva* niema długich włosków czyli rzęs na stronie wewnętrznéj goleni tylnych i tem ma się także różnić od *A. lucorum* i *A. marmorata*; jednakże i u ostatnich włoski te nie są długie); u ♀ są one bardzo krótkie i zaledwie widoczne.

Na granicy $^3/_4$ cz. górnych z $^1/_4$ dolną *brzegu tylnego*: 1 tęga, długa ostroga; poniżéj niéj: 1 szczecina przedwierzchołkowa, długości ostrogi.

Skrzydła. Ż. międzystojna najczęściéj zakończona bardzo małym kolcem, u ♀ kolec często dłuższy; ż. podramienna zakończona w połowie przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się tuż przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj nieco odgięty. Stosunek długości odcinków końcowych ż. pleszkowéj = 1 : 2 u ♂, u ♀ często 1 : $1^3/_4$; odcinek końcowy ż. tylnéj u ♂ prawie o połowę krótszy od szczeblika tylnego, u ♀ znacznie dłuższy niż u ♂; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny bardzo mało zgięty, niekiedy prawie prosty, czasami zaś, szczególniéj u ♀ nieco mocniéj zgięty; oba szczebliki często lekko żółtawo obrzeżone.

Zapładniacz. Tab. VI, fig. 53 z góry, 54 z boku.

Cęga górna nieco podobna z formy do *incana* i *lugubris*, krótko-prostokątna, o kątach zaokrąglonych; z przodu i z tyłu miernie łukowato wycięta; z tyłu niema żadnych wyrostków ani szczeliny. W części przedniéj i w środku uwłosiona. Cęgi dolne u góry mocno łukowato wycięte.

Porównano 10 okazów: 2 ♂ i 8 ♀; pochodzą one z okolic Warszawy (Gocławek, Maj); z Kujaw; z gubernii Mińskiéj i Mohylowskiéj (Stanisławów, Zaczernie, las Horbowski, w początkach Czerwca) i ze Szląska Austryjackiego (Graeffenberg, początek Czerwca).

25. A. marmorata Ztt ♂ ♀.

Czoło miernie wystające, oczy u obu płci gęsto brunatno-żółto uwłosione, prawie przylegające, a nawet zbliżone; różki dość krótkie, kończą się nieco poniżéj połowy twarzy u ♂; u ♀ dochodzą tylko do połowy twarzy; 3-ci członek dwa razy dłuższy od nasadowych, szczecina różkowa pierzasta; dolne kąty listewek twarzowych miernie u ♂ wystające, twarz miernéj długości u ♂, u ♀ bardzo długa (przynajmniéj o połowę dłuższa niż u ♂), dolna połowa twarzy u ♀ bardzo znacznie ku przodowi wysunięta, z górną połową tworzy kąt mniéj więcéj 45°, ryjek takim sposobem powstały jest krótki, grubszy niż u *lugubris* i nieco krótszy niż u ostatniéj; policzki u ♂ miernie szerokie, czarne; u ♀ bardzo szerokie, srebrzysto-żółtawo połyskujące, pod licami (*malae*) czarno się mienią.

Wogóle samica *A. marmorata* bardzo znacznie się różni od samca, różnice zachodzą także w uszczecinieniu pojedyńczych części ciała. Barwa ciała u ♀ (jak i u innych ♀ *Aricij*) jaśniejsza, smugi na tułowiu wyraźniejsze, lecz stosunkowo nie są więcéj zbliżone do siebie aniżeli u *serva* (Schiner utrzymuje przeciwnie).

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 9, u ♀ 7; s. barkowych 3; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. śródbocznych 5—6 większych; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8 (4 większe).

Odwłok podłużno-jajowaty; na 2-im pierśc. u ♀ 1 szereg szczecin pleszkowych niekompletny (są tylko po bokach); na 3-im p. u ♂ 1 szereg, u ♀ 2 szeregi w środku pierścienia, po bokach tylko po jednym; na 4-ym p. u ♂ 2 szeregi; u ♀ 2 szeregi, z których przedni całkowity, tylny składa się z rozrzuconych szczecin.

Nogi. Cała tylna powierzchnia *ud przednich* usiana gęstemi i dość długiemi włosowatemi szczecinami; na stronie dolnéj *ud środkowych*: oprócz całkowitego szeregu krótkich szczecinek włosowatych, są jeszcze miernéj długości szczecinki (8 do 10) na przestrzeni nieco poniżéj nasady uda aż do wierzchołka; bliżéj nasady są one tęgie i najdłuższe i stopniowo ku wierzchołkowi uda malejąc, stają się włosowatemi i cienkiemi; (u ♂ 4—5 tęgich szczecin od nasady uda do połowy lub $^3/_4$ cz., u ♀ 6—7 takich szczecin). *Uda tylne* jak zwykle uszczecinione.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* u ♀: 1 szczecina powyżéj środka goleni; na stronie tylnéj tychże goleni u ♀ jest kilka szeregów miernie długich i krzyżujących się szczecinek włosowatych.

Na stronie zewnętrznéj *goleni środkowych* u ♂: poniżéj środka 1 mała szczecina; u ♀ 2 szczeciny, 1-a nad, 2-a pod środkiem goleni, skierowana ku przodowi i nazewnątrz; na stronie tylnéj u ♂: 3 lub 4 tęgie szczeciny, z których górna nad połową goleni, 2 ga w środku; u ♀ 2 szeregi podłużne i równoległe szczecin; szereg zewnętrzny składa się z 5-iu tęgich szczecin, skierowanych ku tyłowi i nazewnątrz; szereg wewnętrzny z dwu tęgich szczecin, skierowanych ku tyłowi i stojących 1-na nad, 2-ga pod środkiem goleni.

Golenie tylne. Szczecin *zewnętrzno-przednich* u ♂ 6, są one dość tęgie, zaczynają się poniżéj nasady i nie dochodzą do wierzchołka goleni, zajmując $^3/_4$ cz. środkowych goleni; u ♀ 3—4 (2—4 bardzo małe nad środkiem goleni, 1 duża poniżéj środka).

Sz. *zewnętrzno-tylne* u ♂: 2 duże, dłuższe od poprzednich, 1-na nad, 2-ga pod środkiem goleni; u ♀ 3 duże (górna najmniejsza ponad środkiem, 2-ga z rzędu w środku goleni, 3-ia nieco poniżéj).

Szcz. *wewnętrzne* (na stronie wewnętrznéj goleni tylnych) u ♂: 1 szereg dość tęgich i gęsto stojących krótkich szczecinek, zaczynający się na $^1/_3$ cz. górnéj i dochodzący do wierzchołka goleni; u ♀ na cz. tylnéj strony wewnętrznéj, jest także szereg bardzo krótkich szczecinek, zaczynający się powyżéj ostrogi i dochodzący do wierzchołka goleni.

Ostroga znajduje się tylko u ♀, na granicy $^3/_4$ cz. górnych z $^1/_4$ cz. dolną brzegu tylnego.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona kolcem; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj odgięty, u ♀ więcéj aniżeli u ♂; stosunek odcinków ż. pleszkowéj u ♂ $=1:2^1/_4$, u ♀ $= 1:2$; odcinek końcowy ż. tylnéj znacznie krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi u ♂ nieco nazewnątrz ujścia ż. podramiennéj, u ♀ wprost ujścia; szczeblik tylny bardzo lekko esowato zgięty. Wszystkie żyłki podłużne i poprzeczne u ♂ są ciemno-brunatno obrzeżone, nawet ż. kuprowa (6-ta) w swéj połowie nasadowéj; u ♀ tylko ż. po-

przeczne (szczebliki) są bardzo lekko brunatnawo obrzeżone, a nasada skrzydeł żółta.

Zapładniacz. T. III fig. 11 z góry, 12 z boku.

Cęga górna podobna nieco do cęgi u *dispar* i *incana*, krótko prostokątna, z przodu szersza i miernie rozwartokątnie wycięta; szczelina tylna dość płytka, brodawki tylne wewnętrzne dość długie (jak u *dispar*), nieco dłuższe niż u *incana*; kąty tylne zewnętrzne brodawkowato wydłużone (jak u *dispar*); zagłębienia tylne ostrokątne. Cęgi dolne u góry okrągło wycięte.

Porównałem 3 okazy; 1 ok. ♂ złowiony w Graeffenbergu, w końcu Czerwca 1885; bujał pod drzewami jak *Syrphus;* 2 ok. ♀, z których jeden z Graeffenberga (koniec Czerwca), drugi z Zakopanego, w Tatrach (w połowie Sierpnia).

Uwaga. A. marmorata bardzo podobna do *A. lucorum*, lecz znacznie od niéj większa; niema wyraźnych plam ograniczonych na odwłoku, jak ta ostatnia, lecz tylko plamy mieniące się i zmieniające, stosownie do położenia owadu; oczy u ♂ *lucorum* są przylegające, gdy u *marmorata* prawie zbliżone; różki u obu płci ostatniéj są bardzo krótkie, zaledwie przechodzące u ♂ połowę twarzy, u ♀ dochodzące do połowy twarzy, gdy u *lucorum* dochodzą do granicy $^3/_4$ górnych z $^1/_4$ cz. dolną twarzy; u ♀ *marmoratae* dolna część twarzy ryjkowato wydłużona, czego niema u ♀ *lucorum*; uszczecinienie nóg u obu płci ostatniego gatunku jest bardzo do siebie podobne, gdy przeciwnie u obu płci *marmoratae* znacznie się różni między sobą i różne jest także od uszczecinienia nóg u *lucorum* (chociaż nieco zbliżone), szereg np. szczecinek włosowatych na wewnętrznéj stronie tylnych goleni, znajduje się wzdłuż górnych $^2/_3$ cz. goleni u *lucorum*, gdy u *marmorata* wzdłuż dolnych $^2/_3$ lub $^1/_2$ goleni, dochodząc aż do jéj wierzchołka; u *marmorata* szczeblik tylny jest bardzo lekko esowato zgięty, u *lucorum* bardzo mocno esowato zgięty, i t. d. *A. marmorata* podobną jest także nieco do *A. serva*; ostatnia jednak jest znacznie mniejsza, twarz u obu płci niewydłużona, szczecin pozaszwowych zewnętrznych jest tylko 3 u *serva*, gdy u *marmorata* 4; szczecin zewnętrzno-przednich na goleni tylnéj u ♂ *marmorata* jest 6, u obu płci *serva* 2—3; na stronie tylnéj *goleni środkowéj* u ♀ *marmorata* są 2 równoległe szeregi szczecin, gdy u obu płci *serva* tylko 1 szereg; u obu płci *serva*: goleń tylna uzbrojona jest ostrogą, gdy u *marmorata* tylko ♀ posiada ostrogę; u *serva*: szczeciny wewnętrzne na goleniach tylnych zajmują środkową $^1/_3$ goleni, gdy u *marmorata* połowę dolną lub $^2/_3$ cz. dolnych goleni i t. p.

VI. Grupa A. erraticae.

26. A. erratica Fall.

Największa z naszych *Aricij*; od *A. errans* znacznie większa. Oczy u ♂ gęsto uwłosione, u ♀ bardzo krótko, zaledwie widocznie uwłosione, u ♂ ściśle stykające się (u *errans* Mg przylegające); różki długie, 3-ci członek różków 3 razy dłuższy od nasadowych, szczecina różkowa wyraźnie długo pierzasta, listewki

twarzowe od dołu dość wystające; policzki u ♂ dość wąskie (u *errans* szerokie), u ♀ nieco szersze. Uszczecinienie głowy, tułowia i odwłoka, zupełnie jak u *A. errans* Mg (zob. opis poniżéj).

Odwłok jajowaty. Na połowie nasadowéj brzegu dolnego *ud środkowych*, znajduje się 7—8 (rzadziéj 6) tęgich, dużych szczecin.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych*, u obu płci, są 2 szeregi szczecin, każdy złożony z 2-u szczecin; z tych, zewnętrzne szczeciny są krótkie, górna stoi nieco poniżéj środka goleni, dolna między nią a wierzchołkiem goleni; s. wewnętrzne są od poprzednich znacznie dłuższe i tęższe, górna stoi nad, dolna pod środkiem goleni (u *A. errans* Mg, jest tylko 1 szereg szczecin na stronie tylnéj goleni środkowych); zresztą uszczecinienie nóg jak u *A. errans*; nogi wszystkie barwy czerwono-żółtéj, większa część tarczki i część nasadowa różków takiegoż koloru.

Skrzydła. Ż. międzystojna bez kolca; ż. podramienna zakończona tuż przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa znacznie przed wierzchołkiem skrzydła zakończona. Stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj = 1 : 1¼ (u *A. errans* = 1 : 1¾ u ♂, 1 : 1½ u ♀); stosunek długości odcinka końcowego ż. tylnéj do szczeblika tylnego = 1 : 1½ (u *A. errans* są one równéj długości); szczeblik środkowy stoi bardzo znacznie nawewnętrz ujścia (t. j. przed ujściem) ż. podramiennéj (u *A. errans* nieco nawewnątrz), ponad środkiem komórki pleszkowéj lub nieco tylko nazewnątrz jéj środka; szczeblik tylny u ♂ miernie esowato zgięty, u ♀ mocno esowato zgięty (u *errans*, u obu płci mocno zgięty); oba szczebliki lekko brunatnawo naleciałe.

Zapładniacz podobny jest zupełnie do zapładniacza u *A. errans*.

Porównano 3 okazy: 2 ♂ i 1 ♀; ostatni złowiony w okolicach Warszawy (w Jeziornie, w końcu Czerwca, na pniu dębowym), pozostałe w gub. Mińskiéj.

27. A. errans Mg ♂ ♀.

Zetterstedtii ♀ Bonsd.

Bardzo podobna do *A. erratica* Fall, lecz mniejsza; kształt ciała nasadzisty jak u téj ostatniéj.

Czoło mało wystające, oczy u obu płci gęsto uwłosione, przylegające, rozdzielone dość wąską smugą; różki długie, 3-ci członek 3 razy dłuższy od nasadowych, różki dochodzą do dolnych ¾ części twarzy; szczecina wyraźnie długopierzasta; dolne kąty listewek twarzowych wystające; policzki szerokie.

Szczecin czołowooboczowych u ♂ 5—6 dużych i 3—4 małych, u ♀ 6—7; s. barkowych 3; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. plecowośrodkowych wewn. 2 (t. j. 2 pary s. przedtarczkowych); s. śródbocznych 6 dużych (i 8—10 cienkich) u ♂, 5 dużych (i 6—7 cienkich) u ♀; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 10 (8 przybrzeżnych).

Odwłok jajowaty; szczecin pleszkowych na 2-im pierścieniu 1 szereg niekompletny, złożony z dość cienkich szczecin; oprócz nich u ♂ na środku 2-go pierścienia są 4 duże szczeciny we dwa rzędy ułożone; na 3-im pierścieniu u ♂ jest 1 szereg szczecin i oprócz nich, tak samo jak na 2-im p., są 4 większe szczeciny na

środku pierścienia, we dwa rzędy ułożone; u ♀ jest 1 niekompletny szereg cienkich szczecin; na 4-ym pierścieniu u ♂ 2 szeregi szczecin, u ♀ 1 szereg.

Nogi. Oprócz zwykłych brzeżnych szczecin na *udach przednich*, stoi na środku powierzchni tylnéj 1 podłużny całkowity szereg dłuższych szczecin. Na brzegu dolnym połowy nasadowéj *ud środkowych*, jest 6 tęgich szczecin; oprócz nich, na powierzchni przedniéj i brzegu dolnym znajdują się liczne, krótkie szczecinki włosowate.

Oprócz zwykłych szeregów szczecin brzeżnych na *udach tylnych*, u ♂ znajdują się 2 krótkie, tęgie szczeciny na brzegu dolnym, nieco nazewnątrz środka uda i poza zwykłemi, dolnemi szczecinami.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych*, u obu płci: 1 szereg złożony z 3-ch szczecin (u ♀ z Tatr: z 2-u szczecin), z których górna stoi nad, dwie pod środkiem goleni.

Golenie tylne. Sz. *zewnętrzno-przednich* 3; górna nad środkiem (u *erratica* w środku lub poniżéj środka goleni); sz. *zewnętrzno-tylne* 2 miernéj długości, od poprzednich dłuższe, 1-na w środku, 2-ga nieco poniżéj; sz. *wewnętrzne* bardzo krótkie, na całym brzegu tylnym powierzchni wewnętrznéj.

Ostroga nieco dłuższa od szczecin zewnętrzno-tylnych, znajduje się na granicy $^5/_6$ górnych z $^1/_6$ dolną goleni.

Skrzydła. Ż. międzystojna nie zakończona kolcem; ż. podramienna kończy się nieco przed środkiem przedniego brzegu skrzydła; ż. łokciowa kończy się przed wierzchołkiem skrzydła, koniec jéj odgięty: stosunek odcinków ż. pleszkowéj u ♂ = $1 : 1^3/_4$, u ♀ $1 : 1^1/_2$; odcinek ż. tylnéj równy co do długości szczeblikowi tylnemu; szczeblik środkowy stoi cokolwiek nawewnątrz ujścia ż. podramiennéj, lecz nieco nazewnątrz środka komórki pleszkowéj; szczeblik tylny u obu płci mocno esowato zgięty (u 1-go ♀ okazu z Tatr, słabo zgięty); oba szczebliki bardzo lekko brunatnawo naleciałe.

Zapładniacz. T. VI, fig. 65 z góry, 66 z boku.

A. errans i *A. erratica* posiadają zapładniacze zupełnie we wszystkich szczegółach do siebie podobne, a także nadzwyczajnie zbliżone do zapładniacza u *A. perdita* Mg, z tą tylko nieznaczną różnicą, że u dwu pierwszych cęga górna ma kształt bardziéj okrągły aniżeli owalny i brzeg jéj tylny jest jeszcze więcéj ukośnie ścięty aniżeli u *perdita*; z tego powodu wydłużenia brodawkowate tylne zewnętrzne są nieco dłuższe i bardziéj ku tyłowi cofnięte aniżeli u *perdita*.

Cęgi dolne u góry, są 2 razy łukowato wycięte.

Porównano 4 okazy: 1 okaz ♂ z gub. Mińskiéj, 1 ok. ♀ z Tatr, 1 ok. ♀ ze zbioru Kowarza, z dyjagnozą Zetterstedta i H. Loewa, złowiony na Szląsku, 3-go Maja 1842 r.; 1 ok. ♂ z Freiwaldau, na Szląsku Austryjackim (Lipiec), od prof. Tiefa.

Uwaga. *A. errans* Mg jest także bardzo podobną do *A. perdita* Mg; ta ostatnia jednak jest nieco mniejsza i smaglejsza, odwłok ma jajowato podłużny, oczy u ♂ znacznie bardziéj oddalone, aniżeli u *A. errans* (*oc. approximati*), różki znacznie krótsze, szczecin czołowooboczowych ma więcéj niż *errans*, tarczka u *perdita* zaledwie żółtawa na końcu, uda wszystkie brunatne, stosunek odcinków żyłki pleszkowéj = $1 : 2$, gdy u *errans* = $1^1/_2 : 1^3/_4$, szczeblik tylny u *perdita* zawsze

bardzo lekko zgięty, gdy u *errans* bywa takim niekiedy tylko u ♀. Uszczecinienie tułowia, odwłoka i nóg u *A. perdita* jest zupełnie podobne do uszczecinienia u *A. errans.*

A. errans podobną jest z pozoru do *A.* (*Mydaea*) *pagana* Fabr; ostatnia jest jednak mniejszą, tarczka i wszystkie nogi u niéj są żółte, oczy ma bardzo krótko i słabo uwłosione, uszczecinienie ciała i nóg, jakoteż i zapładniacz, odmienne.

Różnice od *A. erratica*, podane w większéj części przy opisie ostatniéj; *A. errans* jest od niéj znacznie mniejszą, policzki ma stosunkowo znacznie szersze, różki całe czarne, gdy u *erratica* nasada ich żółto-czerwona; uwłosienie oczu u ♀ ostatniéj jest rzadkie i bardzo krótkie, zaledwie widoczne, gdy u obu płci *errans* oczy są długo uwłosione i t. d.

Podobna jest także z pozoru do *A. erronea* Schn (zob. przy opisie tejże, N 9).

28. A. perdita Mg ♂.

Z formy, ubarwienia ciała i nóg, uszczecinienia tułowia i dwu pierwszych par nóg, nadzwyczajnie podobna do *A.* (*Spilogaster*) *quadrum* Fabr, szczególniéj gdy u tego ostatniego są zatarte plamy na odwłoku. Cała pokryta długiemi i tęgiemi szczecinami. Potylica w dolnéj części nieco wypukła; czoło miernie wystające, oczy zbliżone, rozdzielone szeroką czarną smugą, obocza czołowe dość szerokie, oczy gęsto i długo uwłosione. Różki miernie długie, dochodzą do dolnych $^3/_4$ cz twarzy, 3-ci członek przeszło 2 razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa wyraźnie długopierzasta; dolne kąty listewek twarzowych zaokrąglone, mało wystające; policzki miernie szerokie.

Szczecin czołowooboczowych 9—10; s. barkowe 3 duże i 3 małe; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. śródbocznych 6 dużych i 3—4 mniejszych; s piersiobocznych 3; s. przedtarczkowych 2 pary; s. tarczkowych 10.

Tułów i odwłok białawo-popielate; dwie środkowe smugi na tułowiu są dość wąskie i względnie miernie oddalone od siebie.

Odwłok jajowato-podłużny, na 2-im pierścieniu odwłoka, w środku, blisko brzegu tylnego: 2 długie szczeciny pleszkowe; na 3-im p. 1 szereg szczecin całkowity; na 4-ym p. 2 szeregi. Na środku odwłoka dość szeroka, podłużna, przerywana czarna smuga, mieniąca się, o niejasnych konturach, takowa tworzy 3 plamy podłużne na 1-ym, 2-im i 3-im piersc., niedochodzące do brzegów pierścieni.

Nogi. Na powierzchni tylnéj *ud przednich*, 1 szereg podłużny długich szczecin; na brzegu dolnym *ud środkowych*, oprócz całkowitego szeregu małych szczecinek, 5—6 tęgich szczecin średniéj długości, zajmujących środkowe $^2/_3$ cz. uda; na brzegu górnym, w połowie nasadowéj: szereg krótkich szczecinek, skierowanych ku przodowi; na brzegu górnym *ud tylnych*: szereg gęstych, dość krótkich szczecin, skierowanych ku górze i przodowi; na brzegu dolnym od $^1/_4$ cz. nasadowéj aż do wierzchołka: szereg rzadko stojących, w liczbie 6 do 8 szczecin miernéj długości, skierowanych ku dołowi.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich*—1 szczecina tuż poniżéj połowy goleni; na stronie tylnéj*goleni środkowych*—3 szczeciny: 1-a powyżéj, 2-a w środku goleni.

Golenie tylne. S. *zewnętrzno-przednich* 3; 1-a powyżéj, 2-ga w środku; s. *zewnętrzno-tylne* dwie duże, 1-na powyżéj, 2-a poniżéj środka; 1 szereg s. *wewnętrzno-środkowych*, na środkowéj $^1/_3$ cz. goleni, składa się z niedługich i rzadko ustawionych szczecin; na *brzegu tylnym*—1-na krótka *ostroga*, nieco tylko dłuższa od s. zewnętrzno-tylnych, na granicy $^5/_6$ górnych z $^1/_6$ dolną goleni.

Skrzydła. Ż. międzystojna zakończona małym kolcem; ż. podramienna kończy się nieco przed środkiem skrzydła; ż. łokciowa przed wierzchołkiem skrzydła; stosunek odcinków ż. pleszkowéj $= 1:2$; odcinek ż. tylnéj prawie równy szczeblikowi tylnemu; szczeblik środkowy stoi nawewnątrz ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny bardzo lekko zgięty; oba szczebliki bardzo lekko ciemnawo obrzeżone.

Zapładniacz. Tab. VI, fig. 61 z góry, 62 z boku.

Cęga górna podobna do cęgi u *erratica* i *errans*, formy poprzeczno-owalnéj, o kątach przednich zaokrąglonych; z przodu i w środku uwłosiona; wycięcie przednie bardzo płytkie, łukowate; boki zaokrąglone; szczelina tylna dość krótka, jak u *lucorum*; brzeg tylny skośnie esowato ścięty, przez co powstają 2 pary wydłużeń brodawkowatych, ponad sobą umieszczone: górna czyli wewnętrzna para brodawek i dolna, czyli zewnętrzna; wydłużenia te są krótkie, zaokrąglone; zagłębienia tylne między niemi płytkie. Cęgi dolne u góry bardzo lekko łukowato wycięte.

W zbiorze moim znajduje się tylko 1 okaz ♂ ze zbioru Kowarza, pochodzący z Losoncz, 1867 r.

Uwaga. U *A.* (*Spilogaster*) *quadrum* Fabr, barwa ciała jest jaśniejszą niż u *A. perdita*, oczy są bardzo krótko uwłosione i znacznie bardziéj zbliżone (*oc. subcontigui*), aniżeli u *perdita*, smugi na tułowiu mniéj wyraźne, policzki wąskie, odwłok bardziéj koniczny i bez środkowéj szerokiéj przerywanéj smugi; uszczecinienie odwłoka i goleni tylnych odmienne.

VII. Grupa A. scutellaris.

29. A. scutellaris Fall ♂ ♀.

populi Mg.
var. *stolata* Rond = *populi* Ztt.
var. *denominata* Ztt.

Czoło bardzo mało wystające, oczy ściśle stykające się, gęsto uwłosione u ♂, gęsto lecz krótko uwłosione u ♀; różki bardzo długie, dochodzą prawie do górnego brzegu ust, 3-ci członek przeszło $3^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa wyraźnie długopierzasta, dolne kąty listewek twarzowych nieco wystające.

Szczecin czołowooboczowych 5—6 u ♂, 6—7 u ♀; s. barkowych 2; s. plecowośrodkowych zewnętrznych 6; s. śródbocznych 4 większe, 1 średniéj wielkości i kilka mniejszych; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8, rzadziéj 10 (4 większe).

Odwłok jajowaty; na bokach 2-go pierścienia szczeciny pleszkowe, na 3-im pierścieniu 1 rzęd szczecin; na 4-ym p. 1 rzęd.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich*: oprócz szczecinek włosowatych, znajdujących się tu w niewielkiéj ilości, jest jeszcze szereg bardzo długich szczecin, tęższych aniżeli u *A. variegata*. Na brzegu górnym *ud środkowych* niema szczecin; natomiast na $^3/_4$ nasadowych powierzchni przedniéj tychże ud są 2 szeregi szczecinek, z których górny składa się z tęższych i dłuższych; na $^1/_4$ nasadowéj powierzchni tylnéj gęste szczecinki. Na brzegu dolnym ud środkowych są 3 szeregi szczecin; przedni i tylny składają się z dość długich, tęgich szczecin (przedni z krótszych); przedni szereg stoi na połowie nasadowéj uda (5—7 szczecin): tylny na całym brzegu lub $^3/_4$ nasadowych (6—8 szczecin); między powyższemi dwoma szeregami jest szereg krótkich włosowatych szczecinek; u niektórych okazów odm. *populi* Ztt, są 2 szeregi: przedni, złożony z tęgich szczecin, znajduje się na całym przednim brzegu, tylny składa się z krótkich włosowatych szczecinek; na brzegu górnym *ud tylnych* są zwykłe szczeciny miernéj długości; na brzegu dolnym: dwa szeregi szczecin, z których przedni (zwykły) całkowity, składa się z rzadko ułożonych szczecin, tylny składa się z nieco krótszych szczecin, rozłożonych na $^1/_2$ lub $^3/_4$ nasadowych uda, skierowanych ku tyłowi i dołowi.

Golenie środkowe: na powierzchni tylnéj 3, rzadziéj 4 szczeciny (1-na nad środkiem, 2-ga tuż poniżéj środka).

Golenie tylne. Sz. *zewnętrzno-przednich* najczęściéj 4, niekiedy 3, rzadko 5; s. *zewnętrzno-tylnych*: 2 tęgie, długie. Tak pierwsze jak i drugie szczeciny, są u *scutellaris* tęższe i dłuższe aniżeli u *variegata*. Na *brzegu tylnym* jest 1 długa *ostroga*, nieco dłuższa od s. zewnętrzno-tylnych, umieszczona na goleni, nieco wyżéj aniżeli u *A. variegata* Mg, t. j. na granicy dolnych $^3/_4$ cz. goleni.

Skrzydła żółtawéj barwy. Ż. międzystojna zakończona małym, lecz zwykle dość wyraźnym kolcem; ż. łokciowa kończy się ściśle u wierzchołka skrzydła, koniec jéj nieco odgięty; stosunek odcinków końcowych żyłki pleszkowéj = 1 : 2 (najczęściéj); odcinek końcowy ż. tylnéj najczęściéj mało co krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj i znacznie nazewnątrz środka komórki pleszkowéj; szczeblik tylny prawie prosty, niekiedy w środku (mniéj lub więcéj) lekko łukowato wygięty; u jednego okazu szczeblik tylny jest na jednem skrzydle prawie prosty, na drugiem średnio łukowato poniżéj środka wygięty; oba szczebliki czasami lekko żółtawo lub ciemnawo obrzeżone.

Zapładniacz. U *A. scutellaris* Fall = *populi* Mg, zob. T. V, fig. 37, 39 z góry, fig. 38, 40 z boku; u *var. A. scutellaris* = *stolata* Rond = *populi* Zett, zob. Tab. V, fig. 35 z góry, 36 z boku; u *var. A. scutellaris* = *denominata* Ztt, zob. T. V, fig. 41 z góry, 42 z boku.

Cęga górna formy kwadratowéj, a raczéj krótko-poprzeczno-prostokątnéj; u góry dość mocno kątowato wycięta; boki jéj bardzo lekko łukowato wygięte; szczelina tylna dość głęboka, dochodzi prawie do środka tarczy cęgowéj; wyrostki

tylne wewnętrzne zaledwie widoczne, kąty tylne zewnętrzne cokolwiek wydłużone i zaokrąglone. Cęgi dolne łukowato wycięte.

Porównałem 37 okazów: 20 ♂ i 17 ♀; okazy te pochodzą: z okolic Warszawy (Gocławek, w Maju; Ruda Guzowska, w Czerwcu; Mienia, w Lipcu); z gubernij: Lubelskiéj (Zdżanne, w końcu Maja), Mińskiéj (Zazierze, w końcu Czerwca), Mohylowskiéj (Zaczernie, w pocz. Lipca), ze Szląska Austryjackiego (Graeffenberg, Altvater, w końcu Czerwca), z Pirenejów (Cauterets), z Waldegg w Austryi i z Villach w Karyntyi (w Maju).

Uwaga. A. populi Mg, *A. stolata* Rd, odpowiednia *populi* Ztt i *A. denominata* Ztt, są to stanowczo tylko odmiany jednego gatunku *A. scutellaris* Fall; różnią się one tylko roskładem koloru żółtego i między niemi napotkać można rozliczne przejścia; zresztą wszystkie cechy ważniejsze są u nich jednakowe; odmiany *stolata* Rdn czyli *populi* Ztt między powyższemi 37 okazami było 19, odm. *denominata* Ztt 3 ok., *scutellaris* Fall czyli *populi* Mg 15 okazów. Zupełnie odmienny gatunek stanowi *A. variegata* Mg, opisany poniżéj i który zupełnie niewłaściwie przez Meadego zaliczony został do odmian *A. scutellaris* Fall.

30. A. variegata Mg ♂ ♀.

Z wejrzenia podobna do ♂ *Musca corvina* Fabr.

Czoło miernie wystające (bardziéj niż u *scutellaris*), oczy przylegające, u ♂ gęsto, u ♀ gęsto i krótko uwłosione; różki matowo czarne, dość krótkie, dochodzą do dolnych $^3/_4$ cz. twarzy, znacznie krótsze niż u *scutellaris*, 3-ci członek przeszło $2^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych, szczecina różkowa do połowy swéj długości wyraźnie, lecz nie długopierzasta, daléj zaś jeszcze krócéj uwłosiona (*distincte v. longe pubescens*); twarz bardziéj wygięta i u dołu bardziéj ku przodowi wysunięta, aniżeli u *scutellaris*, policzki prawie o połowę szersze.

Szczecin czołowooboczowych 7—8; s. barkowych 3; plecowośrodkowych z. 6 (długie); s. śródbocznych 4 większe i kilka mniejszych; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 10 (4 większe).

Odwłok jajowaty; na 3-im p. 1 rzęd sz. pleszkowych; na 4-ym p. 2 rzędy. Przez środek odwłoka przechodzi u ♂ dość szeroka smuga podłużna czarna, rosszerzająca się nieco ku tylnym brzegom pierścieni; u ♀ mniéj wyraźna.

Na stronie tylnéj *ud przednich*: 1 szereg długich szczecin, słabszych niż u *scutellaris* i liczne, gęsto stojące szczecinki włosowate; na brzegu dolnym: poza szeregiem zwykłym tęgich, długich szczecin, jest szereg dość krótkich, włosowatych szczecinek.

Na $^3/_4$ cz. nasadowych górnego brzegu *ud środkowych*: szereg dość krótkich lecz gęsto stojących szczecinek, które schodzą i na powierzchnię przednią uda; na całym brzegu dolnym tychże ud: 3 szeregi szczecin; przedni składają szczeciny rzadkie, dość krótkie; tylny: krótkie, włosowate, gęsto ułożone; środkowy: długie, tęgie, pośrodku uda najdłuższe.

Na brzegu górnym *ud tylnych*: szczeciny zwykłe miernéj długości; na brzegu *dolnym* 2 szeregi szczecin: przedni całkowity, złożony z kilkunastu rzadko stoją-

cych, dość długich i równych szczecin; tylny, umieszczony w $^3/_4$ cz. nasadowych uda, składa się z kilku rzadkich szczecin, podobnych poprzedzającym. Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 2 szczeciny (u *scutellaris* 3 - 4), jedna nad, druga pod środkiem goleni.

Golenie tylne. Szcz. *zewnętrzno-przednich* 3 u ♂, 2 u ♀ (u *scutellaris* najczęściéj 4), są miernie krótkie i stoją od środka (nieco powyżéj środka) goleni ku dołowi; sz. *zewnętrzno-tylnych*: 2 tęgie i długie, górna w środku goleni. 1 długa *ostroga* stoi na granicy $^5/_6$ dolnych tylnego brzegu goleni (u *scutellaris* nieco powyżéj).

Skrzydła bardzo lekko brunatnawe; ż. międzystojna zakończona kolcem miernéj długości; ż. łokciowa kończy się ściśle u wierzchołka skrzydła, gdzie jéj koniec nieco odgięty; stosunek odcinków ż. pleszkowéj = 1 : $1^3/_4$ u ♂, $1^1/_2$ u ♀; odcinek końcowy ż. tylnéj prawie o połowę krótszy od szczeblika tylnego (u *scutellaris* najczęściéj niewiele krótszy od szczeblika); szczeblik środkowy stoi wprost ujścia ż. podramiennéj i znacznie nazewnątrz środka komórki pleszkowéj; szczeblik tylny prawie prosty, tylko w środku bardzo lekko (u ♀ mocniéj) łukowato ku przodowi wygięty; oba szczebliki lekko ciemnawo obrzeżone.

Zapładniacz. Tab. V, fig. 33 z góry, 34 z boku.

Zupełnie podobny do *scutellaris*, z tą tylko różnicą, że brzeg przedni tarczy cęgowéj bardzo lekko łukowato wycięty, sama zaś tarcza z przodu nieco szersza niż z tyłu; szczelina tylna szersza i znacznie dłuższa aniżeli u *scutellaris*, przechodzi bowiem poza środek tarczy cęgowéj; wyrostki tylne wewnętrzne nieco dłuższe, kąty tylne zewnętrzne bardzo krótkie i zaokrąglone.

1 okaz ♂ otrzymałem od F. Kowarza, złowiony w Waldegg; 1 okaz ♀ złowiłem w Waldegg, w końcu Maja.

31. A. Kowarzii ♂ nov. spec.

Aliquot similis A. scutellari, sed minor.

Oculis magnis, arcte cohaerentibus, breviter et dense hirtis; triangulo frontali nigro; antennis longis, dilute stramineis, articulis basalibus rufo-luteis; genis valde angustis; palpis stramineis. Thorace nigro, nitido, albescente pollinoso, in media parte quatuor nigris vittis ornato, ex quibus mediae satis remotae atque angustae, laterales autem latae et media in parte interruptae; humeris lutescentibus. Setis dorsocentralibus ponesuturalibus tribus. Abdomine oblongo-ovato, lutescente. Squamis dilute flavis, halteribus luteis. Alis flavescentibus; vena transversa media invenitur intus finem venae subcostalis, fere in medio cellulae discoidalis; proportio segmenti penultimi v. discoidalis ad ultimum segmentum ejusdem = 1 : $1^3/_4$; v. transversa posticali fere recta. Pedibus lutescentibus, tarsibus nigris. Long. 6 mm.

Podobna nieco do *A. scutellaris*, lecz znacznie mniejsza.

Głowa. Czoło mało wystające, trójkącik czołowy czarny; oczy duże, krótko i dosyć gęsto żółto uwłosione, ściśle przylegające (*arcte cohaerentes*), obocza czołowe wąskie, srebrzyste; różki długie, barwy słomiastéj, przeświecające, członki ich nasadowe koloru czerwono-żółtego; różki kończą się tuż ponad górnym brzegiem

ust; 3-ci członek przeszło 3 razy dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa długo lecz rzadko pierzasta, brunatna, w $^1/_3$ cz. nasadowéj słomiasta. Twarz brudnawo biała, płaska, dolne kąty listewek twarzowych zaostrzone, nieco wystające; obocza twarzowe dosyć wąskie, srebrzyste; policzki bardzo wąskie, węższe stosunkowo niż u *A. semicinerea*, srebrzyste, z refleksami ciemnemi, bardzo mało uwłosione; trąbka brunatna, głaszczki słomiasto-żółte. Szczecin czołowoobocznych 4—5.

Tułów czarny, błyszczący, cały białawo popylony; dwie środkowe smugi czarne, dosyć oddalone, dwie smugi boczne szerokie, czarne, błyszczące, przerwane przy szwie poprzecznym; barki (*humeri*) jasno gliniasto żółte, boki czarne białawo popylone; tarczka jasno gliniasto żółta z dużym, czarnym trójkątem w środku, zwróconym podstawą do tułowia.

Szczecin barkowych 2; s. plecowośrodkowych zewn. 5 (s. pozaszwowych zewn. 3); s. śródbocznych 4 większe i kilka mniejszych (t. j. 3 górne obok siebie położone, duże, niżéj stojące cienkie i 1 dolna duża); s. piersiobocznych 3 (1 z przodu, dwie z tyłu); s. tarczkowych 6 (4 duże). Szalki białawo-żółte, przeźmianki żółte.

Odwłok podłużno-jajowaty, jasno-gliniasto-żółty (*lutescens*), dość rzadko czarno uwłosiony; na bokach 2-go pierścienia z każdéj strony dwie większe szczeciny pleszkowe; na 3-im i 4-ym p. po jednym szeregu szczecin pleszkowych.

Nogi żółte, stopy czarne. Na tylnéj stronie *ud przednich*: szereg podłużny szczecin; na brzegach: górnym i dolnym zwykłe szeregi szczecin. Na brzegu dolnym *ud środkowych*—2 szeregi szczecin; przedni, całkowity składa się z krótkich, gęstych szczecinek włosowatych; tylny, na połowie nasadowéj uda, ze szczecin dłuższych, lecz rzadko stojących.

Na brzegu górnym *ud tylnych* — zwykły szereg gęstych i miernie długich szczecin; na brzegu dolnym: 2 szeregi szczecin, jeden składa się z miernie długich rzadkich szczecin, drugi szereg ze szczecinek krótkich, włosowatych; na powierzchni tylnéj, przy saméj nasadzie uda, blisko brzegu górnego: krótki szereg szczecinek włosowatych.

Golenie środkowe: na stronie tylnéj 3 szczeciny, z których górna stoi nad połową goleni, dwie dolne zbliżone do siebie, poniżéj środka goleni.

Golenie tylne. Sz. *zewnętrzno przednich* 4, górna nad środkiem, druga w środku goleni; szcz. *zewnętrzno-tylnych* 2, z których górna nad środkiem, dolna pod środkiem goleni. 1 duża *ostroga* stoi na granicy dolnych $^2/_3$ części goleni.

Skrzydła jasno-żółtawo nalecialé; ż. międzystojna zakończona bardzo małym kolcem; ż. łokciowa zakończona ściśle na wierzchołku skrzydła; stosunek długości odcinka przedostatniego ż. pleszkowéj, do odcinka ostatniego $= 1 : 1^3/_4$; odcinek końcowy ż. tylnéj znacznie krótszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi nawewnątrz ujścia żyłki podramiennéj, prawie ponad środkiem komórki pleszkowéj; szczeblik tylny prawie zupełnie prosty.

Zapładniacz. T. V. fig. 47 z góry, 48 z boku.

Zapładniacz podobny do zapładniacza u *scutellaris*, lecz tarcza cęgowa z przodu dość głęboko kątowato wycięta, w przedniéj części swéj węższa niż w tylnéj; szczelina tylna nie dochodzi do środka tarczy; wyrostki tylne wewnętrzne krót-

kie, zaledwie widoczne; kąty tylne zewnętrzne nieco wydłużone i zaokrąglone. Cęgi dolne jak u *scutellaris*.

2 okazy ♂ złowione w pierwszych dniach Lipca 1884 r., w gub. Mohylowskiéj, we wsi Zaczernie.

Uwaga. *A. Kowarzii*, którą nazwałem na cześć zasłużonego dipterologa Ferdynanda Kowarza, różni się od *variegata* i *scutellaris* wielkością, barwą ciała i różków, uwłosieniem oczu, uszczecinieniem głowy i tułowia (ma 3 szczeciny pozaszwowe zewnętrzne, gdy tamte mają 4), kształtem odwłoka, względnem położeniem szczeblika środkowego, skrzydeł i ostrogi na tylnéj goleni; oprócz tych różnic, u *variegata* oczy są przylegające, u *Kowarzii* ściśle stykające się z sobą, szczecina różkowa u pierwszéj jest krótko pierzasta i policzki miernie wąskie, u drugiéj długo lecz rzadko pierzasta, policzki zaś bardzo wąskie, u 1-éj są 3 szczeciny barkowe, u 2-éj tylko dwie; u 1-éj są 2 szeregi szczecin pleszkowych na 4-ym p. odwłoka, u 2-éj tylko 1 szereg; u 1-éj na stronie tylnéj goleni środkowych są dwie szczeciny, u drugiéj są 3; szczecin zewnętrzno-przednich na goleniach tylnych u *variegata* jest 3 (u ♀ 2), u *Kowarzii* 4; u *scutellaris* stosunek odcinków końcowych ż. pleszkowéj = 1 : 2, u *Kowarzii* 1 : 1$^3/_4$; u *scutellaris* odcinek końcowy ż. tylnéj jest tylko cokolwiek krótszy od szczeblika tylnego, u *Kowarzii* znacznie krótszy; szczeblik środkowy u ostatniéj stoi nawewnątrz ujścia ż. podramiennéj, gdy u *variegata* i *scutellaris* wprost ujścia.

32. A. flaveola Fall, Fabr ♂ ♀.

diaphana Wied.
varians Ztt [1]).
aculeata Lw.

Czoło nieco wystające, oczy u ♂ ściśle stykające się, u obu płci dość rzadko i krótko uwłosione, u ♀ krócéj; obocza czołowe bardzo wąskie; różki miernie długie, kończą się blisko górnego brzegu ust, 3-ci członek 2$^1/_2$ raza dłuższy od nasadowych; szczecina różkowa bardzo krótkopierzasta, a raczéj wyraźnie omszona (*breviter subplumata v. distincte pubescens*); dolne kąty listewek twarzowych dosyć wystające; policzki wąskie.

Szczecin czołowooboczowych 6; s. barkowych 2; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych zewn. 4); s. pozaszwowych wewn. 3 (b. cienkie); s. tarczkowych 10 (bardzo długie), prócz tego liczne i bardzo długie s. tarczkowo-pleszkowe; s. śródbocznych 5 dużych i kilka cienkich; s. piersiobocznych 3.

Odwłok jajowaty; na bokach 2-go pierścienia po 2 szczeciny pleszkowe; na 3 p. 1 szereg szczecin; na 4 p. 1 szereg.

---

[1]) Nieposiadając okazów typowych *A. diaphana* Wied i *A. varians* Ztt, z opisów samych trudno wnosić, czy *A aculeata* Lw jest z niemi identyczną; o tęgim, grubym kolcu na goleniach tylnych, znajdującym się u *A. aculeata* Lw, nie wspominają ani Wiedemann, ani Zetterstedt, a przecież ostatni, tak ścisły badacz, dojrzał go u daleko mniejszych gatunków, jak np. u *A. hirsuta* i t. d.

Nogi. Na powierzchni tylnéj *ud przednich* 1 szereg szczecin; na brzegu górnym *ud środkowych* niema szczecin; na brzegu dolnym z przodu: parę szeregów krótkich delikatnych szczecinek włosowatych; z tyłu: 1 szereg włosowatych, bardzo cienkich, dość długich szczecinek; na powierzchni przedniéj bardzo krótkie włosowate szczecinki.

Uda tylne: oprócz całkowitego szeregu dość krótkich szczecin na brzegu górnym i dolnym, jest jeszcze całkowity szereg nieco krótszych szczecinek na powierzchni przedniéj i szeregi złożone z licznych i dość krótkich szczecinek włosowatych, na całym brzegu dolnym (poza szczecinami zwykłemi), jakoteż w części dolnéj powierzchni tylnéj uda.

Na stronie zewnętrznéj *goleni przednich* 1 szczecina poniżéj środka goleni, skierowana nazewnątrz i ku tyłowi; na stronie tylnéj *goleni środkowych* 2 szeregi równoległe szczecin; szereg zewnętrzny składa się z 3-ch tęgich szczecin, z których środkowa stoi w środku goleni; szereg wewnętrzny z dwu nieco mniejszych i zbliżonych szczecin (górna z nich większa od dolnéj) stojących niżéj środka goleni.

Golenie tylne. Szcz. *zewnętrzno-przednie*: u ♂ 5—7 krótkich, delikatnych szczecin, poniżéj środka goleni; u ♀ 3—4 tęgich szczecin. Szcz. *zewnętrzno - średnie*: u ♂ tuż przy brzegu tylnym goleni, znajduje się szereg całkowity, złożony z gęsto stojących, miernie długich szczecinek, dłuższych w połowie górnéj, skierowanych ku tyłowi i nazewnątrz; u ♀ ich niema; szcz *zewnętrzno-tylne* dwie, stoją pod środkiem goleni, dość oddalone od siebie.

1 *ostroga* bardzo długa na granicy $^2/_3$ górnych z $^1/_3$ dolną. Każda goleń tylna u ♂ zakończona jest od przodu tęgim, grubym, dość tępym, czarnym i błyszczącym kolcem, złożonym z kilku ściśle przylegających i połączonych z sobą szczecin przedwierzchołkowych, skierowanym ku dołowi i przodowi.

Skrzydła. *Ż.* międzystojna u ♂ zakończona kolcem zaledwie widocznym, u ♀ sporym; ż. łokciowa kończy się tuż przed wierzchołkiem skrzydła; odcinki końcowe ż. pleszkowéj = 1 : 2; odcinek końcowy ż. tylnéj mniejszy od szczeblika tylnego; szczeblik środkowy stoi bardzo mało nawewnątrz od ujścia ż. podramiennéj; szczeblik tylny prawie prosty.

Zapładniacz. T. V, fig. 49 z góry, 50 z boku.

Cęga górna z kształtu zupełnie podobna do cęgi u *A. Kowarzii*, lecz tylna szczelina bardzo krótka, wyrostki tylne zewnętrzne nieco dłuższe i węższe niż u *Kowarzii*, kąty tylne zewnętrzne krótsze i bardziéj zaokrąglone. Cęgi dolne u góry łukowato wycięte.

Porównano 9 okazów,—4 ♂ i 5 ♀; między ostatniemi 1 okaz ♀ bardzo mały, nie dochodzi do 6*mm*; okazy pochodzą z gubernii Mińskiéj (Zazierze, Borysów) i Mohylowskiéj (Zaczernie, w połowie Czerwca i na początku Lipca).

33. A. pallida Fabr.

Czoło mało wystające, oczy ściśle stykające się, obocza czołowe wąskie, oczy u ♂ gęsto, u ♀ gęsto i krótko uwłosione; różki dość krótkie, lecz z powodu krótkiéj twarzy dochodzą blisko górnego brzegu ust, trzeci członek 2 razy dłuż-

szy od nasadowych; szczecina wyraźnie długopierzasta; dolne kąty listewek twarzowych mało wystające; policzki dość wąskie.

Szczecin czołowooboczowych 3 lub 4 większe; s. barkowych 2; s. plecowośrodkowych z. 6 (pozaszwowych z. 4); s. pozaszwowych wewn. 2 lub 3, a wtedy przednia mała; s śródbocznych 4 większe i kilka mniejszych; s. piersiobocznych 3; s. tarczkowych 8 (2 mniejsze).

Odwłok jajowaty; na 2-im p. u ♂ 1 szereg szczecin niecałkowity; na 3-im pierścieniu u ♂ 1 szereg, u ♀ często—lecz niekompletny; na 4-ym p. u obu płci 1 szereg.

Na powierzchni tylnéj *ud przednich* szereg dość długich szczecin; na brzegu górnym i powierzchni przedniéj *ud środkowych* szeregi krótkich, gęstych, przylegających szczecinek; na brzegu dolnym: szereg całkowity krótkich szczecinek i oprócz tego, na połowie nasadowéj uda 5—6 długich (bardzo długich u ♀) szczecin, rzadko stojących; na całym brzegu górnym *ud tylnych* dość krótkie gęste szczeciny; na brzegu dolnym od przodu: całkowity szereg długich, rzadko stojących szczecin; od tylu, na połowie nasadowéj uda: kilka (4 – 5) długich szczecin.

Na stronie tylnéj *goleni środkowych* 3, niekiedy 4 szczeciny: górna nad środkiem goleni, dolne poniżéj środka.

Golenie tylne. Szcz. *zewnętrzno-przednich* 2, niekiedy 3, krótkie, pod połową goleni; szcz. *zewnętrzno-tylnych* 2 długie, górna w środku goleni; 1 długa *ostroga* stoi na granicy $^3/_4$ dolnych brzegu tylnego, rzadko na granicy $^2/_3$ dolnych.

Skrzydła. Żyłka międzystojna, zakończona bardzo małym kolcem u ♂, sporym u ♀; ż. łokciowa kończy się prawie u wierzchołka skrzydła (tuż przed wierzchołkiem); odcinki końcowe żyłki pleszkowéj u ♂ = 1 : 3, u ♀ 1 : 2; odcinek końcowy ż. tylnéj prawie równy szczeblikowi tylnemu; szczeblik środkowy stoi wprost ujścia żyłki podramiennéj u ♂, nieco nawewnątrz ujścia u ♀ i niekiedy prawie ponad środkiem komórki pleszkowéj u ♀; szczeblik tylny w środku nieco zgięty(u *scutellaris*, u obu płci jest jednakowe użyłkowanie skrzydeł).

Zapładniacz. Tab. IV, fig. 45 z góry, 46 z boku.

Zapładniacz podobny do zapładniacza u *A. Kowarzii* i *aculeata*, lecz tarcza cęgowa w części przedniéj nieco węższa niż u ostatnich, brzegi jéj boczne prawie proste, zaledwie łukowato wygięte; szczelina tylna dochodzi do środka tarczy cęgowéj; kąty tylne zewnętrzne zaokrąglone, lecz znacznie ku tyłowi wydłużone; wyrostki tylne wewnętrzne zaledwie widoczne.

Porównałem 13 okazów: 8 ♂, 5 ♀; pochodzą z okolic Warszawy (Ruda Guzowska, Czerwiec), gubernii Lubelskiéj (Żdżanne, Czerwiec), Podola (Winnica, Kamieniec Podolski, Lipiec), gubernii Mińskiéj (Borysów, Zazierze, koniec Czerwca), Mohylowskiéj (Zaczernie, w początkach Lipca), z Austryi (Mödling, 13 Czerwca 1886) i z Hollandyi, od v. der Wulpa.

Tablica porównawcza gatunków rodzaju **Aricia** in s. str.

Gatunki.		1. lucorum Fall ♂ ♀.	2. quadrinotata Mg ♂ ♀.	3. lasiophthalma Rond ♂.	4. abdominalis Staeg ♂.	5. signata Mg ♂ ♀.
Oczy	Uwłosienie.	♂ gęsto i długo uwłosione, ♀ krótko i rzadko.	u ♂ i ♀ długo i gęsto uwł.	gęsto.	gęsto.	u ♂ i u ♀ gęsto.
Oczy	Zbliżenie u ♂.	cohaerentes rzadziej arcte cohaerentes.	cohaerentes v. contigui.	arcte cohaer.	arcte cohaer.	arcte cohaer.
Różki.		długie, 3 członek 3 razy dłuższy od nasadowych.	długie, 3 razy.	miernie długie, $2^{1}/_{2}$ raza.	miernie długie, przeszło $2^{1}/_{2}$ raza.	długie, 3 razy.
Szczecina różkowa.		longe et dist plumata.	longe et dist. plumata.	distincte-pubescens.	breviter-subplumata.	longe et dist. plumata.
Twarz i listewki twarzowe.		Dolne kąty listewek wystające.	wystające.	wystające.	nieco wystające.	wystające.
Policzki.		miernie szerokie.	u ♂ szerokie, u ♀ b. szer.	dość szerokie.	dość szerokie.	miernie szerokie.
Setae fronto-orbitales inf.		6 par.	5—6 u ♂, 5—8 u ♀.	5—6.	6.	5—6 u ♂, 6—7 u ♀.
Setae humerales.		3 szczeciny.	3.	2.	2.	3.
S. ponesuturales ext		4.	4.	4.	4.	4.
Odwłok.		obl.-ovatum.	obl. ovatum.	ovatum.	con -ovatum.	ovatum.
Szeregi szczecin.	Setae abdomin. discoid. 2 pierścień	1 szereg niekompletny.	—	1 niekompl.	1 prawie kompletny.	1 niekompl.
Szeregi szczecin.	3-ci pierścień.	1 szereg szcz.	1 niekompletny.	1 szereg.	1 szereg.	1.
Szeregi szczecin.	4-ty pierścień.	2 szeregi.	1 szereg.	1 szereg.	1 szereg.	1.
Liczba szczecin.	Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	1 w środku sz.	2 szczeciny (w 1 szeregu).	—	—	1—2.
Liczba szczecin.	Goleń środkowa. Szcz. tylne	1 szer. złożony z 3 lub 4 sz.	3 szczeciny (w 1 szeregu).	3 (1 szereg).	3 (1 szereg).	3, rzadziej 4 (1 sz.)
Liczba szczecin.	Gol. środkowa. S. zewn.	—	—	—	—	—
Goleń tylna.	Sz. zewnętrzno-przednie	4 (od 3 do 5) szczeciny.	4.	4.	3.	3, rzadko 4 ♂, u ♀ 3 do 6.
Goleń tylna.	Sz zewnętrzno-tylne.	2 rzadziej 3.	2.	3.	2.	2.
Goleń tylna.	Szcz. wewnętrzne.	u ♂ na $^{2}/_{3}$ górnych 6—9 sz. włos.	u ♂ na $^{1}/_{3}$ cz. środk. 3—4 tęgie, krótkie	na $^{2}/_{3}$ doln.	na $^{1}/_{3}$ części środkowej 4—5 sz.	u obu płci 4—7, bardzo krótkie.
Goleń tylna.	Ostroga.	—	—	—	—	na gr. $^{4}/_{5}$ doln.
Goleń tylna.	Szcz. przednie.	—	—	—	—	—
Skrzydła	Ż łokciowa.	kończy się przed wierzch. skrzydła.	przed wierzch.	u wierzchołka skrzydła.	u wierzchołka	nieco przed wierzch.
Skrzydła	Ż pleszk. Stos. odcink.	1:2 lub 1:$1^{3}/_{4}$.	1:$1^{1}/_{2}$	1:2.	1:$2^{3}/_{4}$	1:$1^{3}/_{4}$.
Skrzydła	Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego.	Odcinek końcowy nieco krótszy od szczebl. tyln.	nieco krótszy	krótszy.	znacznie krótszy.	krótszy.
Skrzydła	Szczeblik środkowy.	wprost ujścia ż. podram.	wprost ujścia.	wprost ujścia.	nieco nazewn. ujścia.	wprost ujścia.
Skrzydła	Szczeblik tylny.	mocno S zgięty.	mocno S zgięty.	lekko S zgięty.	zaledwie wyg. prawie prosty.	mocno S zgięty.

Gatunki.	6. lacta Fall ♂ ♀.	7. meridionalis Rond ♂.	8. fuscata Fall ♂ ♀.	9. erronea Schn ♂.
Oczy: Uwłosienie.	♂ gęsto, u ♀ prawie nagie.	gęsto.	dość rzadko i miernie długo u obu płci.	dość gęsto i miernie długo.
Oczy: Zbliżenie u ♂.	sub-cohaerentes jak u *serva*.	sub-cohaer.	approximati.	sub-cohaerentes.
Różki.	długie, u ♂ 3 razy, b. długie u ♀ $3^{1}/_{2}$.	miernie długie, $2^{1}/_{2}$ raza.	długie, u ♂ 3 razy, b. długie u ♀ $3^{1}/_{2}$.	miernie długie, $2^{1}/_{2}$.
Szczecina różkowa.	longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.
Twarz i listewki twarzowe.	bardzo wystające.	miernie wystaj.	znacznie wystające.	dość wystające.
Policzki.	miernie szerokie.	dość wąskie.	dość wąskie ♂. miernie szer. ♀.	dość wąskie.
Setae fronto-orbitales inf.	5—6 u ♂, 7—8 u ♀.	6 dużych.	7—8 dużych ♂. 4—6 dużych ♀.	6—7.
Setae humerales.	3 rzadko 2 ♂, 2—3 u ♀.	3.	2.	2.
S. ponesuturales ext.	4 pones. ext. 3 pones. int.	4 pones ext. 3 pones int.	3.	3.
Odwłok.	ovatum.	ovatum.	subconico-oblongum ♂, oblongo-ovatum ♀.	oblongo-conic.
Szeregi szczecin: Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	1 niekompl.	1 niekompletny.	1 niekompletny.	1 niekompl.
Szeregi szczecin: 3-ci pierścień.	1.	1.	1 niekompletny.	1.
Szeregi szczecin: 4-ty pierścień.	2 u ♂, 1 u ♀.	1.	1.	2.
Liczba szczecin: Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	1—2, niekiedy niema weale.	2.	1—2 ♂, najcz. 2 ♀ (lub 0).	—
Liczba szczecin: Goleń środkowa. Szcz. tylne.	3 (1 szereg).	3 (1 sz.)	2 (1 szereg).	2 (1 szereg).
Liczba szczecin: Gol. środkowa. S. zewn.	—	—	—	—
Goleń tylna: Sz. zewnętrzno-przednie.	4, niekiedy 3.	3.	3—4.	4.
Goleń tylna: Sz. zewnętrzno-tylne.	2.	2.	1.	2.
Goleń tylna: Szcz. wewnętrzne.	1 szereg, od nasady do ostrogi.	—	1 szereg z 5—8 szczecinek na $^{1}/_{3}$ środkowej.	—
Goleń tylna: Ostroga.	1, na gr. $^{4}/_{5}$.	1, na gr. $^{4}/_{5}$.	1, na gr. $^{3}/_{4}$.	1, na gr. $^{5}/_{6}$.
Goleń tylna: Szcz. przednie.	—	—	—	—
Skrzydła: Ż. łokciowa.	nieco przed wierzchołkiem.	przed wierzch.	przed wierzch.	przed wierzch.
Skrzydła: Ż. pleszk. Stos. odcink.	$1:1^{3}/_{4}$.	$1:1^{1}/_{2}$.	$1:2:1^{3}/_{4}$ ♂. $1.1^{3}/_{4}:1^{1}/_{2}$ ♀.	$1:1^{1}/_{2}$.
Skrzydła: Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego	krótszy.	znacznie krótszy.	prawie o połowę krótszy.	krótszy.
Skrzydła: Szczeblik środkowy.	wprost ujścia lub nieco nazewn.	nieco nazewn. ujścia.	wprost ujścia.	znacznie przed ujściem, na środku Celul. discoid.
Skrzydła: Szczeblik tylny.	mocno S zgięty.	mocno S zgięty.	prosty, czasem zaledwie wygięty.	bardzo znacznie łukowato zgięty.

Gatunki.		10. obscurata Mg ♂.	11. obscuratoides Schn ♂.	12. Wilhelmi Schn, Zetterstedtii Schn dispar Ztt ♂ ♀.	13. dispar Fall. nivalis Ztt ♂.
Oczy.	Uwłosienie.	dość rzadko i krótko.	gęsto.	sub-pubescens u ♂, nagie u ♀.	gęsto.
	Zbliżenie u ♂.	approximati.	approximati, rare subcontigui.	approximati.	approximati.
Różki.		miernie długie $2^1/_2$ raza.	miernie długie, $2^1/_2$.	krótkie 2.	miernie długie $2^1/_2$.
Szczecina różkowa.		longe et dist.	longe et dist.	sub-plumosa ♂, pubescens ♀.	longe plum.
Twarz i listewki twarzowe.		wystające.	wystające.	wystające.	wystające.
Policzki.		miernie szerokie.	miernie szerokie.	miernie szer. ♂, dość wąskie ♀.	miernie szerokie lub dość wąskie.
Setae fronto-orbitales inf.		8.	6—7.	10.	6—8—9.
Setae humerales.		2.	2.	2.	2—3.
S. ponesuturales ext.		4.	3.	4.	3.
Odwłok.		subcon.-oblong.	oblongum s. fere oblongo-conicum	sub-conicum ♂, obl.-ovatum ♀.	sub-cylindrico-oblongum.
Szeregi szczecin.	Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	1.	1 niekompl.	1.	1 niekompl.
	3-ci pierścień.	1.	1.	1.	1
	4-ty pierścień.	2.	1.	1.	1.
Liczba szczecin.	Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	—	—	—	—
	Goleń środkowa. Szcz. tylne.	2 szeregi; zewn. z 2 i wewn. z 2 szczecinami.	3—4 (w 1 szer.)	2 (w 1 szeregu).	3—4—5 (1 szereg).
	Gol. środkowa S. zewn.	—	—	1 zewnętrzn. pow. 1 wewnętrzna p.	—
Goleń tylna.	Sz. zewnętrzno-przednie.	4.	4—5, rzadziej 3.	3.	4—7—8, bardzo długie włosowate.
	Sz. zewnętrzno-tylne.	2.	2.	2.	2.
	Szcz. wewnętrzne.	4 miernie długie, od basis do środka.	szereg jak u *lucorum*, od $^1/_4$ górnéj do $^3/_4$ dolnych.	—	9—10—12 b. długie włosowate (1 szereg).
	Ostroga.	—	—	—	—
	Szcz. przednie.	—	—	—	b. długie i liczne, rzadko 5—6.
Skrzydła.	Ż. łokciowa.	nieco przed wierzchołkiem.	nieco przed wierzchołkiem.	tuż przed wierzch.	nieco przed w.
	Ż. pleszk. Stos. odcink	1:2.	1:2.	1:2.	$1:2^1/_4:3$.
	Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego.	prawie równy.	prawie równy.	znacznie krótszy.	prawie równy.
	Szczeblik środkowy.	nieco nawewn.	wprost ujścia.	wprost ujścia.	nieco nazewnątrz, nawewnątrz lub wprost.
	Szczeblik tylny.	mocno S zgięty.	mocno S zgięty.	dość mocno zgięty w środku.	miernie zgięty w środku.

Gatunki.	14. longipes Ztt. ♂ ♀.	15. variabilis Fall ♂.	16. baicalensis Schn ♂.	17. hirsutula Ztt. ♂.
Oczy. Uwłosienie.	gęsto ♂, nagie ♀.	gęsto.	gęsto.	gęsto.
Oczy. Zbliżenie u ♂.	cohaerentes, czasem subcoh.	arcte cohaer.	cohaerentes.	arcte cohaerentes, rzadziej cohaer
Różki.	krótkie 2.	krótkie 2.	krótkie 2.	krótkie 2.
Szczecina różkowa.	longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.	breviter sub-plumata.
Twarz i listewki twarzowe.	nieco wystające.	nieco wystające.	zaledwie wystające.	b. mało wystające.
Policzki.	dość wąskie.	wąskie.	wąskie.	wąskie.
Setae fronto-orbitales inf.	13—14 ♂, 6—8 ♀.	8—9.	10—12.	jak u *semicinerea*.
Setae humerales.	2.	2.	2.	jak u *semicinerea*.
S. ponesuturales ext.	4.	4.	4.	jak u *semicinerea*.
Odwłok.	sub-cylindrico-obl. ♂, ovato-oblong. ♀.	sub-cylindrico-oblongum.	sub-cylindrico-oblongum.	sub-cylindrico-oblongum.
Szeregi szczecin. Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	1 niekompl.	1 niekompl.	1 niekompl.	jak u *semicinerea*.
Szeregi szczecin. 3-ci pierścień.	1.	1.	1.	jak u *semicinerea*.
Szeregi szczecin. 4-ty pierścień.	2—3 szeregi u ♂, 1 szereg u ♀.	1.	1.	jak u *semicinerea*.
Liczba szczecin. Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	3, rzadziej 1—2, niekiedy 0.	1.	—	—
Liczba szczecin. Goleń środkowa. Szcz. tylne.	3—5 u ♂, 1 szer., u ♀ 2 sz. { z. 2—3, w. 4—5.	3 (1 szereg).	3—4 (1 szereg).	4, rzadziej 3 (1 szereg).
Liczba szczecin. Gol. środkowa. S. zewn.	—	—	—	—
Goleń tylna. Sz. zewnętrzno przednie.	7—8 b. dł. włos., u ♀ 2—3 krótkie	6—7 włosow. (1 szereg).	6—8 włosowatych b. długich (1 szereg).	1 szereg licznych długich włosowatych szczecin.
Goleń tylna. Sz. zewnętrzno-tylne.	2 u ♂, 3—6 u ♀.	2.	1, rzadko 2.	1 szereg licznych dość krótkich sz.
Goleń tylna. Szcz. wewnętrzne.	11—13 b. długie włosowate (1 szereg).	1 szereg szczecin włosowatych.	1 szereg b. długich włosowatych szczecin.	1 szereg długich włosowatych sz.
Goleń tylna. Ostroga.	1, na gr. $^3/_4$	1, na gr. $^2/_3$.	1, na gr. $^2/_3$ i 1 szczecina mniejsza.	2, rzadziej 3 ostrogi.
Goleń tylna. Szcz. przednie.	1 szer. sz. gęstych. włosowatych.	1 szer. dość krótkich, włosow.	1 szer. sz. włosowatych miernie długich.	1 gruby kolec u wierzchołka od przodu.
Skrzydła. Ż. łokciowa.	u wierzchołka.	u wierzchołka.	u wierzchołka.	u wierzchołka.
Skrzydła. Ż. pleszk. Stos. odcink.	1:2 $^1/_2$ ♂. 1:2:1 $^3/_4$ ♀.	1:3:2 $^1/_2$.	1:2:2 $^1/_5$.	jak u *semicinerea*.
Skrzydła. Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego.	nieco krótszy ♂ równy ♀.	b. mało krótszy, prawie równy.	prawie o połowę krótszy.	równej długości.
Skrzydła. Szczeblik środkowy.	wprost ujścia.	wprost ujścia.	wprost ujścia.	jak u *semicinerea*.
Skrzydła. Szczeblik tylny.	prosty.	prosty.	prosty.	prosty.

Gatunki.	18. semicinerea Wied ♂ ♀.	19. umbratica Mg. carbo Schin ♂ ♀.	20. Morio Ztt ♂ ♀.	21. basalis Ztt ♂ ♀.
Oczy. Uwłosienie.	gęsto u ♂, prawie nagie ♀.	gęsto u ♂, rzadko u ♀.	gęsto u ♂, bardzo słabo ♀.	gęsto ♂, b. rzadko i krótko ♀.
Oczy. Zbliżenie u ♂.	arcte cohaer.	cohaerentes.	sub-cohaerent.	arcte cohaer. lub cohaer., b. rzadko sub-cohaer.
Różki.	dość krótkie $2-2^1/_4$.	miernie długie $2^1/_2$.	krótkie 2.	miernie długie $2^1/_2$.
Szczecina różkowa.	sub-plumata.	longe et dist.	sub-plumata ♂, pubescens ♀.	longe et dist.
Twarz i listewki twarzowe.	mało wystające.	mało wystające.	twarz b. znacznie wysunięta.	znacznie u dołu wysunięta.
Policzki.	wąskie.	wąskie.	szerokie.	dość wąskie.
Setae fronto-orbitales inf.	5—6	5 dużych.	9—10 u ♂, 6—7 u ♀.	6 większych.
Setae humerales.	2.	2 duże, 1 mała.	3.	3.
S. ponesuturales ext.	4.	4.	4.	4.
Odwłok.	sub - cylindrico - oblong. ♂, obl.-ovatum ♀.	sub - cylindrico-obl. ♂, ovatum ♀, rzadko u ♂.	ovato - oblongum.	oblongo-ovatum.
Szeregi szczecin. Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	1 niekompl.	1 niekompl.	1 niekompl.	1 niekompl.
Szeregi szczecin. 3-ci pierścień.	1.	1.	2 szeregi, przedni niekompletny.	1.
Szeregi szczecin. 4-ty pierścień.	1.	1.	3 szeregi.	2.
Liczba szczecin. Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	u ♀ często 1 sz.	—	u ♂ ? u ♀ 2 sz.	2—3 (1 szereg).
Liczba szczecin. Goleń środkowa. Szcz tylne.	3 (1 szereg).	2 (1 szereg).	2 szeregi, każdy po 2 szcz.	2 szeregi, zewn. z 3—5 szcz., wewn. 3—2.
Liczba szczecin. Gol. środkowa. S. zewn.	—	—	2 u ♂, 4 u ♀.	—
Goleń tylna. Sz. zewnętrzno-przednie.	5—7 u ♂, 3—4 u ♀.	2.	4 u ♂, 3 u ♀.	4—5.
Goleń tylna. Sz. zewnętrzno-tylne.	2.	1.	2 u ♂, 4 u ♀.	2.
Goleń tylna. Szcz. wewnętrzne.	1 szereg krótkich szczecin u ♀.	—	2 szeregi u ♂ na $^2/_3$ górnych; u ♀ 1—2 szczeciny.	bardzo krótkie liczne szczec.
Goleń tylna. Ostroga.	1, na gr. $^2/_3$.	—	1 na gr. $^3/_4$ u ♂, u ♀ na gr. $^4/_5$.	1 na gr. $^3/_4$.
Goleń tylna. Szcz. przednie.	—	—	—	—
Skrzydła. Ż. łokciowa.	u wierzchołka.	u wierzchołka.	przed wierzchołkiem.	przed wierzchołkiem.
Skrzydła. Ż. pleszk. Stos. odcink.	$1:2^1/_2$	$1:1^1/_2:2:2^1/_4:2^3/_4$.	$1:1^1/_2$.	$1:1^3/_4:2$ u ♂, $1:1^1/_2$ u ♀ najcz.
Skrzydła. Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego.	nieco krótszy lub równy, szczególniej u ♀.	krótszy.	$1:1^1/_3:1^1/_2$.	krótszy.
Skrzydła. Szczeblik środkowy.	nieco nawewn., niekiedy wprost.	nawewnątrz.	tuż przed ujściem ♂, wprost ujścia ♀.	wprost lub nieco nawewn. ujścia.
Skrzydła. Szczeblik tylny.	prosty.	prosty.	b. wyraźnie S zg. u ♂, słabo zgięty u ♀.	lekko lub znacznie S zgięty.

Gatunki.		22. incana Wied ♂ ♀.	23. lugubris Mg ♂ ♀.	24. serva Mg ♂ ♀.	25. marmorata Ztt ♂ ♀.
Oczy.	Uwłosienie.	gęsto ♂, krótko i rzadko ♀.	u obu płci gęsto.	gęsto u ♂, dość rzadko i długo ♀.	gęsto u ♂. d. długo i rzadko ♀.
	Zbliżenie u ♂.	sub-cohaerentes, prawie approxim.	cohaerentes.	subcohaerentes.	sub-cohaerentes, prawie approxim.
Różki.		krótkie 2.	krótkie 2.	krótkie 2.	krótkie 2.
Szczecina różkowa.		longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.
Twarz i listewki twarzowe.		u dołu bardzo znacznie wysunięta.	u dołu bardzo wysunięta ryjkowato.	mało wystające, przytępione.	u ♂ miernie wystające, u ♀ prawie ryjkowato.
Policzki		dość wąskie.	szerokie.	miernie szerokie.	miernie szer. ♂, b. szerokie u ♀.
Setae fronto-orbitales inf.		8—9 u ♂, 5 dużych u ♀.	6 dużych.	6—7 u ♂ dużych, 7—8 u ♀.	9.
Setae humerales.		2—3.	3.	3.	3.
S. ponesuturales ext.		4.	3.	3.	4.
Odwłok.		ovatum.	oblongo - ovatum.	oblongo - ovatum ♂, ovatum ♀.	oblongo - ovatum.
Szeregi szczecin.	Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	—	1 niekompletny.	2 szcz w środku u ♂; 1 szereg niek. ♀.	u ♀ 1 niekompl.
	3-ci pierścień.	1 szereg u ♂.	2.	1.	1 u ♂, 2 szeregi u ♀.
	4-ty pierścień.	2 lub 1 u ♂.	3.	u ♂ 3 szeregi.	2.
Liczba szczecin.	Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	1—2 u ♂, 1 u ♀ (1 szereg).	u ♀ 2.	—	u ♀ 1 szczecina; na str. tylnej ♀ kilka sz. włosow.
	Goleń środkowa. Szcz tylne.	2 szeregi, zewn. z 2—3, wewn. 2—3.	3 (w 1 szeregu).	4 (1 szereg).	3—4 ♂ 1 szereg, 2 szeregi u ♀ z. 5, w. 2.
	Gol. środkowa. S. zewn.	1, rzadko 2.	u ♀ na stronie przedniej 2 szcz.	u ♀ niekiedy 2.	1 u ♂, 2 u ♀.
Goleń tylna.	Sz. zewnętrzno-przednie.	3—4 u ♂, 2 u ♀.	2.	3 (u ♀ niekiedy 2).	6 u ♂, 3—4 u ♀.
	Sz. zewnętrzno-tylne.	3 u ♂ ♀ i 1 szereg z. środkowych u ♂.	2.	2; zewn.-środkowych u ♂ 8—9.	2 u ♂, 3 u ♀.
	Szcz. wewnętrzne.	—	u ♂ krótkie na $^1/_3$ środkowej.	8—12 d. krótkich na $^1/_3$ cz, środkowej.	u ♂ 1 szereg krótkich od $^1/_3$ do apex.
	Ostroga.	1 na gr. $^4/_5$.	1 na granicy $^3/_4$.	1 na gr. $^3/_4$.	u ♂ niema ostrogi, u ♀ na gr. $^3/_4$.
	Szcz. przednie.	—	—	—	—
Skrzydła.	Ż. łokciowa.	przed wierzchołkiem.	przed wierzchołkiem.	tuż przed wierzchołkiem.	przed wierzchołkiem.
	Ż. pleszk. Stos. odcink.	$1:1^1/_3:1^1/_2$ ♂, $1:1^1/_3$ u ♀.	$1:1^3/_4:2$ ♂, $1:1^1/_2$ u ♀.	1:2 u ♂; często u ♀ $1:1^3/_4$.	$1:2^1/_4$ u ♂, 1:2 u ♀.
	Ż. tylna Stosunek do szczeblika tylnego.	mało co krótszy.	$1:1^1/_3:1^1/_2$.	prawie o połowę krótszy u ♂.	znacznie krótszy.
	Szczeblik środkowy.	nawewnątrz ujścia.	wprost ujścia, rzadko nieco nawewnątrz.	wprost ujścia.	nieco nazewnątrz ujścia.
	Szczeblik tylny.	bardzo mocno S zgięty.	zaledwie S zgięty, niekiedy prawie prosty.	b. mało zgięty, niekiedy prawie prosty.	bardzo lekko S zgięty.

Gatunki.		26. erratica Fall ♂ ♀.	27. errans Mg ♂ ♀.	28. perdita Mg ♂.	29. scutellaris Fall, populi Mg, Ztt ♂ ♀.
Oczy	Uwłosienie.	gęsto u ♂, rzadko i krótko u ♀.	gęsto u obu płci.	gęsto.	gęsto ♂, gęsto i krótko ♀.
Oczy	Zbliżenie u ♂.	arcte cohaerentes	cohaerentes.	approximati.	arcte cohaerentes.
Różki.		długie, 3 razy.	długie, 3.	dość krótkie, $2^1/_4$ razy.	bardzo długie, $3^1/_2$.
Szczecina różkowa		longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.	longe et dist.
Twarz i listewki twarzowe.		dość wystające.	dość wystające.	mało wystające.	nieco wystające.
Policzki.		dość wąskie u ♂. nieco szersze u ♀.	szerokie.	miernie szerokie	wąskie.
Setae fronto-orbitales inf		5—7 u ♂, 6—7 u ♀.	Jak u *erratica*.	9—10.	5—6.
Setae humerales.		3.		3 duże, 3 małe.	2.
S. ponesuturales ext.		4.		4; setae praescut. 2 pary.	4.
Odwłok.		ovatum.		ovato-oblongum.	ovatum.
Szeregi szczecin.	Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	1 niekompletny + 4 szczeciny w środku.		1 niekompletny + 2 w środku szczeciny.	1 niekompletny.
Szeregi szczecin.	3-ci pierścień.	1 szer. + 4 szcz w środku		1.	1.
Szeregi szczecin.	4-ty pierścień.	2 u ♂, 1 u ♀.		2.	1.
Liczba szczecin.	Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	—	—	1.	—
Liczba szczecin.	Goleń środkowa. Szcz. tylne.	2 szeregi (u ♂ i ♀), po 2 szczec. w każdym.	1 szereg z 3 szczecin (u ♀ czasem 2).	3 (1 szereg).	3—4 (1 szereg).
Liczba szczecin.	Gol. środkowa. S. zewn.	—	—	—	—
Goleń tylna.	Sz. zewnętrzno-przednie.	3.	3.	3.	najcz. 4 (od 3—5)
Goleń tylna.	Sz zewnętrzno-tylne.	2.	2.	2.	2.
Goleń tylna.	Szcz. wewnętrzne.	b. krótkie, przylegające, na całej długości.	jak u *erratica*.	dość krótkie, rzadkie na $^1/_3$ środkowej.	—
Goleń tylna.	Ostroga.	1, na gr. $^5/_6$.	jak u *erratica*.	1, na gr. $^5/_6$.	1, na gr. $^3/_4$.
Goleń tylna.	Szcz. przednie.	—	—	—	—
Skrzydła.	Ż. łokciowa.	znacznie przed wierzchołkiem.	przed wierzch.	przed wierzch.	u wierzchołka.
Skrzydła.	Ż. pleszk. Stos. odcink.	$1:1^1/_4$ u obu płci.	$1:1^3/_4$ ♂, $1.1^1/_2$ ♀.	1:2.	1:2.
Skrzydła.	Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego	$1:1^1/_2$.	równy.	prawie równy.	najcz. mało co krótszy.
Skrzydła.	Szczeblik środkowy.	znacznie przed ujściem; na środku Cell. disc.	znacznie przed ujściem.	przed ujściem.	wprost ujścia.
Skrzydła.	Szczeblik tylny.	miernie S zgięty u ♂, mocno S zgięty u ♀.	mocno S zgięty u ♂, niekiedy słabo u ♀.	bardzo lekko zgięty.	b. lekko zgięty, prawie prosty.

	Gatunki.	30. variegata Mg ♂ ♀.	31. Kowarzii Schn ♂.	32. flaveola Fall, Fbr, aculeata Lw, diaphana Wd ♂ ♀.	33. pallida Fabr ♂ ♀.
Oczy	Uwłosienie.	gęsto u ♂, gęsto i krótko u ♀.	gęsto lecz krótko	dość krótko i rzadko.	gęsto u ♂, gęsto lecz krótko u ♀.
	Zbliżenie u ♂.	cohaerentes	arcte cohaer.	arcte cohaer.	arcte cohaerentes.
	Różki.	miernie długie, $2^{1}/_{2}$ raza.	długie, przeszło 3 razy.	miernie długie, $2^{1}/_{2}$ raza.	krótkie, 2.
	Szczecina różkowa.	non longe sed distincte plumata.	longe et dist.	breviter sub-plumata.	longe et dist.
	Twarz i listewki twarzowe.	dość wystające.	nieco wystające.	dość wystające.	mało wystające.
	Policzki.	miernie wąskie.	bardzo wąskie.	wąskie.	dość wąskie.
	Setae fronto-orbitales inf.	7—8.	4—5.	6.	3—4 większe.
	Setae humerales.	3.	2.	2 i 1 cienka.	2.
	S. ponesuturales ext.	4.	3.	4 pones. ext. 3 pones. int.	4.
	Odwłok.	ovatum.	obl.-ovatum.	ovatum.	ovatum.
Szeregi szczecin.	Setae abdomin. discoid. 2 pierścień.	—	1 niekompl.	1 niekompletny.	1 niekompletny u ♂.
	3-ci pierścień.	1.	1.	1.	1 u ♂, 1 u ♀ niekompl.
	4-ty pierścień.	2.	1.	1.	1.
Liczba szczecin.	Goleń przednia. Szcz. zewnętrzne.	—	—	1.	—
	Goleń środkowa. Szcz. tylne.	2 (1 szereg).	3 (1 szereg).	2 szer.: sz. z. 3, wewn. 2.	3—4 (1 szereg).
	Gol. środkowa. S. zewn.	—	—	—	—
Goleń tylna.	Sz. zewnętrzno-przednie.	3 u ♂, 2 u ♀.	4.	5—7 u ♂, 3—4 u ♀.	2—3.
	Sz. zewnętrzno-tylne.	2.	2.	2.	2.
	Szcz. wewnętrzne.	—	—	—	—
	Ostroga.	1, na gr. $^{5}/_{6}$.	1, na gr. $^{2}/_{3}$.	1, na gr. $^{2}/_{3}$.	1, na gr. $^{3}/_{4}$—$^{2}/_{3}$.
	Szcz. przednie.	—	—	u wierzchołka u ♂ 1 tępy kolec od przodu.	—
Skrzydła.	Z. łokciowa.	u wierzchołka	u wierzchołka.	prawie u wierzchołka.	prawie u wierzchołka.
	Ż. pleszk. Stos. odcink.	$1:1^{3}/_{4}$ u ♂, $1:1^{1}/_{2}$ u ♀.	$1:1^{3}/_{4}$.	1:2.	1:3 u ♂, 1:2 u ♀.
	Ż. tylna. Stosunek do szczeblika tylnego.	prawie o połowę krótszy.	znacznie krótszy.	krótszy.	prawie równy.
	Szczeblik środkowy.	wprost ujścia.	nawewnątrz.	nieco nawewn. ujścia.	wprost ujścia ♂, nieco nawewnątrz u ♀.
	Szczeblik tylny.	prawie prosty ♂, miernie zgięty ♀.	prosty.	prawie prosty.	w środku nieco zgięty.

Tabula synoptica specierum generis **Ariciae** in s. st.

1\. a) *Pedes nigri* 2
b) *Femora omnia, vel 4 rare 2 posteriora, flava v. rufescentia*; interdum femora omnia nigricantia; *tibiae testaceae* 34
(in *A. cincta* Ztt 37. b. femora nigro-picea, tibiae obscure testaceae).

2\. a) *Abdominis basis plus minusve late testacea*, subhyalina . . 33
b) *Abdomen nigricans* (fuscum; griseum; cinereum). . . 3

3\. a) *Abdominis dorsum punctis v. maculis lateralibus 4—6 determinatis nigris v. nigricantibus signatum* 4
b) *Abdominis dorsum nec punctis nec maculis lateralibus nigricantibus determinatis notatum, sed tesselis* v. maculis irregularibus obsoletis obscuris, pro situ variantibus et micantibus, *variegatum*; interdum tantum *in medio segmentorum* serie macularum nigrantium, aut linea dorsali obscura, pictum. 9

4\. a) *Venae transversae alarum late et distincte fusco-limbatae* (v. vena transversalis media fusco-maculata); tibiae posticae in *latere anteriori* non ciliatae, *intus* in parte $^{2}/_{3}$ inferiori serie setularum munitae; tibiae anticae *extus* 1-setosae . . . . lucorum Fall.
b) *Venae transversae alarum non aut vix fusco limbatae*, vena transversalis media non maculata 5

5\. a) *Thorax niger, immaculatus, vel vittis obsoletis non distinctis*, munitus 6
b) *Thoracis dorsum vittis s. lineis 4 nigris distinctis, ornatum* . 7

6\. a) *Tibiae posticae in ♂ antice et intus dense et longe ciliatae;* abdomen maculis 4 nigris latis sub-quadratis notatum *setae ponesuturales externae 3*; tibiae anticae *extus* non setosae . . dispar Fall.
nivalis Ztt.
b) *Tibiae posticae in ♂ antice et intus non ciliatae et non setosae, arista subplumata in ♂, pubescens in ♀; setae ponesuturales ext. 4;* tibiae anticae *extus* non setosae . . . . Wilhelmi Schn.
dispar Ztt.
Zetterstedtii Schn.

7\. a) *Abdominis dorsum punctis v. maculis 6 (interdum 4)* subtrigonis nigro-brunneis *determinatis* ornatum 8
b) *Abdominis dorsum maculis 2 trigonis nigris signatum,* nempe 1 in singulo segmentorum 2 et 3. Cinerea . . exoleta Mg.

8\. a) *Setae ponesuturales externae 4;* tibiae posticae ♂ *intus* breviter et *rare* setosae; tibiae anticae *extus* non setosae . obscurata Mg.
b) *Setae ponesuturales ext. 3;* tibiae posticae ♂ *intus* breviter et *dense* setosae; tibiae anticae *extus* non setosae . obscuratoides Schn.

9. a) *Abdominis dorsum tesselis determinatis* micantibus variegatum (vide 22. a. *Morio* et 25. b. *lugubris*) 10

b) *Abdomen non tesselatum*; *interdum* cum tesselis *indeterminatis parum distinctis v. reflexionibus obscurioribus micantibus*, variegatum (vide 26. b. *veterana*) 20

10. a) *Thoracis dorsum vittis 4 distinctis* nigris signatum . . 11

b) *Thoracis dorsum immaculatum vel indistincte vittatum*; (vide *solifuga* 20. a., *lugubris* 25. b., *Morio* 22 a. et *consobrina* 19. b).

11. a) *Squamis flavidis* 12

b) *Squamis albidis* 14

12. a) *Basibus alarum flavescentibus*; vena transversali posteriori *recta v. nonnihil flexa* 13

b) *Alis subimmaculatis;* vena transv. post. *distincte inflexa* et fere in medio cellulae posterioris 1-mae inserta. Schistaceo cinerea . . annosa Ztt.

13. a) *Setis ponesuturalibus ext. 4;* oculis subcohaerentibus fere approximatis; tibiis anticis *extus* tantum in ♀ 1-setosis; tibiis posticis ♂ *intus* in parte $^2/_3$ inferiori setis brevibus armatis, *retro* in ♂ non calcaratis, in ♀ calcare 1 armatis . . . . marmorata Ztt.

b) *Setis ponesuturalibus ext. 3;* oculis subcohaerentibus; tibiis anticis *extus* non setosis; tibiis posticis *intus* in parte $^1/_3$ media serie setularum munitis, *retro* calcaritis . . . . serva Mg.

14. a) *Genua extrema rufa* 15

b) *Genua extrema non rufa* 18

15. a) *Setis ponesuturalibus internis nullis;* v. transv. post. subrecta; *fronte angusta*; tibiis anticis setas nullas gerentibus praeter subapicalem, tibiis intermediis in latere postico setis 3—4 armatis; *scutello toto cinereo* . . . . pura Loew.

b) *Setis ponesuturalibus internis 1 seria ad unumquodque latus*; s. ponesuturalibus externis 4 16

16. a) *Venis transversis alarum non fusco-limbatis* . Gobertii Mik.

b) *Venis transversis alarum fusco-limbatis* 17

17. a) *Tibiis posticis intus serie setularum brevium ciliatis*; tibiis intermediis *retro* setis 3 munitis; ore subproducto; tibiis obscure testaceis, antennis longis (vide N 42. a.) . . . . . . laeta Fall.

b) *Tibiis posticis intus non setigeris;* tibiis intermediis *retro* setis 3 munitis; ore mediocriter producto; tibiis aut nigris aut obscure-testaceis; antennis mediocriter brevibus; scutello macula magna nigra signato ad unumquodque latus . . . . meridionalis Rond.

18. a) *Seta v. arista modice plumata*; oculis approximatis; abdominis linea dorsali et maculis 4 indeterminatis obsoletis fusco-nigris. Simillima *A. servae* . . . . alpicola Ztt.

b) *Arista breviter plumata* 19

19. a) *Cinerea; ore non producto*; *oculis ♂ subcontiguis;* tibiis posticis *extus* seta unica armatis . . . . . . dubia Meade.

b) *Obscure cinerea; ore subproducto; oculis ♂ cohaerentibus.* Simillima *Morioni* Ztt et *lugubri* Mg . . . . consobrina Ztt.

20\. a) *Alarum vena subcostalis satis producta ultra venam transversam intermediam;* oculis ♂ subcohaerentibus; thorace cum scutello nigro; tibiis omnibus *intus* sub-nudis, paulo piceis; abdomine subtesselato solifuga Rond.

b) *Alarum vena subcostalis non aut vix ultra transversam internam posita* 21

21\. a) *Thoracis dorsum vittis s. lineis 4 distinctis ornatum* . . 22

b) *Thoracis dorsum immaculatum (praesertim in ♂) v. indistincte vittatum aut vittis 2 nigris v. obscuris* signatum; vena transversalis posterior *recta* (vide *lugubris* 25. b., *Morio* 22. a.) . . . 26

22\. a) *Arista subplumata in ♂, pubescens in ♀;* oculis subcohaerentibus; ore producto; antennis brevibus; genis latis; tibiis intermediis *extus* setigeris, *retro* setis in seriebus 2-us dispositis, armatis; abdomine subtesselato. . . . . Morio Ztt.

b) *Arista longe et distincte plumata* 23

23\. a) *Oculis ♂ arcte cohaerentibus s. cohaerentibus* . . . 24

b) *Oculis ♂ approximatis;* ore producto; *alarum basi squamisque flavescentibus*; abdomine cinereo ♂ aut griseo ♀, fusco-micante; tibiis anticis *extus* 1—2 setosis, tibiis intermediis *extus* setigeris, *retro* setis in *seriebus 2-us* dispositis, armatis; vena transv. post. distincte inflexa. incana Wied.

24\. a) *Squamis sordide albidis; oculis ♂ arcte cohaerentibus;* ore producto; alis *pene immaculatis, vix flavescentibus*; abdomine praesertim in ♂ plumbeo v. glaucescente. Simillima *incanae* . plumbea Mg.

b) *Squamis lutescentibus* 25

25\. a) *Setis ponesuturalibus ext 4;* tibiis anticis *extus* 2—3 setosis; tibiis intermediis *retro* setis in *seriebus 2-us* dispositis, munitis; ore producto; genis *angustis; abdomine sine rudimento macularum micantium, tantum c. reflexionibus micantibus.* (Vide *A. basalis* Ztt N 52. b. et 61. a.) . . . . . basalis Ztt (var. c. pedibus nigris).

b) *Setis ponesuturalibus ext. 3*; tibiis anticis *extus* in ♂ non setosis, in ♀ 2-setosis; tibiis intermediis *retro* setis tantum in *serie unica* dispositis, armatis; ore producto; genis *latis.* Simillima *Morioni* . . lugubris Mg.

26\. a) Corpus *oblongum, nigricans v. nigrum in ♂, griseum in ♀*; abdomen in ♂ *subcylindrico-oblongum, in ♀ ovato oblongum* (in ♀, raris ♂ *A. umbraticae* Mg *abd. ovatum*) 27

b) *Corpus oblongo-ovatum, cinereum; abdomen ovatum,* subtesselatum; oculis approximatis: thoracis *lineis* anticis *nigris* 2, *angustis;* alis basi flavescentibus, venis transversis *fuscedine tinctis,* v. transv. post. recta. Affinis et similis *A. incanae* . . . veterana Ztt.

27\. a) *Arista breviter subplumata v. distincte pubescens;* tibiis posticis *extus* et *intus* longe ciliatis, et *apice* in parte *anteriori aculeo recto valido,*

oblique porrecto et *in margine posteriori* calcaribus 2-us—3-us armatis; oculis ♂ arcte cohaerentibus. Nigra, nitida. *Affinis A. semicinereae* . . . . hirsutula Ztt.

b) *Arista distincte plumata;* thoracis dorsum in ♂ *vix vittatum s. vittis 2 obscuris* pl. m. distinctis, praesertim in ♀, signatum . . 28

28. a) *Oculis in ♂ tenuiter hirtis* (Ztt); *seta brevi distincte plumata* (Fall). atra Fall.

b) *Oculis in ♂ valde hirtis; seta longe plumata.* . . 29

29. a) *Tibiis posticis intus et antice non setosis, in margine postico non calcaratis, extus* ante marginem posticum setula unica, pone marginem anticum setulis 2-us munitis; oculis ♂ cohaerentibus. Species minor . . . . umbratica Mg. *carbo* Schin.

b) *Tibiis posticis intus et antice setosis s. longe ciliatis, retro unicalcaratis* (in *A. baicalensi* Schn, *retro* calcare 1 et setula, armatis) . 30

30. a) *Tibiis posticis in ♀ extus ante marginem posticum 3—6 setosis* . ♀ longipes Ztt.

b) *Tibiis posticis extus ante marginem posticum 2* (in *A. baicalensi* 1, rare 2) *setosis*, pone marginem anticum ciliatis aut longe ciliatis; in latere antico ciliatis. 31

31. a) *Venae discoidalis alarum proportio segmenti penultimi ad ultimum* $=1:3$, *rare* $1:2^1/_2$. *Nigricans; thorace antico griseo,* vittis 2 obscuris latis et *antice vittis 3 flavo-albidis*; tibiis posticis antice setigeris v. breve ciliatis, *intus* et *extus* sat longe ciliatis; *oculis arcte cohaerentibus* . . . . variabilis Fall.

b) *Venae discoidalis alarum proportio segmenti penultimi ad ultimum* $= 1:2—1:2^1/_2$ 32

32. a) *Abdominis segmentum ultimum in ♂ seriebus 2-us—3-us setarum discoidalium, in ♀ serie unica setarum discoidalium cinctum*; v. posticali segmentum ultimum *paululo brevius* venae transversalis posterioris; *oculis cohaerentibus,* rare subcohaerentibus. *Nigra, nitida.* Species major; simillima *A variabili* . . . . longipes Ztt.

b) *Abdominis segmentum ultimum in utroque sexu serie unica setarum discoidalium, cinctum;* v. posticalis segmentum ultimum *fere* $^1/_2$ *brevior* venae transv. posticalis; oculis *arcte cohaerentibus*, rare cohaerentibus. *Nigra, nitida.* Species minor . baicalensis Schn.

33. a) *Alarum venis transversis haud manifeste fusco-limbatis;* linea dorsali abdominis brunnea; tibiis posticis *extus* serie setularum ciliatis, *intus* tantum in ♀ breve setigeris; *pedibus nigris.* Seta subplumata v. breviter pilosa . . . . . semicinerea Wied.

b) *Alarum venis transversis distincte fusco-limbatis*; abdominis dorso nigricante vittato et nigro-nitido tesselato; *pedibus piceis.* Seta plumosula . . . cincta Ztt, vel semidiaphana Rd.

34. a) *Abdomen nigricans v. fuscum* (in *A. cincta* Ztt abdomen *tantum basi flavescens*, sub-pellucidum) 35

b) *Abdomen ferrugineo-flavum* v. testaceum, lutescens, aut saltem basi *late* flavum v. testaceum, saepe subhyalinum, apice aliquando obscuro aut nigro, et saepe in medio linea v. vitta dorsali obscura interdum dentata et dilatata, ornatum 65

35. a) *Abdominis dorsum maculis 4 nigris, brunneis aut fuscis* in segmento 2-o et 3-o ornatum 36

b) *Abdominis dorsum non determinate maculatum aut maculis trigonis una serie dispositis, aut tesselis* pro situ variantibus, micantibus et certo situ tantum conspicuis, *interdum linea dorsali intermedia obscura aut nigra*, saepe obsoleta, interrupta, munitum; *aliquando abdomen unicolor*, sine rudimento macularum micantium, tantum cum s. sine linea dorsali obscura 38

36. a) *Arista pilis longis vestita* 37

b) *Arista distincte pubescente v. brevissime pilosula*; setis humeralibus 2; femoribus anticis in ♂ basi infuscatis; tibiis posticis ♂ *intus* in parte $^2/_3$ inferiori setis in seriebus 2-us dispositis, armatis; tibiis anticis *extus* non setigeris . . . lasiophthalma Mcq, Rdn.

37. a) *Thoracis lineis 4 nigris, antennis basi rufescentibus*, genis latis, pedibus flavoferrugineis, tibiis posticis ♂ *intus* in parte $^1/_3$ media setis brevis 3—4 munitis, tibiis anticis *extus* 2-setosis. . quadrinotata Mg, v. *quatuornotata* Rdn.

b) *Thoracis lineis 2 et antennis totis nigris;* abdomine cinereo, tantum basi flavo-subpellucido, linea dorsali interrupta nigro-brunnea; scutello toto cinereo; pedibus nigro-piceis, tibiis obscure testaceis; oculis ♂ cohaerentibus; v. transversali posteriore paulo flexa. *A. abdominali* Staeg (vide 69. b.) et *A.* (*Spilogaster*) *uliginosae* Fall valde similis. (Ab *A. uliginosae:* oculis hirtis, antennarum basi pedibusque non testaceis sed nigris et nigro-piceis, palpis obscuris etc. mox distinguenda). . . . . cincta Ztt. *semidiaphana* Rond.

38. a) *Venae transversae alarum late et distincte fusco-maculate limbatae* 39

b) *Venae transversae alarum non aut sub-indistincte fusco-limbatae* aut *levissime* tantum fuscedine cinctae 46

39. a) *Antennae totae nigrae* (in *A. fuscata*: aliquando basi paulo rufescentes) 40

b) *Antennae articulis basalibus rufis s. rufescentibus* . . . 43

40. a) *Abdominis dorsum in medio serie macularum trigonarum nigrantium pictum; oculis breviter hirtis*; *setis ponesuturalibus externis 3* . 41

b) *Abdominis dorsum obscure tesselatum et vittis intermediis nigricantibus in seriem longitudinalem dispositis*, munitum; *thoracis lineis 4 nigris v fuscis, distinctis.* 42

41. a) *Femoribus anticis in utroque sexu late obscure fuscis, alarum nervo transverso recto s. subrecto* . . . . fuscata Fall.

b) *Femoribus omnibus nigro-fuscis, alarum nervo transverso distincte flexo* . . . . trigonalis Mg.

42. a) *Oculis in ♂ subcohaerentibus fere approximatis;* segmentum ultimum abdominis in ♂ *seriebus 2-us* setarum discoidalium, in ♀ *serie unica*, segmentum penultimum *serie unica* cinctum; *alis hyalinis* (vide 17. a.) . . . . laeta Fall.

b) *Oculis in ♂ arcte cohaerentibus; segmentis duobus ultimis abdominis setarum serie discoidali*, praeditis; *alis subfuliginosis* . . . tinctipennis Rond.

43. a) *Femoribus anticis basi nigricantibus* (in *A. signata* interdum femora omnia flavo-ferruginea). 44

b) *Pedibus totis flavo-ferrugineis v. rufis* 45

44. a) *Abdomine praeter maculas irregulares fuscas micantes etiam linea media interrupta nigra* ornato; antennarum articulis 1 et 2 rufis; scutello *apice rufo-testaceo; squamis albis* . . . signata Mg.

b) *Abdomine praeter lineam dorsalem fuscam subimmaculato seu tesselis* lateralibus fuscis micantibus *vix ullis l. obsoletissimis*; antennarum articulis 1 et 2 obscure testaceis; *scutelli testacei macula basali cinerea*; *squamis sordide flavis.* Simillima *A. signatae* . scutellata Ztt.

45. a) *Facie albo-nitente*; antennarum articulis primis *paulo subrufis*; *scutello basi in medio distincte fusco-punctato*; *oculis ♂ cohaerentibus, breviter pilosulis; abdomine non tesselato.* Similis *A. fuscatae, dilutae* et *erythrostomae* . . . . . . ruficrura Rond.

b) *Facie inferne rufescente*; *antennis basi, scutello rufescentibus* (scut. basi cinerascens); *oculis ♂ cohaerentibus, breviter pubescentibus*; abdomine *in medio* macula trigona fusca in singulo segmentorum 1, 2 et 3, ornato. Similis *A. erraticae, 4-notatae* (sed duplex minor) et *ruficrurae* . . . . erythrostoma Ztt.

46. a) *Femora et tibiae omnes flavo-ferruginei* (in ♂ *A. boleticolae*: femora antica pl. m. ad basim infuscata) 47

b) *Femora omnia, aut antica, aut antica et media saltem basi nigra v. nigricantia*; *tibiae luteo-testaceae, testaceae v. rufo-testaceae* (in ♀ *A. erranti var. b.* Ztt, ♀ *A. boleticolae* et *A. basalis* var., femora omnia testacea) 53

47. a) *Venae discoidalis alarum segmentum penultimum longitudine sub-aequalis ultimo* (1 : 1¼ in utroque sexu); v. transv. interna *in medio* cellulae discoidalis posita; antennae nigrae, *basi rufescentes*; genae *mediocriter* angustae; scutellum flavo-ferrugineum late ad basim fuscum; tibiae intermediae *retro* in utroque sexu *setibus 4 in series 2-us dispositis* armatae; oculi *arcte* cohaerentes. Species major . . erratica Fall.

b) *Venae discoidalis segmentum penultimum manifeste brevius ultimi* (?? in *A. villana* Mcq et *punctata* Mcq). Species minores. . 48

48. a) *Arista pilosa*; scutello apice testaceo, abdomine cinereo-brunneo; similis *A. erraticae*. . . . . . villana ♀ Mcq.

b) *Arista plumata* 49

49\. a) *Scutello apice testaceo*; abdomine caesio; squamis albidis; similis *A. erraticae* . . . . punctata Mcq.

b) *Scutello toto fusco* v. griseo v. griseo-flavido . . . 50

50\. a) *Antennarum articulis primis distincte rufis* . . . 51

b) *Antennis etiam basi nigricantibus* 52

51\. a) *Palpi rufescentes*; abdomen non tesselatum, vitta tantum dorsualis fusco-obscura . . . . . rufipalpis Mcq.

b) *Palpi nigri*; abdomen non tesselatum, vitta tantum dorsualis nigricans . . . . nigripalpis Rond.

52\. a) *Vitta frontali in utroque sexu rufescente*; *femoribus anticis in ♂ pl. m. ad basim infuscatis, in ♀ femoribus omnibus testaceis*; tibiis anticis *extra non setigeris*; abdomine non tesselato (vide 57. a.) . . boleticola Rond.

b) *Vitta frontalis nigricans*; *abdomen unicolor, sine rudimento* macularum nigrarum micantium, tantum linea dorsali fusca; *squamae et bases alarum fulvescentes*; oculi ♂ arcte cohaerentes, rare cohaerentes, rarissime subcohaerentes. Similis *boleticolae* Rdn, *alpinae* Rond et *vaganti* Fall (vide 25. a. et 61. a.) . . . basalis Ztt.

53\. a) *Abdomen cum maculis irregularibus micantibus*, saepe absoletis, plus minusve conspicuis (*tesselis*) 54

b) *Abdomen sine maculis micantibus*, sed certo situ *saepe cum reflexionibus obscuris*; interdum tantum (praecipue in ♂) *in medio* segmentorum serie macularum nigrantium, pictum (v. linea interrupta aut tota, obscura, *in medio* abdominis) 55

54\. a) *Femoribus anterioribus et intermediis nigricantibus, posticis rufescentibus*; antennis nigricantibus *articulis primis rufis*; oculis ♂ hirtis, *subcontiguis*; abdominis segmento ultimo setis exilibus, plurimis, sparsis praedito. Similis *A. ruficrurae, fuscatae* et simillima *A. signatae*. . . . . manicata Rdn.

b) *Femora antica in ♂ fere ad apicem, in ♀ basi nigricantia* v. obscure cinerea; *antennae totae nigrae*; *oculi ♂ cohaerentes*; *genae latae*; scutellum apice rufo-testaceum; tibiae intermediae *retro* in utroque sexu setibus 2—3 *in serie unica* tantum dispositis, armatae. Simillima *A. erraticae*. . . . . errans Mg.

55\. a) *Antennae totae nigrae v. nigricantes* 56

b) *Antennae basi nigrae* v. fuscae, *articulo ultimo nigro basi cum seta rufo-testaceo*; femoribus anticis nigro-cinereis . rufiseta Ztt.

56\. a) *Femora anteriora* (interdum raro, praesertim in ♂ *et media*, vide *A. basalis*) *saltem ad basim nigricantia* v. obscure fuscescentia 57

b) *Femora omnia tota nigra v. nigricantia* (*A. perdita* ♂ Mg raro variat femoribus anticis fere ad apicem, intermediis ultra medium et posticis tantum vitta superne nigris; interdum genuabus rufescentibus). 62

57. a) *Vitta frontali in utroque sexu rufescente*; oculis subcohaerentibus et breviter pilosis (vide 52. a.) . . . boleticola ♂ Rond.
b) *Vitta aut linea frontalis nigra.* 58

58. a) *Arista longe v. mediocriter plumata* 59
b) *Arista breviter plumata.* Pedes setosi; femora ultra medium brunnea; oculi ♂ paulo distantes (per orbitas tenues albas et vittam frontalem latiusculam nigram, *modice distantes*); *antennae magnae, longitudine fere epistomatis declivi, validae, latae, apice trancatae* . . magnicornis Ztt.

59. a) *Alis basi squamisque lutescentibus*; abdomine linea media tantum obscura et *rudimento reflexionum nigricantium*, nec maculis fuscis micantibus 60
b) *Squamae et basis alarum sub-decolores*; *abdomen unicolor*; oculi breviter in ♂ pilosuli, lineola fusca sejuncti; femora antica in ♂ late obscure fusca Nigra, subnitida. Similis *A. fuscatae*. diluta Rdn.

60. a) *Setibus ponesuturalibus externis 3*; *oculis in ♂ subcohaerentibus, mediocriter hirtis*; scutello griseo; *abdomine oblongo-conico*; v. transversa interna super *mediam* cellulae discoidalis posita (ut in *A. erratica*); tibiis anticis *extus* non setosis, intermediis *retro* setibus 2 *in serie unica* dispositis, munitis. Griseo albescens . erronea ♂ Schn.
b) *Setibus ponesuturalibus externis 4* 61

61. a) *Oculis in ♂ arcte cohaerentibus aut cohaerentibus, rare subcohaerentibus, in ♂ longe et distincte*, in ♀ brevissime, hirtis; segmento penultimo abdominis *serie 1 transversa, integra setarum discoidalium* instructo; tibiis anticis *extus* 2—3 setosis; tibiis intermediis *retro* setis in seriebus *2-us dispositis*, munitis; *ore producto*; *genis subangustis. Griseo-flavida* (vide 25. a. et 52. b.). . . basalis Ztt.
b) *Oculis in ♂ fere approximatis, in ♂ et ♀ brevissime v. tenuiter hirtis*; segmento penultimo abdominis *seriebus 2-us transversis, integris setarum discoidalium instructo*; tibiis intermediis *retro setis 3-us in serie 1 dispositis*, armatis; *ore mediocriter sub-producto*; *genis mediocriter latis. Obscure griseo-cinerea* . . . vagans Fall.

62. a) *Scutelli margine apicali plerumque rufescente; oculis in ♂ approximatis*; abdomine *macula oblonga* fusca *in medio* segmentorum 1, 2 et 3; *alis hyalinis* basi *parum* stramineis haud lutescentibus; *squamis albidis*; tibiis anticis in ♂ *extus* 1-setosis, intermediis *retro* setarum 3 in serie unica dispositis, munitis. Griseo-albescens. Similis *A. basalis*. . . . . perdita Mg.
b) *Scutelli margo apicalis non rufescens* 63

63. a) *Oculis in ♂ approximatis, paulo tamen propioribus quam in ♀*; alarum *costa a basi ad medium nigro-ciliata, spinula costae distincta nigra*; *scutello immaculato*; *abdomine immaculato, oblongo cylindrico, acuto*, subflavido-grisco (nec cinereo); squamis sordide flavis; geniculis tibiisque rufo-testaceis; thoraci cinereo lineis 4 nigris . . spinicosta Ztt.

b) *Oculis in ♂ arcte cohaerentibus v. cohaerentibus* (Rondani: „oculis ♂ contiguis v. subcontiguis, *non vitta* nigricante sejunctis") . 64

64. a) *Abdominis dorsum vitta intermedia nigricante lata, angulosa,* ornatum; tibiae posticae ♂ *intus* et *antice* setulis *non* ciliatae; oculi cohaerentes. Cinerascens. Similis *A. laetae* . . vivida Rond.

b) *Abdominis dorsum vitta nigricante angusta, non angulosa,* munito; femoribus posterioribus 4 aliquando minus obscuris, subpiceis; tibiis posticis *intus* (non antice) setulis munitis; oculis arcte cohaerentibus. Nigricans; scutellum thorace concolor et unicolor. Similis habitu *A. basali* Ztt . . . . alpina Rond
var. A. basalis?

65. a) *Thoracis dorsum totum aut fere totum flavo v. pallide testaceum.* 66

b) *Thoracis dorsum nigricans,* saepe cum vittis 4—2 *obscuribus,* pl. m. distinctis v. tantum antice distinctis. 68

66. a) *Thorax fere totus flavo-testaceus, dorso tantum antice obscuro,* maculis paucis pectoris fuscis et metathorace sub scutello nigricante; *oculi in ♂ breviter hirti*; vena transversalis posterior *sinuosa* . .
lateritia Rond.

b) *Thorax totus flavo v. pallide-testaceus v. lutescens* . . 67

67. a) *Antennarum articulo 3-o toto fusco et arista breviter pilosa instructo*; *tibiis posticis antice in parte apicali calcare validissimo armatis*; tibiis intermediis retro setis 5 *in seriebus 2 dispositis,* munitis; tibiis anticis *extus* 1-setosis; v. transversali posteriore subrecta; *oculis breviter pilosis* . . . . flaveola Fabr, Fall.
aculeata Loew.
diaphana Wied.

b) *Antennae totae flavae* (in apice ♀ saepe fuscescentes), *arista distincte plumata*; setae humerales 2 . . . . pallida Fabr.

68. a) *Scutello vel toto ferrugineo* v. flavo aut *tantum apice* (*limbo apicali*) ejusdem coloris 69

b) *Scutello toto fusco v. cinereo* (vide etiam 37. b. *A. cincta* Ztt . 74

69. a) *Abdominis dorsum haud nigro-punctatum,* aliquando tantum *vittam v. lineam dorsalem obscuram* observandum . . . 70

b) *Abdominis dorsum tesselis (v. punctis) 4 sub-trigonis fuscis in ♂, subferrugineis in ♀, in 2-o et 3-o segmento, notatum*; *antennarum basis rufo-flava*; *arista breviter pilosula*; calli humerales paulo rufescentes. *Scutellum fuscum, summo margine testaceum, nec punctis lateralibus nigris ornatum*; apparenter similis *A.* (*Spilog.*) *uliginosae,* sed oculis arctius cohaerentibus et dense hirtis, colore scutelli etc. realiter dissimilis; simillima *A cinctae* (v. 37. b.) . abdominalis Staeg.

70. a) *Antennae totae nigrae, aut articulis basalibus rufescentibus* . 71

b) *Antennae longae, stramineae, basi lividae*; *setae dorsales externae 3 pone suturam transversam thoracis dispositae*; *setae humerales 2* .
Kowarzii Schn.

71\. a) *Arista distincte pubescens*; *antennae totae nigrae*; *oculi in ♂ perspicue hirtuli*; abdominis flavi vitta dorsalis angusta fusca vix in segmentis 2-us apicalibus observanda; scutelli cinerei limbum apicale *flavum*; vena transv. post. *leviter flexa.* Simillima *A. posticae* Ztt . . maculiventris Ztt.

b) *Arista modice sed distincte, aut longe et distincte plumata* . 72

72\. a) *Scutellum late fuscum, limbo tantum et apice sub-rufis* . . 73

b) *Scutellum totum v. fere totum rufo-ferrugineum*; thorax *aut totus nigricans v. fuscus*, humeri ad summum *anguste rufescentes* (*scutellaris* Fall, *populi* Mg), aut *thoracis discus tantum obscurus*, griseo-fuscus, *latera fascia integra flavescente*, ab humeris ad scutellum, ornata (*scutellaris var. stolata* Rond, *populi* Ztt); *antennarum articuli primi et basi tertii distincte testacei* (*stolata* Rond) aut *antennae totae nigrae, calli humerales flavi* (*scutellaris var. denominata* Ztt). Oculi *arcte* cohaerentes; antennae *longiusculae*, arista *longe* plumata; *setae humerales 2*; proportio segmenti penultimi venae discoidalis ad ultimum = 1 : 2; segmentum ultimum v. posticalis *paulum brevius v. transv. posticalis*; tibiae intermediae *retro 3—4 setosae* (in 1 serie disp.). . . . . scutellaris Fall.

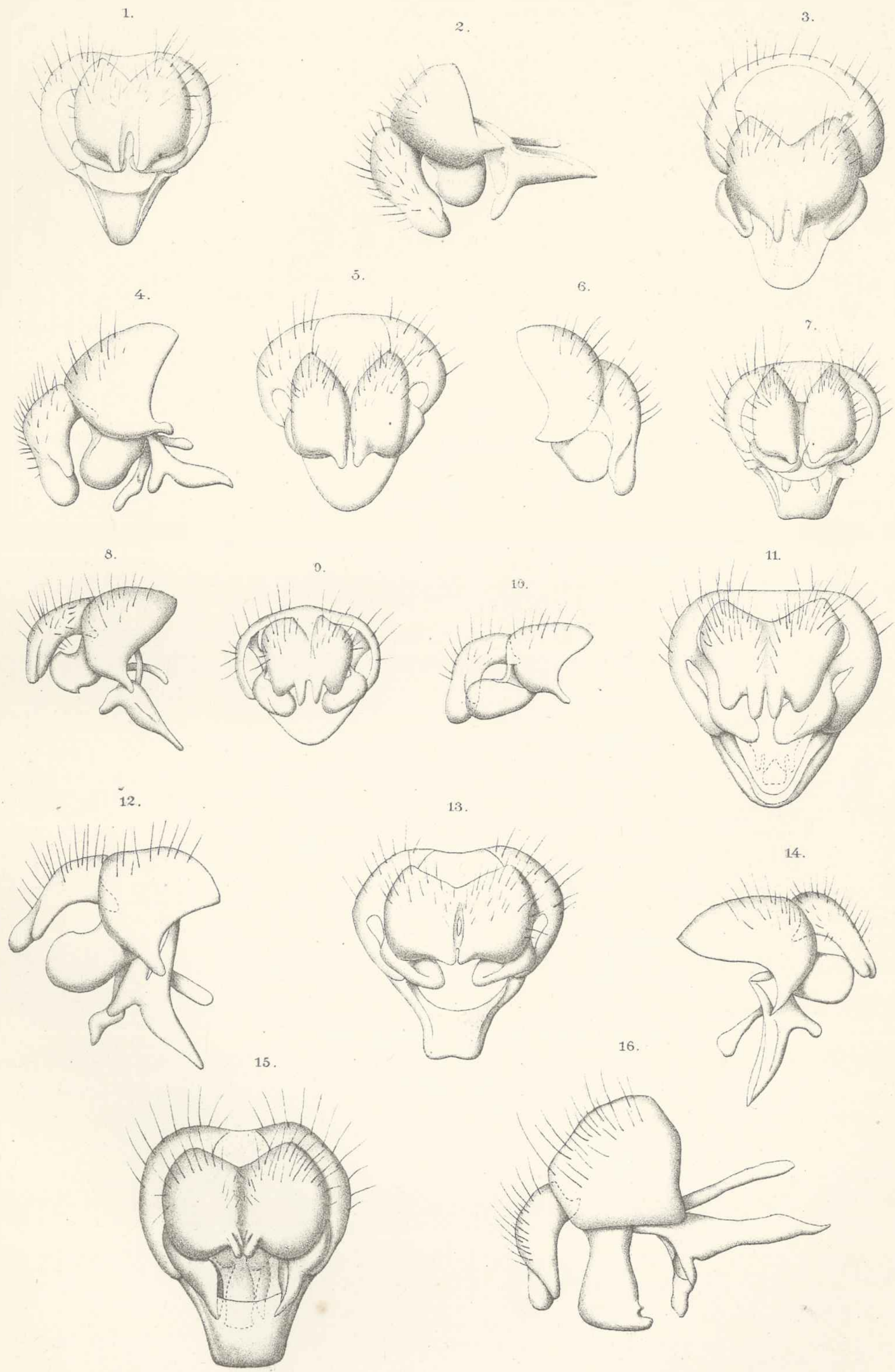
73\. a) *Antennarum articulis primis manifeste rufo-testaceis*; thorace *nec humeris*, nec maculis posticis lateralibus rufescentibus distincto; arista *longe* plumata. Similis *A. scutellari* et affinibus. bitincta Rond.

b) *Antennae totae etiam basi nigrae, mediocriter* longae; arista *modice v. breve* sed *distincte plumata*; *oculi cohaerentes*; *humeri saepissime non ferruginei*, aliquando paulo sub-rufi; *setae humerales 3*; proportio segmenti penultimi ven. discoidalis ad ultimum = $1 : 1^3/_4$ in ♂, $1 : 1^1/_2$ in ♀; segmentum ultimum ven. posticalis fere *dimidio brevius* venae transversalis posterioris; tibiae intermediae *retro 2-setosae* (in 1 serie disp.). Similis habitu *A. scutellari* . variegata Mg.

74\. a) *Antennae totae etiam basi nigrae*; *oculi ♂ cohaerentes*; *arista longe plumata*; *venae transversae fusco-limbatae*, *v. transversa posterior sinuosa*. . . . . insularis Rond.

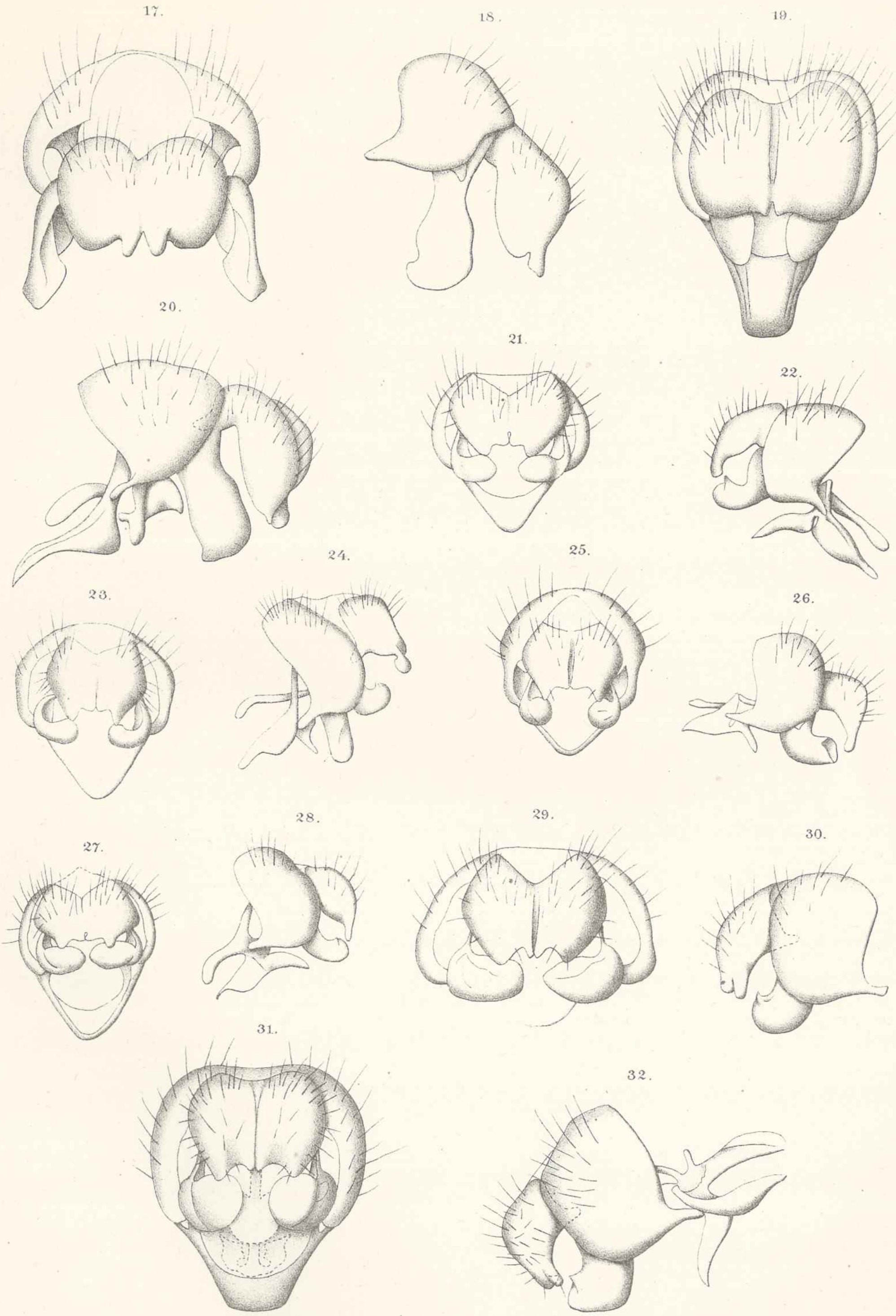
b) *Antennae nigro-fuscae, articulis 1 et 2 semper, ultimo basi saepe, flavo-ferrugineis*; *oculi ♂ arcte cohaerentes*, subtilissime *puberuli*; *arista breviter pubescens* (subplumata in *A. posticata* Mg *var.* ? *A. posticae* Ztt); humeri sordide albo-testacei; s. pones. ext. 3; v. transversalis posterior *exacte recta* (nec leviter flexa), *nec infuscata* . .

simplex Wied.
postica v. *posticata* Ztt.
? *posticata* Mg.

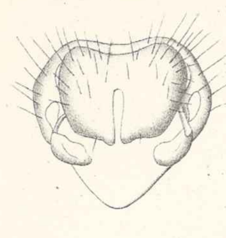
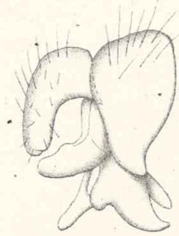
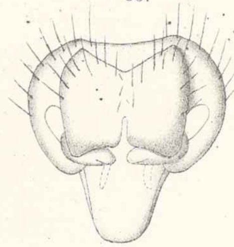
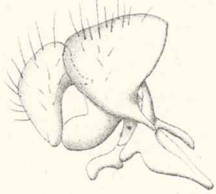
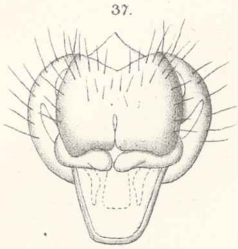
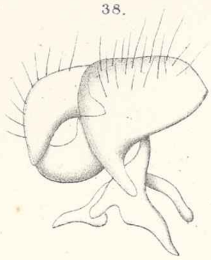
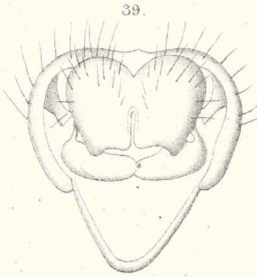
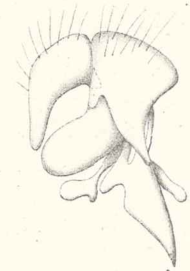
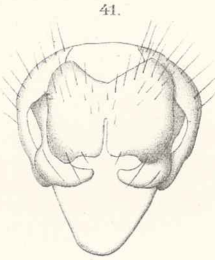
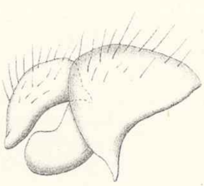
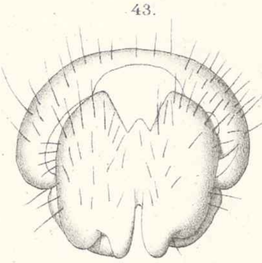
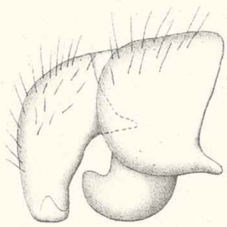
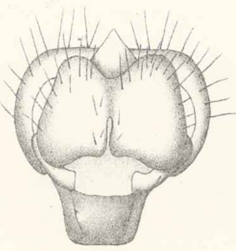
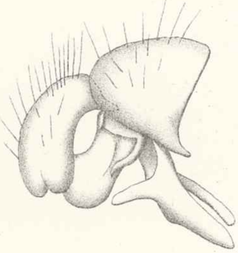
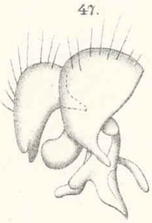
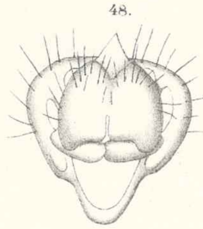
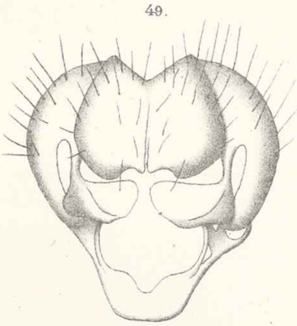
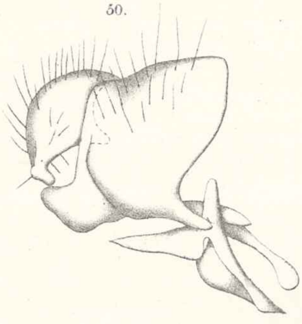
Dr J. Schnabl ad nat. delin.

w Lit. W. Główczewskiego w Warszawie

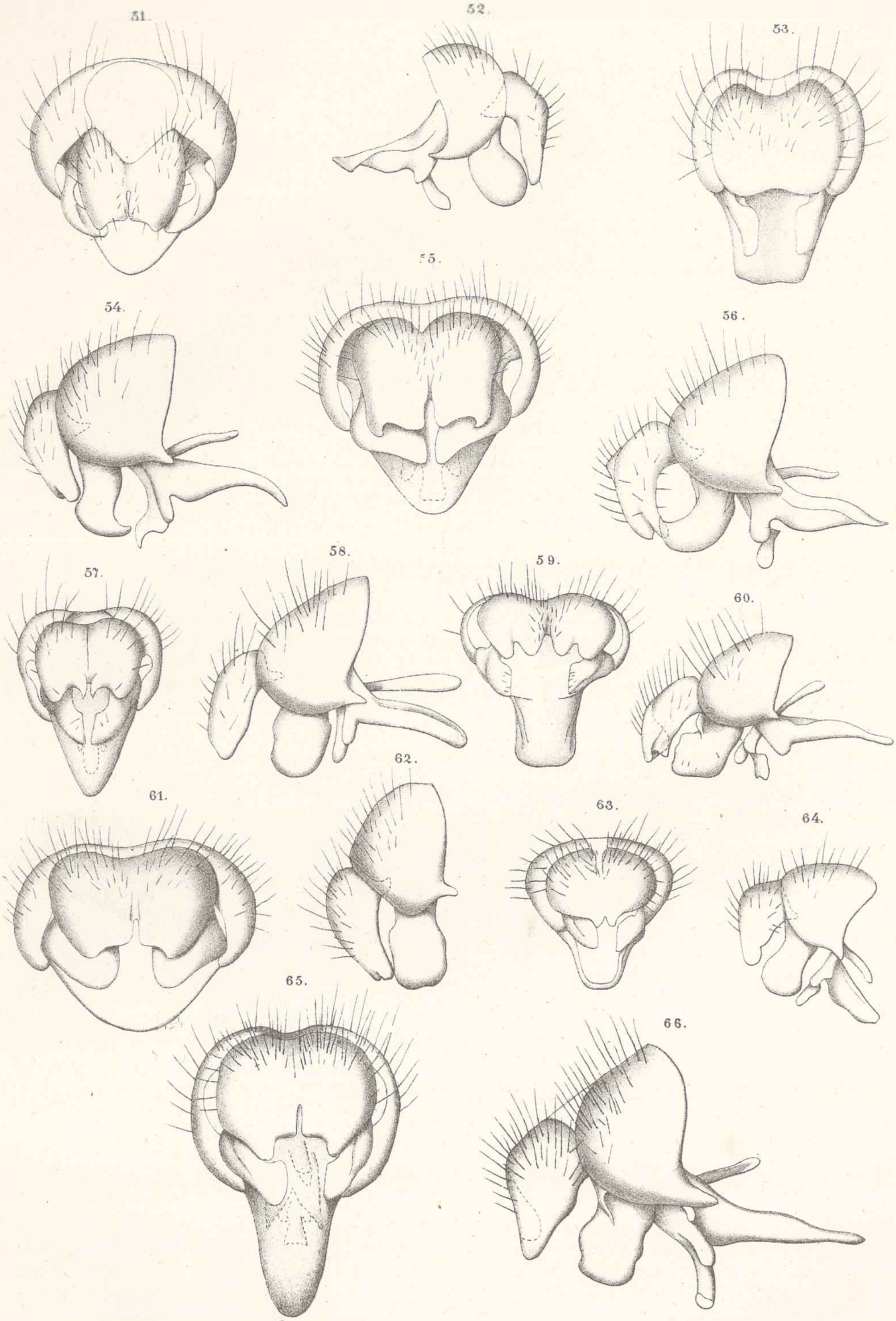
Dr I Schnabl ad nat. delin.

w Lit. W Głowczewskiego w Warszawie

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

Dr I Schnabl ad nat. delin.

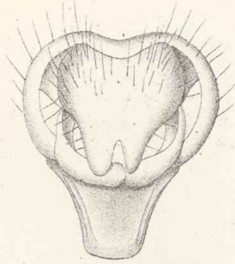
w Lit. W. Głowczewskiego w Warszawie

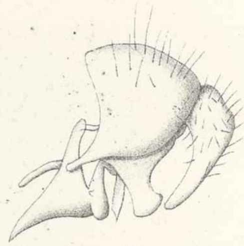
Dr I Schnabl ad nat delin.

w Lit. W. Głowczewskiego w Warszawie

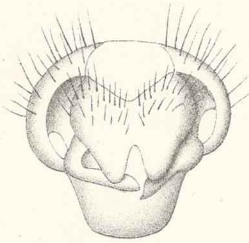
67.

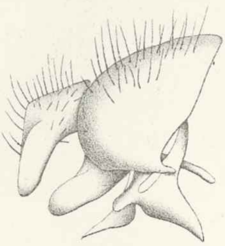
68.

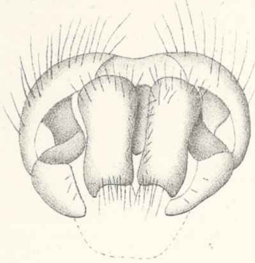
69.

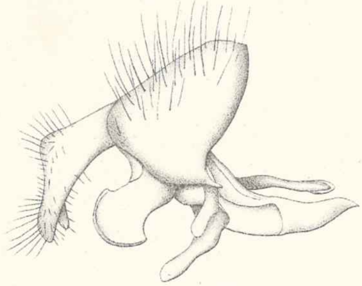
70.

71.

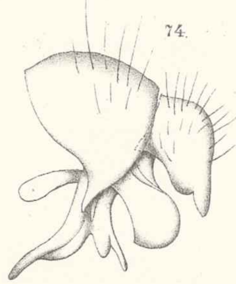
72.

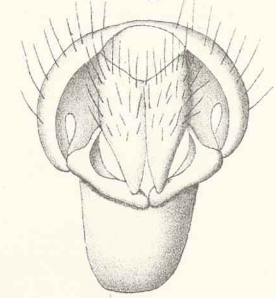
73.

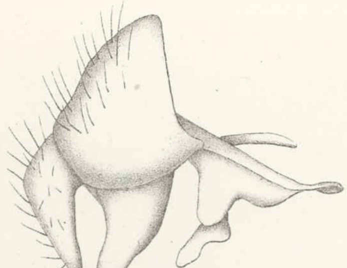
74.

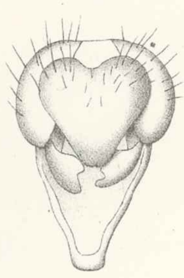
75.

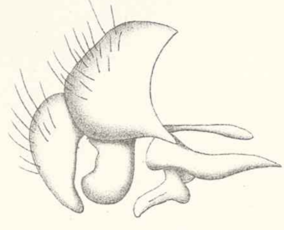
76.

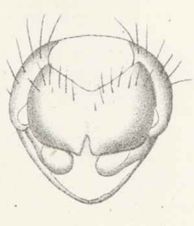
77.

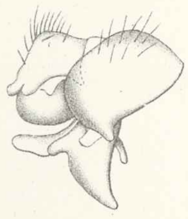
78.

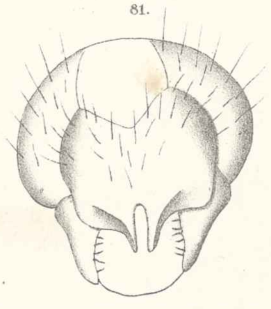
79.

80.

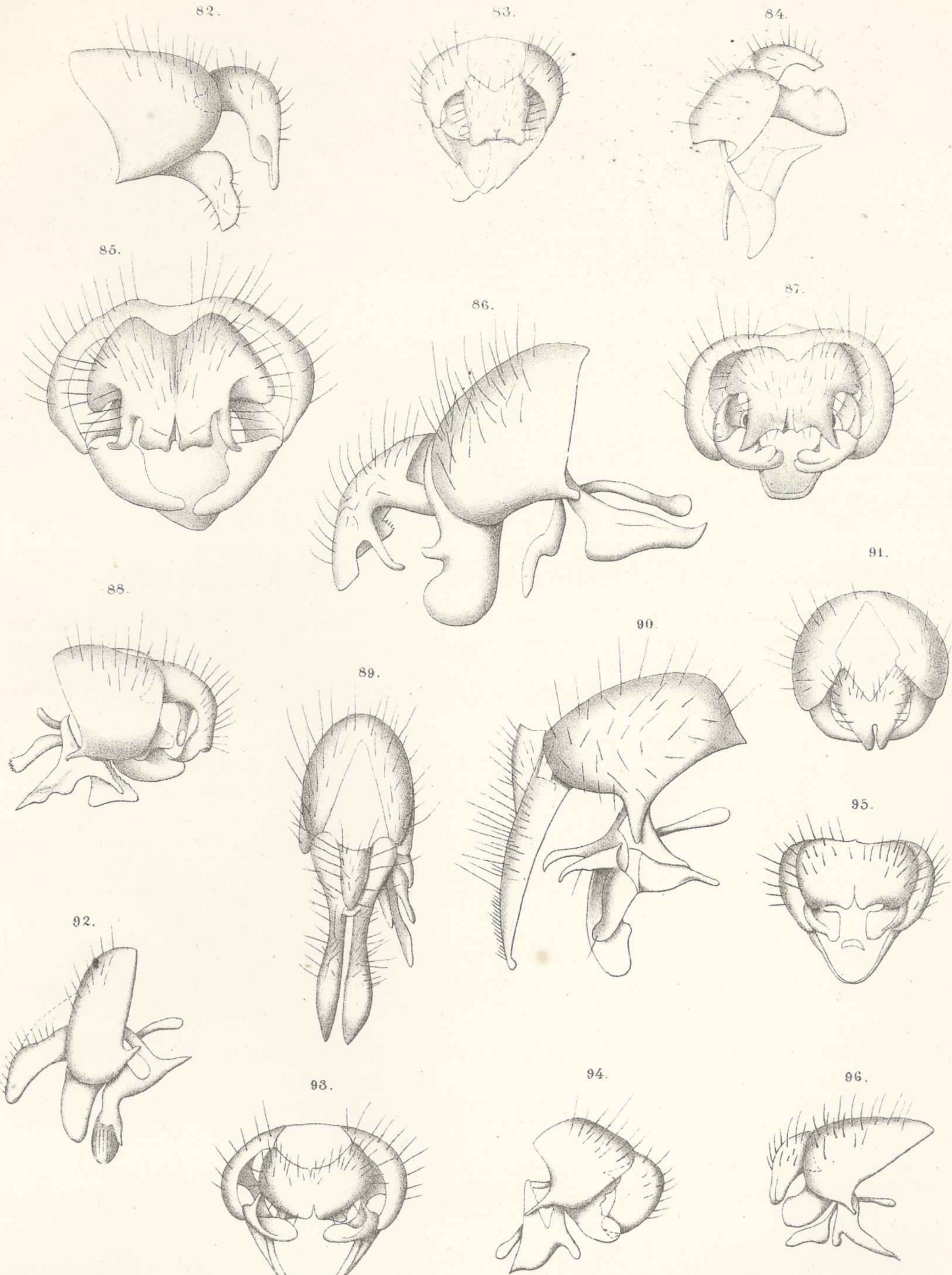

81.

Dr I Schnabl ad nat delin.

Lit. W Główczewskiego w Warszawie.

Dr I Schnabl ad nat. delin.

w Lit. W. Główczewskiego w Warszawie

TABELLARUM EXPLICATIO.

T. III.

Fig. .	*A. lucorum* Fall, hypopygium	. . . . .	ex alto.
„ 2.	„ „ „ „	. . . . .	e latere.
„ 3.	„ „ „ var. „	. . . . .	ex alto.
„ 4,	„ „ „ „ „	. . . . .	e latere.
„ 5, 7.	„ *obscuratoides,* nov. spec.	. . . . .	ex alto.
„ 6, 8.	„ „ „ „	. . . . .	e latere.
„ 9.	„ *dispar* Fall	. . . .	ex alto.
„ 10.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 11.	„ *marmorata* Ztt	. . . .	ex alto.
„ 12.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 13.	„ *4-notata* Mg	. . . .	ex alto.
„ 14.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 15.	„ *incana* Wied	. . . .	ex alto.
„ 16.	„ „ „	. . . .	e latere.

T. IV.

Fig. 17.	*A. incana* Wied	. . . .	ex alto.
„ 18.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 19.	„ *lugubris* Mg	. . . .	ex alto.
„ 20.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 21.	„ *semicinerea* Wied.	. . . .	ex alto.
„ 22.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 23, 25.	„ *hirsutula* Ztt	. . . .	ex alto.
„ 24, 26.	„ „ „	. . . .	e latere.
„ 27.	„ „ „ var.	. . . .	ex alto.
„ 28.	„ „ „ „	. . . .	e latere.
„ 29.	„ *baicalensis* nov. spec.	. . . . . .	ex alto.
„ 30.	„ „ „ „	. . . . . .	e latere.
„ 31.	„ *longipes* Ztt.	. . . .	ex alto,
„ 32.	„ „ „	. . . .	e latere.

T. V.

Fig. 33.	*A. variegata* Mg, hypopygium	ex alto.
„ 34.	„ „ „	e latere.
„ 35.	„ *scutellaris* Fall var. *populi* Ztt	ex alto.
„ 36.	„ „ „ „ „ „	e latere.
„ 37, 39.	„ „ „ = *populi* Mg	ex alto.
„ 38, 40.	„ „ „ „ „	e latere.
„ 41.	„ „ „ var. *denominata* Ztt	ex alto.
„ 42.	„ „ „ „ „ „	e latere.
„ 43.	„ *erronea*, nov. spec.	ex alto.
„ 44.	„ „ „ „	e latere.
„ 45.	„ *pallida* Fabr	ex alto.
„ 46.	„ „ „	e latere.
„ 47.	„ *Kowarzii* nov. spec.	ex alto.
„ 48.	„ „ „ „	e latere.
„ 49.	„ *flaveola* Fall, *aculeata* Loew, *diaphana* Wied . .	ex alto.
„ 50.	„ „ „ „ „ „ „ . .	e latere.

T. VI.

Fig. 51.	*A. meridionalis* Rond	ex alto.
„ 52.	„ „ „	e latere.
„ 53.	„ *serva* Mg	ex alto.
„ 54.	„ „ „	e latere.
„ 55.	„ *laeta* Fall	ex alto.
„ 56.	„ „ „	e latere.
„ 57.	„ *fuscata* Fall.	ex alto.
„ 58.	„ „ „	e latere.
„ 59.	„ *signata* Mg	ex alto.
„ 60.	„ „ „	e latere.
„ 61.	„ *perdita* Mg	ex alto.
„ 62.	„ „ „	e latere.
„ 63.	„ *lasiophthalma* Rond	ex alto.
„ 64.	„ „ „	e latere.
„ 65.	„ *errans* Mg	ex alto.
„ 66.	„ „ „	e latere.

T. VII.

Fig. 67.	*A. umbratica* Mg, *carbo* Schin	ex alto.
„ 68.	„ „ „ „ „	e latere.
„ 69.	„ (*Mydaea*) *urbana* Mg	ex alto.
„ 70.	„ „ „ „	e latere.

Fig. 71.	*A. basalis* Ztt, hypopygium.	ex alto.
„ 72.	„ „ „	e latere.
„ 73.	„ (*Mydaea*) *impuncta* Fall.	ex alto.
„ 74.	„ „ „ „	e latere.
„ 75.	„ „ *pagana* Fabr	ex alto.
„ 76.	„ „ „ „	e latere.
„ 77.	„ (*Spilogaster*) *mixta* Schn in litt. sp. nov. . .	ex alto.
„ 78.	„ „ „ „ „ „ . . .	e latere.
„ 79.	„ „ *uliginosa* Fall	ex alto.
„ 80.	„ „ „ „	e latere.
„ 81.	„ (*Limnophora*) *litorea* Fall	ex alto.

T. VIII.

Fig. 82.	*A.* (*Limnophora*) *litorea* Fall	e latere
„ 83.	„ (*Trichophthicus*) *pallidisquama*	ex alto.
„ 84.	„ „ „	e latere.
„ 85.	„ *Polietes lardaria* Fabr	ex alto.
„ 86.	„ „ „ „	e latere.
„ 87.	„ „ *albolineata* Fall	ex alto.
„ 88.	„ „ „ „	e latere.
„ 89.	„ *Hydrophoria conica* Wied	ex alto.
„ 90.	„ „ „ „	e latere.
„ 91.	„ *Hydrotoea meteorica* Linné	ex alto.
„ 92.	„ „ „ „	e latere.
„ 93.	„ *Myospila meditabunda* Fabr	ex alto.
„ 94.	„ „ „ „	e latere.
„ 95.	„ *abdominalis* Staeg	ex alto.
„ 96.	„ „ „	e latere.

SPROSTOWANIE.

Na pierwszych arkuszach niniejszéj pracy, aż do podziału na grupy, wszędzie zamiast *A. vagans* Fall, ma być *A. basalis* Ztt.

Дозволено Цензурою. Варшава 10 Февраля 1888 г.—Druk E. Skiwskiego, Warszawa, Chmielna № 26.